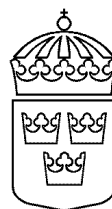

Riksdagens protokoll

2000/01:24

Torsdagen den 9 november

Kl. 12.00 – 16.53

Protokoll
2000/01:24

1 § Ledigheter, m.m.

Talmannen meddelade att *Kenth Skårvik* (fp) ansökt om ledighet under tiden den 9 november–18 december 2000.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Marianne Beyer* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för *Kenth Skårvik*.

Talmannen meddelade att *Johan Pehrson* (fp) ansökt om ledighet under tiden den 2 december 2000–1 januari 2001.

Kammaren biföll denna ansökan.

Talmannen anmälde att *Staffan Werme* (fp) skulle tjänstgöra som ersättare för *Johan Pehrson*.

2 § EU-debatt

EU-debatt

Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! För några veckor sedan vann demokratin ännu en seger i Europa. Slobodan Milošević drevs bort från makten och Vojislav Koštunica valdes till ny president i Jugoslavien.

Demokratin i Jugoslavien är ännu ung, har många problem framför sig och behöver vårt stöd. Men vi har alla skäl att glädjas. Kanske kan vi nu äntligen se en fredlig framtid för Balkan.

Vi minns sommaren för drygt fem år sedan – Vukovar i Kroatien, Srebrenica i Bosnien och, några år senare, Racak i Kosovo. Tusentals döda, många fler drivna från sina hem. Balkan var ett öppet sår, och omvärlden stod alltför passiv. Det får inte hända igen.

EU är ju i grunden ett fredsprojekt. Det är inte en sliten fras; det är lärdomen av ständiga krig i Europa som sedan har blivit grunden för EU. I dag är krig mellan EU:s medlemsländer otänkbart. Det är en stor framgång.

Därför är det så viktigt att EU förblir öppet för nya medlemsländer. De länder som nu förhandlar om medlemskap måste få komma med så

snart de uppfyller kraven. Utvidgningen är den viktigaste frågan för Sveriges ordförandeskap nästa halvår. Vi vill bana väg för ett genombrott i förhandlingarna. Hur långt vi kommer beror naturligtvis inte bara på oss. Kandidatländerna måste göra klara framsteg, de 15 medlemsländerna måste ena sig och EG-kommissionen måste göra det grundliga förarbetet.

Därför är jag besviken, tyvärr, på den tidsplan som kommissionen presenterade i går. Den riskerar att fördröja de underlag vi behöver. Vi kommer ändå att försöka intensifiera förhandlingarna under vårt ordförandeskap för att få viktiga genombrott, börja diskutera de svåraste frågorna med de bäst förberedda länderna, öppna en stor mängd nya områden med de länder som börjat förhandla i år och diskutera tidsplaner för fortsättningen. Målet är att de första länderna ska kunna bli medlemmar 2003.

Därför är det också viktigt att vi kan avsluta den pågående regeringskonferensen i Nice i december så att EU i framtiden kan fungera med 25–30 medlemmar efter de nya traktaten.

Fortfarande återstår dock en rad svåra frågor att lösa. Hur ska framtidens kommission se ut? Striden är hårdare än väntat mellan dagens medlemsländer för att varje land ska få ha en ledamot i kommissionen. Hur ska rösterna fördelas? De stora länderna ska enligt tidigare beslut kompenseras med fler röster för att de förlorar en kommissionsledamot. Det är också viktigt att en rimlig andel av EU:s befolkning står bakom besluten. En rad tekniska lösningar diskuteras nu, t.ex. omviktning och dubbel majoritet. Fler beslut bör fattas med kvalificerad majoritet i stället för enhällighet – men på vilka områden? Det diskuterar vi också. Vi stöder majoritetsbeslut för bl.a. minimiregler om sociala frågor samt asyl och migration, för inre marknadsfrågor och för handelspolitik. På andra områden, som skatter, anser vi att enhälligheten bör finnas kvar. Slutligen diskuterar vi i regeringskonferensen det som kallas närmare samarbete. Ska det bli lättare för grupper av länder att gå före? Vi tycker att det är rimligt och bra när unionen blir större, men vi vill inte ha en uppdelning i ett A- och ett B-lag i EU. Därför är grundreglerna för ett sådant samarbete utomordentligt viktiga, liksom en fortsatt sammanhållen utrikes- och säkerhetspolitik.

Fru talman! En lärdom av krigen på Balkan är att EU måste bli bättre på att förebygga och hantera kriser. Europa måste kunna agera tidigt och enigt när man ser förtryck av minoriteter, demokrati som hotas eller militära spänningar. Vid toppmötet i Nice om en månad kommer en rapport om förebyggande att presenteras. Det arbetet vill vi utveckla under det svenska ordförandeskapet. Arbetet med den civila krishanteringen sattes i gång på svenskt initiativ. Avsikten är bl.a. att snabbt kunna sätta in poliser i situationer som Kosovo och att snabbt kunna hjälpa offer för jordbävningar och liknande, som vi senast såg i Turkiet. Toppmötet i Nice kommer att behandla en rapport även om detta.

Men när inga andra åtgärder hjälper måste EU också ha militära medel. Inom EU pågår arbetet med att uppfylla målet att en styrka på upp till 60 000 man ska bildas med relevanta sjö- och luftstridskrafter. EU:s medlemsländer ska formellt anmäla sina bidrag vid en kapacitetskonferens den 20 november. Regeringen har i dag fattat beslut om det svenska bidraget, en anmälan som omfattar enheter ur armé, marin och flyg och som helhet summerar till ca 1 900 man. Viktiga förutsättningar är att

Sverige i varje enskilt fall och i enlighet med svensk lag fattar beslut om medverkan i internationella fredsfrämjande insatser och att det finns ett FN-mandat för fredsframtvängande insatser.

Nicetoppmötet ska också besluta om hur det här samarbetet ska organiseras. Hur ska besluten tas? Hur ska de förberedas? Hur ska samarbetet ske med Nato, bl.a. när det gäller försvarsplanering? Hur ska samarbetet ske med länder utanför EU? Det blir sedan en uppgift för det svenska ordförandeskapet att fortsätta detta arbete.

Ett nytt inslag i arbetet med krishantering, som har börjat på svenskt initiativ, är samarbetet mellan EU och FN. Självfallet ska EU:s resurser, EU:s nya förmåga, ställas till FN:s förfogande. FN har legitimitet och ansvar; EU har resurser. Tillsammans kan vi göra väsentliga framsteg för den globala freden och krishanteringen.

För att bättre förankra EU bland medborgarna behöver EU kunna visa resultat i frågor som är viktiga för medborgarna – t.ex. freden, som jag har talat om, men också på områden som jobben, miljön, jämställdheten och kampen mot brott, för att ta de viktigaste exemplen.

Bindande samarbete är viktigt på många områden. På nya områden kan öppna samarbetsformer vara en bättre väg. Sysselsättningen är ett bra exempel, där EU sätter upp gemensamma mål och riktlinjer, medlemsländerna nationellt bestämmer hur de bör uppnås, och resultaten utvärderas gemensamt.

Toppmötet i Stockholm i mars ska handla om jobben i framtidens Europa – om social delaktighet, livslångt lärande, människor i arbete och hur den nya tekniken ska kunna spridas till alla regioner i Europa.

Toppmötet i Göteborg ska anta en strategi för hållbar utveckling – kemikalier, klimat och ökad miljöhänsyn på alla politikområden är viktiga frågor.

En väl fungerande ekonomisk och monetär union är också viktig för EU:s framtid.

Fru talman! EU har också viktiga uppgifter i relation till vår omvärld:

- att hjälpa till att nu trygga freden och bygga upp Balkan igen,
- att bidra till fredsprocessen i Mellanöstern,
- att förstärka samarbetet med Ryssland och andra länder i EU:s närhet,
- att försvara och förstärka demokratin i och omkring Europa,
- att driva de globala miljöfrågorna och
- att stå på de fattigas sida och bidra till en rättvis global utveckling.

Ordförandeskapet är en möjlighet och en uppgift för hela Sverige. Vi hoppas på ett brett samarbete och en spännande dialog med riksdagen framöver. Vi är glada över samarbetet som vi hittills har haft kring dessa frågor. Och med engagemang och entusiasm så hoppas jag att vi gemensamt ska göra ett bra svenskt ordförandeskap.

Anf. 2 BO LUNDGREN (m):

Fru talman! Med all respekt för utrikesministern tycker jag att det är beklagligt att statsministern har valt att inte själv delta i denna mycket viktiga debatt.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Europasamarbetets ursprungstanke – att genom fri handel och fri rörlighet säkra freden i Europa – är lika aktuell och levande i dag som någonsin tidigare. Europeiska unionens 50 år har visat att vägen till frihet, fred och ökat välbefindande är grundad på den fria ekonomins principer.

Det är med respekt för denna grundprincip som unionen nu ska utvidgas och utvecklas vidare. Utgångspunkten är ett samarbete mellan självständiga nationer med beslut i gemensamma europeiska organ på områden där den nationella politiken inte räcker till.

I takt med den allt snabbare utvecklingen förändras förutsättningarna för Europeiska unionen. Det kräver en stark kommission som kan ta initiativ och fullfölja fattade beslut.

Det är därför märkligt att Göran Persson har föreslagit att Europeiska rådets roll ska stärkas på bekostnad av kommissionen. Det skulle innebära att den grundläggande maktodelningsprincipen undergrävs och att den demokratiska insynen i begränsas.

Det verkar som om statsminister Persson tilltalas av att det utvecklas en sluten diskussionsklubb där 15 herrar gör upp. Men även om det var så kommunalrådet Persson en gång styrde i Katrineholm, bör Katrineholmsmodellen inte bli en svensk exportvara.

Det strider dessutom mot svenska intressen att stärka rådets ställning på bekostnad av kommissionens. De stora länderna gynnas, och det är inte en förändring i samband med utvidgningen.

Häromdagen tog jag del av en intressant skrift som skrivits av Charles Grant, chef för Centre for European Reform och en av Tony Blairs idésprutor. Det rör sig om vad han kallar en optimistisk framtidsvision för EU. Sammanfattningen på sista sidan inleds på följande sätt:

”Året är 2010, Europeiska unionen har 26 medlemmar och fortsätter att expandera österut. Dess ekonomi växer snabbare än USA:s.”

Sedan följer förutsägelsen:

”EU-kommissionen har slagits ihop med ministerrådet.”

Här har vi den idé som Göran Persson nyligen lanserade som sin egen.

När man läser hela skriften står det klart varför Charles Grant förespråkar en sammanslagning av kommissionen och ministerrådet. Genom att de stora länderna gynnas, ska Storbritannien år 2010 vara lika inflytelserikt som Tyskland och Frankrike.

Jag undrar om Göran Persson läste så långt. Förhoppningsvis gjorde han inte det.

Att Sveriges statsminister trampat fel inte bara en gång är uppenbart både i och utanför Sverige. Denna senaste idé har t.o.m. lett till att Margot Wallström har känt sig föranledd att tillrättavisa Göran Persson i en debattartikel. Det vore bra om utrikesministern, liksom när det gällde Österrike och synen på Rysslands krigsföring i Tjetjenien, talar statsministern till rätta.

Om man bortser från de partier som vill göra unionen mindre genom att Sverige lämnar EU, utgår jag från att vi alla är eniga om att utvidgningen av Europeiska unionen är en historisk möjlighet som måste tas till vara.

Gårdagens rapport från kommissionen är då mycket bekymmersam. Den präglas av en försvagad ambition att nå de mål som satts upp. Och det lägger ett stort ansvar på utrikesministern att vid allmänna rådets

möte om en dryg vecka säkerställa att de mål som vi förhoppningsvis är överens om också kan nås.

Den största utmaningen under det svenska ordförandeskapet måste fortfarande vara att driva förhandlingarna så långt att ett medlemskap 2003 är möjligt för de kandidatländer som kommit längst. Det är viktigt att kandidatländerna kan se ljuset i tunneln.

En annan stor utmaning under det svenska ordförandeskapet är att stärka den gemensamma säkerhets- och försvarspolitiken.

Att Europeiska unionen – i nära samverkan med Nato – tar större del i militära insatser på den egna kontinenten stärker den transatlantiska säkerhetsgemenskapen. Men det är viktigt att retoriken kring att stärka EU:s krishanteringsförmåga matchas med resurser.

Det handlar också om att kunna agera snabbt. Det kräver fungerande beslutsmekanismer och en politisk vilja, inte minst i Sverige, att agera om det uppstår en krissituation som kräver en EU-ledd insats. Vi får inte hamna i en situation där den senfärdighet som regeringen uppvisade när det gällde Kosovo upprepas.

Fru talman! Regeringen har inte varit beredd att gå från ord till handling i eurofrågan. Man har inte ens varit beredd att gå till ord. Trots att den socialdemokratiska kongressen har slagit fast att euron skulle innebära stora fördelar för Sverige och för de svenska hushållen, har den nödvändiga dialogen med väljarna uteblivit.

I stället för att ta initiativ till den breda information och de politiska samtal som är förutsättningen för en folkomröstning – och som Göran Persson förutskickade efter den danska folkomröstningen – har det nu tillsatts ytterligare en utredning om EMU. Därmed ligger locket åter på.

Så blir politiken när partiets intressen går före landets och när det politiska ledarskapet brister. Låt mig ändå uppmana socialdemokraterna och regeringen att ta sitt ansvar. Det ni själva numera inser är bra för Sverige bör ju tas till vara så snabbt som möjligt.

Fru talman! Jag skulle vilja att utrikesministern vidarebefordrar tre råd inför ordförandeskapet till Göran Persson.

För det första: Tänk på att ett EU-land aldrig är så populärt som inför ett ordförandeskap. Det är naturligtvis trevligt att bli uppvaktad av det ena eller det andra landet, men det är EU:s framtid och alla medlemsländers intressen som står på spel – inte kamratskapet med enskilda länder.

För det andra: Det är inte bara Europeiska unionens länder som bör tala med en röst i utrikespolitiska frågor. Det bör också den svenska regeringen. Vi har under det senaste året flera gånger upplevt att statsministern säger en sak och utrikesministern en annan. För att det inte ska bli så förvirrande tror jag att det vore bra om ni talar mer direkt med varandra och mindre genom pressen.

För det tredje: Gör inga topplistor över vilka politiker inom EU som ni helst lyssnar till, som Göran Persson gjorde med sina ministrar här hemma. Det skapar ingen god stämning, oavsett om det gäller Stockholm eller Bryssel.

Låt mig till sist påminna om att det främsta ansvaret för det land som innehar ordförandeskapet i Europeiska unionen är att bära vidare den frihetliga tradition som grundlades för mer än ett halvt sekel sedan.

(Applåder)

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Vi kan börja med diskussionen om EU:s framtid. Göran Persson har aldrig sagt att inte kommissionen också ska ha en stark ställning. Miljön har tagits som *ett* exempel på att det är viktigt med en drivande kommission.

Beträffande de angrepp som vi hör från Bo Lundgren, riktade mot Göran Persson därför att han föreslagit att rådet också ska kunna vara starkare, tar Bo Lundgren en brittisk tankesmedja som exempel på varför det skulle vara ett suspekt förslag att man också ska kunna stärka rådet samt samverkan mellan rådet och kommissionen.

Låt oss då ta Romani Prodi som exempel. Romani Prodi har också i diskussionen om det långsiktiga EU-samarbetet talat om vikten av att hitta en samkoppling mellan Javier Solana, den höge representanten för rådet i utrikespolitiken, och kommissionen på det utrikespolitiska området. I princip samma tankegång som Göran Perssons har Romani Prodi föreslagit på det utrikespolitiska området.

Jag tror inte att det bara är formen utan det är nog också innehållet som gör att moderaterna har uppvisat en mycket olycklig motvilja mot alla former av samarbete när det gäller det mellanstatliga området och det öppna samarbetet. Vi kan t.ex. ta sysselsättningen. Moderaterna har varit mot ett samarbete på sysselsättningens område, just ett sådant samarbete som Göran Persson har argumenterat för. Jag tror alltså inte att det bara gäller formen, utan ni är inte intresserade av att få ett samarbete där man markerar allas rätt till arbete, de sociala aspekterna, det livslånga lärandet och alla regioners rätt i Europa. Ni tycker att EU är viktigt för företagens och kapitalets frihet. Ni är inte intresserade av ett samarbete mellan regeringarna för att också underlätta medborgarnas situation.

Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Tvärtom! Vad vi vill se är just ett medborgarnas Europa, inte det politikernas Europa där 15 herrar gör upp i slutna rum; detta i stället för den öppenhet som följer med den process som kommissionens arbete innebär. Det är väsentligt och viktigt, utrikesministern, att se till att människor har en bra social situation och att vi har en bra sysselsättning i de olika länderna. Ansvar för detta, liksom för utbildningen, ligger framför allt nationellt. Men det är ju det nationella misslyckandet från regeringens sida som gör att vi återigen i dag i Dagens Nyheter har en debattartikel där det pekas på skolans misslyckande. 15 % av eleverna är inte godkända i en del ämnen i grundskolan. Detta är inte acceptabelt men det ska lösas här – regeringen, om den hade varit kapabel, och riksdagen, när denna blir kapabel efter valet 2002.

Det är inte lätt att försvara Göran Persson i det här avseendet. Jag citerade inte Charles Grant och den skriften för att kritisera, utan jag pekade bara på syftet med förslaget och vad det leder till – att stora länder gynnas. Den som kan användas för att kritisera är i så fall snarare Margot Wallström, som jag skulle gissa fortfarande har viss kontakt med det socialdemokratiska partiet. Hon skrev i sin debattartikel att det Göran Persson talat om skulle leda till en sämre demokratisk kontroll och ett mindre effektivt beslutsfattande. Det är detta som jag motsätter mig. Anna Lindh, ta nu chansen, även om det inte är lätt, och dementera Gö-

ran Persson och säg att självklart ska vi ha en kommission som är stark nog att klara uppgiften – att vi inte ska gå till de slutna rummens politik! (Applåder)

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Bo Lundgren, regeringen har inte misslyckats när det gäller sysselsättningen! Vi kan ju nu konstatera att vi har kommit ned till 4 % arbetslöshet. Som denna kammare säkert minns har Lars Tobisson en gång förklarat att han gärna skulle bli ambassadör för böckling ifall 4 % arbetslöshet uppnåddes.

Vi har uppnått det nationellt men självklart vill vi fortsätta att arbeta för att också andra länder ska kunna sänka sin arbetslöshet. Då är det viktigt att vi, precis som vi har börjat göra i Europa, samlas kring att sätta mål för hur vi ska få ned arbetslösheten. Sedan ska de olika länderna ta fram de konkreta planerna. Därefter ska vi gemensamt utvärdera hur vi lyckats.

Jag förmodar att Bo Lundgrens surhet i dag egentligen är en surhet över att regeringen just har lyckats när det gäller sysselsättningen. Förlåt mig, Bo Lundgren, men det är lite av grinighet över att Sverige får väldigt bra betyg av EU-kommissionen när det gäller kampen för jobben. Det är dock just den typen av bra exempel som vi gemensamt ska lyfta fram i EU-samarbetet. Vi ska alltså visa hur vi kan göra i EU-samarbetet.

15 länder har ställt sig bakom ett gemensamt arbete för att minska arbetslösheten, för att stärka alla delar av Europa och för att vi ska kunna uppnå en ekonomisk och social utveckling som minskar arbetslösheten. Moderaterna har gått emot detta samarbete – återigen ett exempel på att man ser EU som ett ekonomiskt samarbete, ett företagens samarbete, inte som medborgarnas samarbete.

(Applåder)

Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Naturligtvis förstår jag varför utrikesministern undviker att ta upp det som jag diskuterade. Jag tycker att det är alldeles utmärkt ju fler människor som har arbete i Sverige och ju lägre arbetslösheten är. Det är klart att en konjunktur som ser bra ut, en självständig riksbank som vi äntligen blev eniga om och detta med att ni inte rev upp telemarknadsavregleringen är sådant som gjort att vi har fått fler jobb i Sverige. Det tycker jag att vi alla ska glädjas åt – möjligen var och en på sitt sätt.

Vad jag tog upp var att detta är ett resultat av vad som händer i Sverige. Dessutom konstaterar jag att mer måste hända, för fortfarande är det hundratusentals människor som går utan jobb. Det finns väldigt många människor som har det svårt. Vi har ett delat land i det avseendet.

Jag pekade på att detta är nationella frågeställningar, liksom utbildningen. Där gäller det för oss att se till att vi får en bra skola. Men där har regeringen skändligen misslyckats, vilket går ut över många barn – framför allt de som har sämsta förutsättningarna och som kommer att ha det resten av livet. Där har ni problem!

Anna Lindh, i stället för att diskutera sakfrågorna: Hur ställer sig utrikesministern till Göran Perssons propå som kritiserats kraftfullt av Margot Wallström? Utrikesministern har ett helt anförande för att ta upp

den frågan. Hur det ska alltså se ut? Rätta nu till Göran Perssons misstag innan det är för sent!
(Applåder)

Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Bo Lundgren är inte glad över att vi inte kom med i EMU från starten. För knappt två år sedan sade han i denna talarstol: Det pris vi betalar för en egen valuta är att vår ränta över tiden – skillnaden kan variera – kommer att vara högre än euroländernas.

Är Bo Lundgren möjligen beredd att be de penningplacerare om ursäkt som eventuellt uppfattade hans påstående som ett råd?

Anf. 8 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Över tiden innebär en egen valuta högre ränta än man har om man är med i ett valutasamarbete – särskilt om man, som man ska göra, tar hänsyn till realräntan. Till detta kommer att konkurrensen genom en gemensam valuta ger lägre priser, förutom det inflytande som gör att vi har större möjligheter att påverka Europa och större möjligheter till företagsetableringar i Sverige.

Anf. 9 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Bo Lundgren undviker helt och hållet att svara på frågan. Det handlar inte bara om korträntorna, reporäntan i Sverige jämfört med ECB-räntan. Det handlar också om långräntorna, fem- och tioårsräntan. Att tioårsräntan i Tyskland, och än mer gäller det euron, är väsentligt högre än den svenska tioårsräntan speglar det faktum att aktörerna på marknaden tror mycket mer på den svenska kronan än på euron. Bo Lundgren tror ju mycket mer på marknaden än vad jag gör, så han borde på något sätt fundera igenom de tvärsäkra påståendena.

Bo Lundgren hade fel. Det är dags för honom att tala om det.

Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Debattreglerna ger mig väldigt lite tid att svara. Johan Lönnroth: Det är realräntan som är det väsentligaste, vad det faktiskt kostar att låna efter inflation.

Anf. 11 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Liksom Bo Lundgren och flera andra ledamöter och riksdagspartier eftersträvar jag och Centerpartiet ett enat Europa som är präglat av tilltro, samarbete och välstånd. Det som skiljer oss åt är sätten att åstadkomma detta.

Nu står vi inför nästa utmaning i EU-arbetet, nämligen att öppna unionen för dem som knackar på och vill in. Jag håller gärna med Bo Lundgren och utrikesministern, som hade valt ett milt ord och sade att det var bekymmersamt det som inträffade i går när kommissionen med all tydlighet vill hålla kandidatländerna utanför ännu längre. Jag tycker att man kan gå längre och säga att det som redovisades i går är något av en skandal. Det stämmer lite till eftertanke om hur vi ska kunna arbeta för att åstadkomma just utvidgningen av unionen. Då tror jag, fru talman, att det måste innebära att unionen gör färre saker men blir bättre på att

göra det som är verkligt viktiga uppgifter, att man kanske kan åstadkomma en smalare men en effektivare union. Och då är jag rädd för att fokuseringen på ett snabbt fördjupande av arbetet i unionen, att finna nya områden att samarbeta kring, i själva verket kan minska förtroendet för unionen i Sverige och i andra länder och att utvidgningen då fördröjs.

Då vill jag fråga: Varför har Bo Lundgren och moderaterna så bråttom in i den gemensamma valutan, trots den misstro som vi ser i Sverige och trots att euron lindrigt sagt inte har blivit något hit? Det finns andra mer angelägna frågor att diskutera i den svenska Europapolitiken. Varför så bråttom?

Anf. 12 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Den gemensamma valutan är naturlig i en inre marknad som vi har haft sedan länge. Det ger människorna i Sverige och runt om i Europa lägre priser. Det ger, allt annat givet, över tiden lägre räntor. Något som är så bra ska vi införa så snabbt som möjligt.

Anf. 13 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Det är inte riktigt så att allting blir bättre ekonomiskt och räntemässigt, det framgick av den tidigare debatten. Utan att kräva några ursäkter, verkligen inte, kan jag säga att det som förut var en etablerad sanning, nämligen att räntan i länder i EU men utanför EMU skulle vara högre än räntan i EMU-området, är inte längre någon sanning. Att ekonomin skulle vara sämre i länder utanför – Sverige är ju ett exempel på att det inte är på det sättet. För svenskt vidkommande är det också så att fyra av de fem viktigaste handelspartner som Sverige har – USA, England, Danmark, Norge – står alla utanför EMU och euro. Skulle vi stå utanför befinner vi oss inte i någon egen öken, utan våra viktigaste handelspartner är med i detta att inte ha bråttom in i eurosyste

met. Sedan kan man också, fru talman, lyssna möjligen lite på vad människor tycker. Det kan ibland vara klokt. Det verkar ju som om entusiasmen för ett snabbt och skyndsamt inträdande i EMU inte är alldeles över

Anf. 14 BO LUNDGREN (m) replik:

Fru talman! Jag förstår att Lennart Daléus behöver profilera sig. Socialdemokraterna, Kristdemokraterna, Folkpartiet och vi moderater inser att euron ger stora fördelar för svenska hushåll. Om någonting ger stora fördelar bör man så snabbt som möjligt använda sig av det.

Anf. 15 JOHAN LÖNNROTH (v):

Fru talman! En enda gång sedan starten av den europeiska monetära unionen har den underkastats folkets direkta dom i en folkomröstning. Utslaget blev att danskarna inte ville vara med. Vi vänsterpartister är självklart glada för det, dels för att det ökar möjligheterna för oss att hålla Sverige utanför EMU, dels för att det danska utslaget kan få en positiv effekt på Europa och världen.

Efter det danska nej 1992 tvingades EU ompröva sina villkor för medlemskap och ge Danmark fyra undantag. Efter det nya nej kommer minst ett EU-land att stå utanför EMU under de första åren med gemensam valuta. Det borde leda till en omprövning av fördragen när det gäller medlemsländer i EU utanför EMU. De som envetet hävdar att Sverige i längden inte kan säga nej till EMU kommer förhoppningsvis nu att tvingas att acceptera faktum. Regeringen borde ta kontakt med sina danska och brittiska kolleger för att diskutera hur en ny anknätningsform ska se ut.

Efter det danska nej till Maastricht 1992 tvingades EU inte bara ompröva Danmarks ställning utan också delvis synen på öppenhet och demokrati. Nu tvingas EMU-länderna förhoppningsvis till en liknande omprövning. Hur ska man bära sig åt för att kunna locka med sig Danmark, England och Sverige? Hökarna i Bryssel låtsas att supertanken tuffar fram som förut, att B-laget av konstiga nordbor kan man ha eller mista. Men oron är stor. Det handlar ju om tre av unionens starkaste ekonomier med djupt rotade demokratiska traditioner.

Sverige borde som ordförandeland leda en debatt om EMU, inte bra hurtfriskt utropa att man ska göra allt för att euron ska bli en framgång. Jag vet att det inom regeringspartiet finns en djup skepsis mot normpolitiken, dvs. tesen att folkvalda inte ska försöka styra ekonomin, bara ha fasta normer för privata aktörer. Centralbankens oåtkomlighet för politiska opinioner är närmast ett övertydligt exempel på synsättet. Rädslan för offentlighet inom EU speglar också denna konservativa syn på medborgarna som kortsiktiga och opålitliga.

Ett annat problem som man nu förhoppningsvis tar på allvar är hur ökad sysselsättning i den praktiska politiken och inte bara i retoriken ska slå igenom som mål för den ekonomiska politiken. I nästa lågkonjunktur kommer små länder som Sverige utanför EMU att få problem, säger EMU:s vänner. Snarare är det tvärtom. I nästa lågkonjunktur kommer den centralistiska penning- och valutapolitiken att möta verkligheten i form av ökad arbetslöshet eller galopperande inflation i länder där politiken inte passar.

En fråga som tränger sig på inför det kommande svenska ordförandeskapet är: Vilket är viktigast – EMU eller utvidgning? Utrikesministern vill ha en snabbare behandling av ansökarländerna, och det är bra, men jag undrar om hon inser hur svårt det är anpassa ansökarländernas ekonomier till den monetära unionens snäva ramar. Regeringen måste nog välja och för oss är valet självklart: östintegrationen är viktigare än EMU. Jag vill veta av utrikesministern om hon delar den uppfattningen. Kommer regeringen att verka för samma rätt för ansökarländerna att stå utanför EMU som vi har?

Göran Persson skrev för tre år sedan i boken *Den som är satt i skuld är icke fri*. En gemensam penningpolitik driver fram en gemensam finanspolitik. Han hade rätt. Det finns inget exempel på en valuta utan stöd av en gemensam finanspolitik för det område som valutan täcker.

USA behövde ungefär hundra år med inbördeskrig och svåra regionala kriser innan dollarfederationen stabiliserades, trots att språket i huvudsak var gemensamt. Den tyska marken föddes med blod på kinden, för att använda ett uttryck av Karl Marx. Så svåra kriser ska vi hoppas att vi slipper i EMU. Men det är illavarslande att det inte finns någon som

helst genomtänkt strategi för hur EMU ska möta en större konjunkturunedgång.

I USA har man en federal budget på nivån 10 % av totalinkomsten och en gemensam finans- och skattepolitik. EMU:s logiska fortsättning är en överstatlig finans- och skattepolitik och en minst femdubblad gemensam budget. En sådan överstatlighet kan omöjligen komma att accepteras om inte också det demokratiska ansvarsutkrävandet görs överstatligt. En förbundsstat med svag demokratisk förankring växer då fram.

Jag vet att den svenska regeringen inte vill ha en sådan överstat. Nu kan vi som ordförandeland göra ståndpunkten klar och tydlig. Det gäller inte bara finanspolitiken.

En ledande expert på säkerhetspolitik, Gunnar Jervas, skrev så här i söndags: Med den utveckling som nu pågår kommer Sverige mycket snart, utan att saken underkastats någon seriös diskussion, att bli så indraget i EU:s krishantering att vi knappast kan säga nej till medverkan i unionens militära tvångsoperationer. Detta skulle göra vår alliansfria politik omöjlig.

Instämmer utrikesministern i Jervas analys? Och vilka initiativ bör hon i så fall ta för att frågan ska komma upp på bordet?

Jag vill också ta upp en oro som sprider sig inför planer om ändringar i Amsterdamfördragets artikel 133 om övergång till majoritetsbeslut och ökat makt för kommissionen när det gäller internationella avtal om investeringar, s.k. intellektuell egendom och tjänstehandeln.

Jag har fått brev från den franska Attackrörelsen. Man misstänker att det här kan ha en koppling till planer på ett nytt MAI-avtal av den typ som en stark internationell opinion med benägen hjälp av den svenska handelsministern lyckades stoppa.

Handelskommissionären Lamy ska inför en grupp parlamentariker ha sagt: Bara Frankrike och Spanien återstod att övertyga om dessa ändringar. Jag vill ha Anna Lindhs dementi. Tänker regeringen lägga in ett veto mot en ändring av artikel 133?

Vi vänsterpartister hoppas att det går bra med ordförandeskapet och stöder inriktningen på att utvidgningen, sysselsättningen och miljön ska präglade ordförandeskapet. Vi tycker också att jämställdheten ska vara med på samma nivå. Regeringen vill göra många goda saker på det området, men jag saknar konkreta förslag. Vi förväntar oss också att regeringen lever upp till statsministerns berättigade angrepp på extrema löner, privilegier och korruption i EU.

Vi behöver mer av internationellt samarbete i både Europa och världen, mer av demokratiska motmakter till den globala kapitalmakten och öppnare gränser för idéer och människor. Men som Per Albin Hansson skrev 1904 – jag vet att en del socialdemokrater inte gillar att vänsterpartister citerar Per Albin Hansson, men jag ska göra det i alla fall:

För att internationalismen skall bli en verksam sammanbindningslänk får inte det nationella folklynnnet undertryckas eller nationens säregna förhållanden avskaffas. Tvärtom, ty själva poängen med den patriotiska internationalismen är dess förmåga att sammanbinda nationer och förhindra dem att bekriega alla andra.

Samarbetet måste byggas underifrån med stöd av breda folkrörelseopinioner. Jag har hitintills inte sett några demonstrationer eller massmöten där det står Framåt med EU eller Framåt med EMU på plakaten.

Alla stormaktsbyggen styrda ovanifrån har förr eller senare gått under.

(Applåder)

Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Låt mig börja med den fråga som jag tog upp i mitt inledningsanförande, nämligen EU:s gemensamma krishantering. Jag delar inte uppfattningen att den skulle strida mot Sveriges alliansfrihet. Vi har inga planer på att överge alliansfriheten.

Men alliansfriheten får ju inte innebära att vi är passiva när vi ser internationella kriser. Självfallet ska vi gemensamt med EU – alltid med FN-mandat när det gäller fredsframtvingande insatser – kunna samverka med EU vid krishantering på samma sätt som vi tidigare har gjort liknande insatser gemensamt med FN.

Jag tror att den gemensamma krishanteringen i EU kommer att vara ett väldigt bra tillskott till att klara den globala freden och till att agera gemensamt med FN. Det är också viktigt att komma ihåg att EU:s krishantering inte omfattar territorialförsvar, inte omfattar ömsesidiga försvarsförpliktelser, utan det handlar just om en krishantering.

När det sedan gäller EMU-frågan har Johan Lönnroth och jag olika uppfattningar. Jag tror att EMU innebär en styrka och en tillgång för ett litet land, särskilt i tider av konjunkturedgång. Däremot ska vi vara säkra på att vi kommer in vid ett tillfälle då det är bäst och rätt för svensk ekonomi, och det har också varit socialdemokraternas utgångspunkt.

Beträffande kandidatländernas vilja att komma med i EMU är det klart att de kan ha den rätten, men de vill alla komma med i EMU. Samma krav kommer att ställas på kandidatländerna som man har gjort på de nuvarande medlemsländerna. I anslutning till detta vill jag ställa en fråga till Johan Lönnroth, eftersom jag kommer att diskutera med kandidatländerna nästa vecka deras inträde i EU.

Känns det inte lite konstigt när nu alla kandidatländer vill komma med som medlemmar i EU, att som vänsterpartist fortfarande inte vilja se Sverige som en aktiv part i EU-samarbetet?

Anf. 17 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag uppfattade detta med krishantering så att Anna Lindh kan garantera att Sverige aldrig kommer att delta i krishantering utan att det finns ett FN-mandat, och det är bra.

När det gäller kandidatländerna vet vi faktiskt inte riktigt vad dessa länders befolkning kommer att vilja. Opinionsen även där har ju gått lite hit och dit. Vi anser att folken i ansökarländerna självfallet ska ha samma demokratiska rätt att själva bestämma om de vill vara med eller inte, helt oavsett vad Vänsterpartiet tycker.

Sedan vill jag bara säga att vi är aktiva i EU-samarbetet. Vi har accepterat folkomröstningens resultat. Våra parlamentariker hör till de mest aktiva i EU-parlamentet. De arbetar för att EU ska bli bättre, och Anna Lindh vet att det är på det viset.

Anf. 18 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag vill anknyta med det sista resonemanget som Johan Lönnroth förde. Man kan kritisera moderaterna för att stressa i EMU-frågan och inte ta till sig opinionen. Men det är ju en västanfläkt jämfört med hur Vänsterpartiets krumbukter kan betraktas.

Vänsterpartiet tittar sig omkring och ser att många frågor inte stannar vid nationsgränsen, t.ex. miljöproblem, internationell säkerhet, social dumpning och kvinnohandel. Sedan nöjer man sig med att konstatera att det är på det sättet, men man vill inte gå vidare och göra någonting åt det. Hur otäcka problemen än är kan de inte bli otäckare än EU.

Detta skiljer sig ju från den syn som vi har, nämligen att man måste ta en aktiv del i EU-arbetet. Man måste vara med och ändra kursen i de stora frågorna, därför att EU är den enda europeiska union som vi har.

Det verkar som om Vänsterpartiet vill få det till att det finns någonting annat. Vänsterpartiet vill, fru talman, inte förändra EU, utan man vill ju lämna EU. Man vill bygga något nytt med länder och folk som inte vill bygga något nytt utan som vill bygga vidare på det som finns. Det är något annat än trovärdig Europapolitik. Det är ingen politik för fred och säkerhet i Europa.

Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Jag fann Lennart Daléus fråga mycket berättigad, och det är anmärkningsvärt att Johan Lönnroth inte besvarar den.

Det finns ju ett stort svart hål i Johan Lönnroths resonemang. Johan Lönnroth säger: Vi behöver mer av internationell samverkan. Men han säger nej till EU. Han har väckt en motion på 27 sidor som heter *En solidarisk världsordning – alternativet till EMU*. Men det är falsk varubeteckning, för i hela denna tjocka motion finns inget alternativ till ett samarbete som på vissa områden är överstatligt.

Jag såg en rapport som Jonas Sjöstedt har lämnat till EU-parlamentet. Den handlar om en mycket viktig frågan, nämligen hur vi ska få en bättre naturvård. När Jonas Sjöstedt får den uppgiften inser han direkt att här kan vi inte acceptera att de länder som vill göra minst får ta befälet, utan han anvisar starka överstatliga grepp för att se till att skydda utrotningshotade arter. Han skriver med fetstil bland sina rekommendationer: Uppmanar vidare kommissionen att utan tvekan fortsätta att vidta lämpliga rättsliga verkställighetsåtgärder inom ramen för sina befogenheter. Jonas Sjöstedt begär alltså att kommissionen, som ni i andra sammanhang är så skeptiska till, ska använda överstatliga rättsliga metoder för att tvinga länder att göra detta. Jag tycker att det är mycket bra. Jag delar hans uppfattning. Miljövården är en av EU:s viktigaste uppgifter. Här duger det inte att de sämsta får sätta standarden.

Sådana här institutioner behövs naturligtvis. Det framgår ju av det som Jonas Sjöstedt skriver. Men varför är ni så skeptiska till ett internationellt samarbete med bett i?

Anf. 20 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Jag får väl be Lennart Daléus om ursäkt. Det är bara det att jag måste spara min tid. Jag ska försöka vara kort nu också när det gäller Lars Leijonborg.

Det som Lars Leijonborg tydligen aldrig har förstått är att Sverige nu är medlem i EU och att våra parlamentariker arbetar inom det systemet samtidigt som vi arbetar på att förändra det. Jonas Sjöstedt, som är en av de allra duktigaste EU-parlamentariker, lägger fram en rad förslag som utgår från de regler som nu gäller i EU.

Vi är inte absolutistiska motståndare till alla former av överstatlighet. Det har vi kongressbeslut på. Vi förordar exempelvis en Tobinskatt som kräver ett visst mått av överstatlighet på global nivå.

Till sist vill jag bara ställa en kort fråga till Lars Leijonborg. I debatten om EMU för två år sedan sade Lars Leijonborg att Sveriges utanförskap är ett starkt skäl till att svenska företag flyttar utomlands. Tycker han att utvecklingen de senaste två åren bekräftar den bild han gav då?

Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Svaret på den frågan är ett rungande ja.

Så till den diskussion som jag har tagit upp. Johan Lönnroth säger: Vi vänsterpartister arbetar nu inom EU för att samtidigt förbättra och förändra systemet. Men så är det ju inte. Ni arbetar inte för att förändra EU. Det är vi som gör det. Ni arbetar för att avskaffa EU. Ni vill att Sverige ska lämna den europeiska unionen. Det är ju det som Johan Lönnroth inte riktigt verkar låtsas om här i debatten. Det här är en debatt om EU:s framtid och ni deltar i den, och det är ni i er fulla rätt att göra. Men det är ju på sätt och vis märkligt eftersom ni inte tror att denna union är ett instrument för att lösa några problem.

Jag är övertygad om att de problem som vi står inför i dagens värld – Lennart Daléus nämnde några av dem – med gränsöverskridande miljöproblem, internationell brottslighet och ständiga hot mot fred och demokrati kräver ett internationellt samarbete med överstatliga inslag.

Ja, det kan hända, säger Johan Lönnroth, att vi kan tänka oss en internationell skatt på ett visst område. Men i denna 27-sidiga motion som jag hänvisade till med Johan Lönnroth som en av undertecknarna visar ni ju inte på något alternativ. Vi har ett alternativ. Det finns massor av brister i det. Men ni står tomhänta.

Anf. 22 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Fru talman! Vi har den bestämda uppfattningen att det danska nejdet till EMU hade en mycket starkare förändringskraft när det gäller EU:s utveckling än vad man kan åstadkomma inom EMU:s ramar.

Nu arbetar vi för att hålla Sverige utanför EMU. Lyckas vi med det, kommer man också att tvingas ompröva anknytningsformen till EU. Och jag har ställt en fråga till utrikesministern om hur denna anknytningsform ska komma att se ut.

Jag tycker att den här motionen, som jag är väldigt glad för att Lars Leijonborg har läst, är ett ganska ambitiöst försök att måla upp ungefär hur den värld ska fungera som vi vill ha. Det finns mycket att diskutera, det är klart. Att det kanske inte är riktigt lika tydligt uttryckt som den federalistiska superstat som Folkpartiet vill ha kan väl erkännas. Men jag tycker faktiskt att vi har ganska många konkreta och kloka förslag i denna motion.

Fru talman! Den enskilda människan och det enskilda hushållet är i dag på ett helt annat sätt än någonsin tidigare beroende av internationella relationer. Jag skulle faktiskt vilja säga att vi alla är ganska dåliga pedagoger när det gäller att förklara detta. Att vi inte klarar av det tror jag till dels är orsaken till att inte de positiva EU-vindarna i Sverige är starkare.

Morgondagens uppgifter måste lösas genom samarbete över nationsgränserna. Då är det vår plikt som politiker att finna vägar för ett sådant samarbete och se till att det blir både effektivt och demokratiskt förankrat. Man skulle kunna säga att om EU inte hade funnits, hade det i det närmaste varit vår plikt att uppfinna EU.

I dag överlägger de gamla ärkefienderna Frankrike och Tyskland gemensamt om hur framtidens Europa ska se ut. Hade denna integration, denna gemenskap, över de nästan eviga krigens gränser kommit till utan EU? Jag tror inte det. Det vore dumdristigt, fru talman, att inbilla sig att vi som nu skriver år 2000 har skaffat oss garantier för något slags evig europeisk fred. Om vi vill känna oss säkra på att dialogen fortsätter in i framtiden, måste vi européer komma närmre varandra, inse beroendet av varandra och således utveckla den europeiska gemenskapen, inte snäva in den. Där integrationen slutar infinner sig lätt sönderfallet.

Fru talman! Nu väntar utmaningen att ta in tolv nya stater. Först när det är gjort har vi fullföljt själva grundtanken bakom EU, att ena Europa. Men i flera kandidatländer växer nu missnöjet med ändlösa förhandlingar och otydliga positioner från EU:s sida. Vi måste ta detta missnöje på allvar. Att försena medlemskapen kan leda till en ny politisk instabilitet i Europa, och det önskar ingen av oss.

Under gårdagen nåddes vi av EU-kommissionens dystra besked som, om det nu blir verklighet, i praktiken innebär att kandidatländernas dröm om EU-inträde skjuts fram från år 2003 till år 2005. Detta är oacceptabelt, särskilt som man inte helt kan frigöra sig från tanken att samtalen om EU:s känsliga jordbrukspolitik därmed kan skjutas bortom val som ska hållas i det nuvarande ordförandelandet. Den verkliga orsaken får vi förstås inte veta. Men det är nu Sveriges plikt att under ordförandeskapet utnyttja all sin kraft för att återställa ordningen.

Fru talman! På ytan verkar alla vara överens om utvidgningens betydelse. Den europeiska konventionen kräver nog det. Men sanningen verkar vara att det i många EU-länder finns en underliggande rädsla för just utvidgningen. Den rädslan bottnar i regel i en ängslan över att nationellt förlora något.

Klirret i den egna kassan överröstar lätt vårt internationella ansvarstagande. Jag tror att det är ytterligt viktigt att EU snarast sätter upp måldatum för när förhandlingarna om medlemskap ska vara slutförda. Sverige bör med all kraft driva på i denna fråga under sitt halvår som ordförande.

Fru talman! Sammanlänkningen av Europa hade knappast varit i görningen eller kunnat ske utan EU. Det är min övertygelse. Kommunismens vedervärdigheter och katastrofala följder för en rad av Europas länder har inte påtalats alls i den omfattning som vore rimlig. I dag lider fortfarande många tiotals miljoner av Europas invånare av kommunismens sviter.

Jag har nyligen besökt Rumänien, som får amper EU-kritik. Ska Rumänien komma med i Europagemenskapen hänger detta i avsevärd grad just på EU. Det är via åtgärder uttalade från EU som det politiska civilkuraget i Rumänien kan bli av den omfattning att detta i grunden rika land kan resa sig ur alla kommunismens ruiner. EU är en förutsättning för att Europa ska kunna andas med båda lungorna.

Låt mig i detta sammanhang få stryka under att det i samband med utvidgningen inte enbart handlar om ekonomiska konvergenskrav. Jag tycker inte alls att vi i Västeuropa ska, som det brukar heta, slå oss för eget bröst. Men det måste ställas krav på att människohandeln får ett slut, att barnporrindustrin stoppas och att människovärdet auktoriseras. Vi vet trots allt att en hel del av den människoförnedrande verksamhet, som jag omnämnde, frodas och hämtar sina offer i Östeuropa.

Fru talman! För att fungera med uppåt 27 medlemsländer behöver EU reformeras. Vid toppmötet i Nice i december måste Europas ledare våga ta klivet mot en mer effektiv union. Det är förstås viktigt att hitta en balans mellan effektivitet å ena sidan och folklig förankring å den andra. De små ländernas inflytande ska givetvis värnas i ministerrådet, i kommissionen och i parlamentet.

För att folk i allmänhet ska känna förtroende för EU krävs att unionen effektivt kan sköta sina uppgifter. Vi kan inte krampaktigt i alla lägen hålla fast vid mellanstatlighet. Det verkar, som flera har varit inne på här, av och till som om statsministern sysslar med något slags offentliga *ad hoc*-reflexioner i EU-frågan, och då i synnerhet beträffande mellanstatlighet. Nu måste det till krafttag för att stoppa fusk och bedrägerier. Jag hoppas att utrikesministern vågar hävda helhetens intresse i denna viktiga fråga.

Fru talman! Jag tror att EU skulle må väl av en europeisk åklagarmyndighet. Det skulle vara ett mer effektivt sätt att komma åt fusk och fiffel. Denna myndighet skulle ha befogenhet att genomföra utredningar och föra till domstol fall av bedrägeri eller misskötsel med EU:s medel.

EU-kommissionen har, såvitt jag förstår, föreslagit detta, och bl.a. Revisionsrättens ordförande Jan O Karlsson, utrikesministerns partikamrat, anser detta vara nödvändigt. Men regeringen säger nej med otydliga motiveringar. Jag förväntar mig att utrikesministern rätar ut frågetecknen om detta här nu i dag.

Statsministerns uttalande om att ge rådet en starkare roll på kommissionens och parlamentets bekostnad är väl också det förloppet, eller hur? Det vore verkligen att leverera över större inflytande från de små EU-nationerna till de stora att göra som statsministern tydligen har förordat vid något tillfälle. Inte förstärker det öppenhet och insyn heller.

Fru talman! Vi måste se till att maktfördelningen i EU blir tydlig och enkelt åskådliggjord inte bara för EU-byråkrater utan även för mannen på gatan. En grundlag eller konstitution på pränt skulle öka tydligheten över vad EU är och inte är. Demokratin skulle stärkas, och våra medborgare skulle få det enklare att förstå hur EU fungerar.

EU:s kompetensområde måste självfallet avgränsas. En massa onödiga detaljregleringar av människors vardag bör rensas ut. Detaljstyrning och suddighet runt vem som ska besluta vad är, tror jag, en viktig förklaring till den folkliga misstron och till ointresset gentemot EU.

En konstitution kan skapas genom att de grundläggande reglerna om hur EU fungerar förs samman till en enhetlig text som är förståelig. Att förespråka en konstitution är inte detsamma som att förespråka ökad överstatlighet. Subsidiaritetsprincipen – detta svåra ord – måste få ett starkt genomslag i konstitutionen. Principen att beslut ska fattas på lägsta effektiva nivå måste få en effektivare tillämpning genom en klar definition. Offentlighetsprincipen bör också få en stark ställning. Självfallet ska de små ländernas ställning bevaras och bevakas konstitutionellt.

Vi säger ofta – och det behöver sägas – att EU inte ska syssla med allt. EU måste i framtiden sannolikt fokusera på färre men viktigare områden, de områden där gränsöverskridande samarbete verkligen behövs.

I framtiden bör också möjligheterna till s.k. flexibel integration bli bättre. Vissa medlemsstater måste tillåtas att samarbeta även när alla inte vill eller kan delta. Detta blir nödvändigt när unionen utökas till att omfatta närmare 30 medlemsstater.

Det är också angeläget att en stadga om grundläggande rättigheter införs. En sådan skulle kunna stärka medborgarnas situation gentemot EU:s institutioner. En rättighetsstadga kan bidra till att Europas värdemenskap stärks. Jag tror det. I Europa finns ett livskraftigt idéarb som grundar sig på den judisk-kristna traditionen, humanismen och den romerska rättstraditionen. Vi måste genom EU slå vakt om denna gemensamma värdegrund.

Fru talman! Det är allmänt känt att enorma miljöproblem existerar i flera kandidatländer. Jag kan inte förstå hur de som säger nej till EU menar att vi skulle kunna hantera de problemen. Svårigheten att leva upp till EU:s miljönormer är ett av de mest avgörande hindren i anslutningsprocessen. Det är helt klart. Den kostnad integrationen för med sig måste EU solidariskt hjälpa till att bära, och EU:s strukturella stöd till kandidatländerna ska förstås vara förenliga med en hållbar utveckling. Vi vet ju så innerligt väl att miljöfrågorna är internationella. Då måste de också hanteras internationellt.

Fru talman! Låt mig avslutningsvis citera några meningar som Vaclav Havel skrev i en kolumn i Dagens Nyheter den 5 mars i år.

Jag citerar:

”Förhärligandet av nationalstaten som historiens höjdpunkt, som det enda i vars namn det är tillåtet att döda och det enda för vilket det är värt att dö, är slut. Generationer av demokrater och två världskrigs fasor har fått mänskligheten att inse att en människa betyder mer än staten.”

Jag är inte emot staten, säger Havel. Jag talar i stället om att det finns ett värde som står över staten. Det är människovärdet. Det skulle inte vara rätt av mig, fortsätter Havel, att säga att det ligger i Tjeckiens intresse att en rättvis världsfred upprätthålls. Jag måste uttrycka mig så här: En rättvis världsfred måste upprätthållas, och Tjeckiens intresse måste underordnas detta.

Fru talman! För Havel handlar det förstås om Tjeckien. För oss handlar det om Sverige och om vårt ansvar för det universella människovärdet.

Värderade åhörare! Fundera över Vaclav Havels ord om att det finns ett värde som står över staten, och sätt in de orden i sammanhang där internationella och europeiska frågeställningar avhandlas.

(Applåder)

Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! För det första tycker jag att det är intressant att notera skillnaden mellan de två partiledarna hittills i denna Europadebatt. Bo Lundgren höll huvudsakligen ett anförande om den svenska regeringen. Alf Svensson höll ett anförande om de viktigaste Europafrågorna och framtiden för dem. Det tycker jag är bra att vi kan göra här.

Alf Svensson framhöll också utvidgningens särställning. Jag kan fullständigt instämma i det. Jag kan också garantera Alf Svensson att vi kommer att driva på allt vi förmår, både för att börja med de svåra och kontroversiella jordbruksfrågorna under det svenska ordförandeskapet – även om kommissionen nu inte föreslår det – och för att försöka få måldatum så snart det går att få realistiska sådana. Jag hoppas också att vi ska klara detta under det svenska ordförandeskapet.

För det andra vill jag ta upp den fråga som Alf Svensson reser när det gäller värdegemenskap och människohandel. Detta är ju ett oerhört stort problem, som vi har sett framför allt i östra Europa. På svenskt initiativ har vi fått detta som ett av EU:s prioriterade områden, och dessutom som ett område där EU ska samarbeta med Asien eftersom vi ser samma typ av barbarisk människohandel där. Här handlar det naturligtvis både om åtgärder mot brotten som sådana, och om att socialt förbättra livet för de barn och kvinnor som riskerar att drabbas av den här fruktansvärda verksamheten.

När det gäller fusk och bedrägerier är vi överens om att kampen mot detta är prioriterad. Men för att vi inte ska vara överens om allt så vill jag också tillägga att regeringen inte vill se gemensamma åklagare eftersom det kräver att vi också får gemensamma rättsregler och gemensamma processregler. Det skulle leda väldigt långt när det gäller överstatligt agerande.

Anf. 25 LENNART DALÉUS (c):

Fru talman! Jag vill igen gärna instämma i det som Alf Svensson sade om oron för vad som kan bli följden av det som kommissionen levererade i går när det gäller utvidgningen. Jag delar den oron. Det är en skandalartad hantering som kommissionen åstadkom.

Jag vill gärna också, fru talman, understryka det som Lars Leijonborg sade om Vänsterpartiets sätt att bete sig i unionen.

Till detta kan man lägga en sak till, och en fråga till Johan Lönnroth. Gudrun Schyman uttryckte för inte så länge sedan förhoppningar om att det inte ska bli något fördrag i Nice i december när regerings- och statscheferna samlas till konferens. Jag undrar om Johan Lönnroth instämmer i det som Schyman sade, och vad man i så fall menar med det. Hur kan man med berätt mod hoppas att de förberedelser som är nödvändiga för att kunna genomföra den historiska möjligheten att återföre Europa och få unionen att fungera med fler medlemmar ska gå åt skogen? Hur förklarar Vänsterpartiet det för människor i de länder som nu vill vara en del av unionen?

Fru talman! Havande sagt detta är det viktigt att också konstatera att det är ett vägska! som vi står inför i EU-arbetet. Det gäller skillnaden mellan en liten rikemansklubb och ett alleuropeiskt samarbete och skillnaden mellan en byråkratisk koloss och medborgerligt engagemang. Man

kan också säga att det gäller skillnaden mellan klåfingrigt ingripande i småfrågor och en union som kan hantera Europas överlevnadsfrågor.

Jag tror inte att valet är svårt. Det är inte svårt för mig, och det är inte svårt för de flesta andra. Men ändå är det ett val som måste göras tydligt, och sätta spår i hur EU:s framtid diskuteras i Sverige och, förstås, inom EU självt.

För att EU ska kunna bli det alleuropeiska projekt som vi eftersträvar så tror jag, fru talman, att vi måste söka rötterna i EU, nämligen att trygga freden och öka förtroendet mellan människor och länder. Inte minst måste också unionen återvinna sina medborgares förtroende som ett gemensamt projekt och inte bara en marknadsplats.

Vårt alternativ i Centerpartiet till dem som vill ha en allomfattande union som gör allt och som har befogenheter överallt *och* till dem som vill obstruera och splittra är en union som gör det som görs bäst just tillsammans. Det är en union som gör det som den ska göra, men som inte klåfingrigt lägger sig i människors vardag och styr och ställer. Det är ett smalare och ett effektivare EU.

Jag menar att det tillfälle som vi i Sverige får nu i och med ordförandeskapet bör användas till att predika just denna tes vid varje sammanträde och varje tillfälle: en smalare och effektivare union. Detta bör vara ett av de mest prioriterade målen för det svenska arbetet också i fortsättningen.

Detta betyder, fru talman, att man ska slå vakt om det som är det unika i EU-samarbetet, nämligen blandningen av mellanstatlighet och överstatlighet. Det är hög tid att reda ut vilka frågor som ska beslutas om gemensamt och vilka som hör till medlemsstaterna och, i än högre grad, till medlemsstaternas regioner och kommuner. Man kan säga att vi behöver en kompetenskatalog som ger unionen muskler på de områden där vi vill samarbeta och som på andra områden leder till att vi får en långt mer decentraliserad union. Vi vill ha en union som bryr sig mer om säkerheten i hela Europa än om jordgubbarnas storlek och vikt i 15 medlemsländer.

Fru talman! Förutsättningen för att EU ska vara ett instrument för fred och samarbete är ändå till sist en fråga om legitimitet – att EU gör det som känns angeläget och viktigt för medborgarna. Det är här som det så lätt blir fel. Det blir fel när regeringen helst bara vill samarbeta om alla frågor som stärker socialdemokratin. Och det blir fel när moderaterna och andra driver EMU-projektet utan att lyssna på människors oro och kritiska röster. EU har redan i dag för mycket att säga till om i de små frågorna medan man i många andra stora frågor, som miljön, har för lite muskler. Vi behöver ett smalare men effektivare EU som är öppet mot omvärlden och mot nya medlemmar.

Anf. 26 LARS LEIJONBORG (fp):

Fru talman! Folkpartiet skildras ofta i medierna som det mest EU-positiva partiet. Det finns mätningar som visar att det också är så väljarna uppfattar oss. Detta är fullständigt korrekt. Vi är bergfast övertygade om att i dagens globaliserade värld finns ingen annan väg att gå än att utöka det internationella samarbetet. Erfarenheten visar, som jag tidigare har varit inne på, att det inte räcker med aldrig så många välmenande resolutioner och konferenser, utan man måste hitta former som gör det här sam-

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

arbetet kraftfullt. Tanken bakom EU är att åstadkomma ett sådant kraftfullt samarbete som kan ge viktiga resultat.

Om jag då, utifrån detta att vi är det mest EU-positiva partiet, säger att vi på sätt och vis också är det mest EU-kritiska, så kanske några tycker att det är paradoxalt. Men det är väl egentligen ganska naturligt att när man känner oerhört starkt för att det behövs mer samarbete är man positiv till den form som finns, men man tycker att den borde ha kommit mycket längre.

Låt mig ta några exempel. Jag minns att jag reste runt i Centraleuropa i början av 90-talet. I bl.a. Budapest och Prag träffade jag politiker som ställde frågor och argumenterade för att deras länder mycket snabbt skulle komma med i EU och Nato. Sverige var ju inte då med i någon av de här organisationerna. Jag minns att jag då svarade: När det gäller EU hoppas jag att Sverige snart är med, och jag hoppas verkligen att ni mycket snart kan komma med ni också. Men när det gäller Nato måste ni förstå att det finns hänsyn att ta som kommer att göra att det kommer att dröja ytterligare några år.

Jag underskattade då framför allt den amerikanska statsledningens handlingskraft, och jag underskattade det europeiska ledarskapets förmåga att krångla till saker och ting. Nu när Bill Clinton snart avgår som amerikansk president kan man väl få tillfälle att påpeka att det är en stor triumf för hans administration att Natos östutvidgning har genomförts snabbt och effektivt utan att det har skapat några särskilt stora problem gentemot Ryssland.

Men desto närmare står det europeiska ledarskapet mer än tio år efter murens fall. Man har inte åstadkommit någonting av utvidgning österut. I går fick vi beskedet att det kan ta fem år till. Detta är en enorm besvikelse för oss Europavänner, för oss som har ägnat en stor del av våra liv åt att arbeta för ett helt Europa. Nu när den möjligheten äntligen har öppnats har det västeuropeiska ledarskapet inte haft kraft att utnyttja den möjligheten.

Sedan har vi detta med miljön. Världsnaturfonden har låtit två olika institut undersöka hur det går med de europeiska ländernas uppfyllande av löftena i Kyoto i fråga om koldioxidutsläpp. Det visar sig att nästan inget EU-land når upp till det man har lovat. Det visar att det inte räcker med aldrig så fina FN-konferenser. Det behövs effektivare rättsligt bindande åtaganden och effektivare institutioner. Vi menar att en överstatligt beslutad miljöavgift på växthusgaser skulle vara ett utmärkt instrument för att se till att vi gör någonting åt klimatfrågan. Det är beklagligt att Sveriges regering inte är med på det utan tillhör dem som bromsar att unionen skulle få effektiva verktyg här.

När det gäller öppenheten har Sverige försökt att göra en del, men det är klart att det behövs väldigt mycket mer. Vi kan t.ex. ta detta enkla och konkreta att det stiftas lagar när ministerrådet sammanträder i Bryssel, men då är medierna utestängda. Det sägs att det bara finns tre huvudstäder i världen där det förekommer lagstiftande församlingar där medierna är utestängda. Det är Havanna, Pyongyang och Bryssel. Ta bort en, brukar man säga i lekprogrammen. Det är klart att Bryssel inte hör hemma i det här sammanhanget. Det vore intressant att höra om utrikesministern tror att Sverige skulle kunna medverka till att sammanträdena skulle vara offentliga när ministerrådet sammanträder i lagstiftningsärenden.

Låt mig som ett fjärde och sista exempel säga något om flyktingpolitiken. Folkpartiet tillhör ju dem som har bejakat Schengensamarbetet. Vi bejakar, precis som regeringen, en ökad effektivitet och om man så vill överstatlighet på det flyktingpolitiska området. Samtidigt måste vi erkänna att väldigt mycket av det vi ser av europeisk flyktingpolitik i verkligheten är skrämmande. Det är inte den solidaritet och öppenhet som vi skulle önska. Ett samarbete är ju ett verktyg, och verktyg kan användas konstruktivt och positivt eller negativt och destruktivt.

De senaste månaderna har det blivit en ny intensitet i den europeiska debatten om de här frågorna. Det har skett efter den tragiska händelsen i Dover då ett antal flyktingar kvävdes i en container. Det egendomliga är att fokus i debatten inte har legat på hur vi ska få en humanare flyktingpolitik så att människor ska slippa ta till sådana desperata metoder. Fokus har i stället hamnat på hur vi ska kunna klämma åt dem som nu kallas för flyktingsmugglare. Sanningen är att de man nu sveper in i ett sådant begrepp, och hävdar är personer som bara arbetar för egen vinning, i många fall är ideella människor som drivs av humanitära motiv.

Fransmännen kräver i ett förslag att vi ska kriminalisera insatser för att hjälpa flyktingar som håller sig undan. Det är ju ett brott mot svensk rättstradition. Det är mycket anmärkningsvärt att den svenska regeringen skickar ett papper till ordförandelandet Frankrike där det heter att detta i stort sett överensstämmer med svensk rätt. Så är det ju faktiskt inte.

Det är en stor och viktig uppgift för Sverige som ordförandeland att försöka komma en bit framåt när det gäller flyktingsamarbetet i Europa. Det verktyg som unionen här utgör måste verka på ett solidariskt och humanitärt sätt.

Att visa medborgarna att vi kan nå konkreta resultat på viktiga gränsoverskridande områden är det bästa sättet att vända den svenska opinionen och få fler att inse att ett fördjupat samarbete i en globaliserad värld är något absolut nödvändigt.

Anf. 27 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Jag kan hålla med Lars Leijonborg om att öppenheten är viktig. Det är också en av de prioriterade frågorna inför den svenska ordförandeperioden. Vi gör vad vi kan för att öppna EU-arbetet och få en så bra öppenhetsrättsakt som vi någonsin kan. Vi gör också vad vi kan för att se till att de olyckliga beslut som har fattats om att t.ex. använda mycket stor sekretess när det gäller EU:s utrikessamarbete och militära samarbete ska upphävas.

Vi kan mycket väl, och vi kommer också att titta på frågan om när möten och debatter ska vara offentliga. Det är naturligtvis rimligt att debatter med lagstiftningsbeslut är offentliga.

Jag tror möjligen att ännu viktigare är att processen dit, före besluten, är så öppen som det någonsin är möjligt. Den del av processen då man förbereder lagstiftning, diskuterar lagstiftning och då det ännu finns möjlighet för medborgarna att påverka besluten måste bli betydligt öppnare.

Flyktingområdet är också ett viktigt område inför ordförandeskapet. Målet är naturligtvis att vi ska få en generösare flyktingpolitik i hela Europa. Jag vill än en gång dementera att den svenska regeringen har stött förslag om att kriminalisera dem som skyddar flyktingar. Vi har

icke stött ett sådant förslag, och vi kommer icke att stödja ett sådant förslag.

Avslutningsvis, Lars Leijonborg: Vi är ju båda Europavänner. Men ska vi bygga ett förtroende för Europa bland våra medborgare måste vi också bygga det underifrån. Då är det viktigt att vi kan visa människor att EU betyder någonting för att bekämpa arbetslöshet, för ett livslångt lärande och för en social delaktighet. Här har jag till min sorg noterat att Folkpartiet nu har gått emot det arbetsmarknadspolitiska samarbetet, arbetstagarnas rättigheter på den inre marknaden.

Anf. 28 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Vi är delvis överens på de punkter vi nu diskuterar. Men låt mig t.ex. ta detta med flyktingpolitiken. Jag tycker att regeringen skulle kunna erkänna att man har gjort ett misstag. Vi har ju svart på vitt. Vi har den promemoria som regeringen har skickat till det franska ordförandeskapet. Där sägs det helt klart att förslagen i stor utsträckning överensstämmer med svensk rätt. Hela andan häri är att de franska förslagen skulle kunna implementeras utan problem, vilket jag menar skulle vara förödande för hävdandet av asylrätten. Alla vet att ibland får asylsökande inte rätt i första omgången, utan behöver stanna kvar i landet. Skulle man kriminalisera hjälp till sådana personer skulle det vara att i praktiken urgröpa asylrätten. Det finns flera andra exempel.

Sedan håller jag förstås med om att det finns massor att göra på öppenhetsområdet när det gäller åtkomlighet av handlingar och sådant. Men det exempel jag tog upp är så tydligt. Det är klart att man kan säga att det är för sent att påverka ett riksdagsbeslut när själva debatten förs. Å andra sidan är det en fullkomligt självklar del av svensk demokrati att det får finnas TV-kameror och journalister här i kammaren.

Jag har talat med folk i Bryssel. De säger att ordförandeskapet har en stor marginal att påverka reglerna för sammanträden, även de som hålls i Bryssel. Jag hoppas att regeringen tar fasta på det och släpper in medierna i ministerrådet vid lagstiftning.

Sedan håller vi på den linje som andra talare har varit inne på, att unionen ska vara smalare men vassare. Vi tycker inte att utbildning tillhör det område där unionen bör ges utökade befogenheter.

Anf. 29 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Maj-Inger Klingvall, som är ansvarig minister för flyktingfrågorna, har både till den franska ordföranden och i Sverige deklarerat att man självfallet bara vill se åtgärder och kriminalisering när det gäller smuggling. Man vill absolut inte se en kriminalisering när det gäller ideella organisationer, individuella personer och andra som skyddar flyktingar.

Återigen till sysselsättningen, Lars Leijonborg. Det är klart att det är en nationell huvuduppgift. Men alla medlemsländer är i dag överens om att vi också måste ha ett mellanstatligt samarbete för att klara de viktiga uppgifter som ligger framför oss. Vi måste ha ett samarbete för att alla lågutbildade ska kunna få jobb i en kunskapsintensiv ekonomi, för att se till att vi kan satsa på alla delar, även de mest socialt utsatta delarna i Europa och för att vi ska kunna stötta de grupper som har det allra svårast. Vi behöver kunna samarbeta med varandra och göra det på det frivil-

liga och öppna sätt som vi har börjat med inför det s.k. Stockholms-toppmötet.

Det är viktigt också för att få en social dimension av samarbetet för att ge alla arbete i Europa.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 30 LARS LEIJONBORG (fp) replik:

Fru talman! Det är självklart att den europeiska unionen också ska vara en sysselsättningsunion. Den tanken har funnits från början och är viktig t.ex. i EMU-projektet. Det är klart att det är jobben det handlar om.

Vi accepterar också inslag av mellanstatligt samarbete. Men jag varnar för att överlasta EU med många ytterligare uppgifter, t.ex. på skolområdet. Unionen klarar för närvarande inte sina viktigaste uppgifter. Låt oss först och främst se till att man klarar dem.

Anf. 31 MATZ HAMMARSTRÖM (mp):

Fru talman! Miljöpartiets grundsyn är att Sverige inte ska vara med i EU. Vi anser inte att EU är rätt forum för alla de beslut som fattas där i dag, och vi vill inte vara med i byggandet av en centralistisk EU-stat. Vi vill något annat. Vi vill ha ett samarbete mellan självständiga stater i Europa, utan centralism, där kampen för god miljö, militär nedrustning och internationell solidaritet är ledstjärnor.

Samtidigt är det svenska medlemskapet i EU just nu ett faktum. Vi måste därför med kraft agera i EU så länge Sverige är medlem och aktivt arbeta för ett grönare EU och för att förbättra de EU-lagar som finns i dag. Det kan göra EU drägligare, men vår systemkritik kvarstår.

Vi gröna har en grundläggande kritik mot EU:s stora demokratiska underskott. Själva motorn i unionen, som ska leda utvecklingen för hundratal miljoner EU-medborgare, är EU-kommissionen. Med ensamrätt att lägga fram lagförslag har kommissionen en oerhörd makt. Kommissionen befinner sig mycket långt från människors vardag, och då syftar jag inte enbart på det geografiska avståndet till Bryssel. Mängder av andra hinder dyker upp längs vägen: språkförbistring, bristande offentlighet, som bl.a. gör att många avgörande dokument är hemligstämplade och omöjliga att få ut, och en byråkratisk hantering som är mycket svårge-nomtränglig.

Allt detta gör EU-systemet till en guldgruva för olika lobbyister, dvs. personer som är anställda för att påverka de politiska besluten. De som har ekonomiska resurser att anställa lobbyister präglar därför EU-besluten i stor utsträckning. Det ger multinationella företag och andra kapitalstarka företag och organisationer stora påverkansmöjligheter. Mindre penningstarka organisationer och intressen har svårt att göra sin stämma hörd.

Bristen på insyn i EU-systemet öppnar också möjligheter för en mycket omfattande korruption. För att bekämpa korruptionen ökar nu EU den interna kontrollen. Om man samtidigt införde offentlighetsprincip och meddelarfrihet skulle korruptionen bekämpas avsevärt effektivare, samtidigt som det skulle leda till bättre politiska beslut och öppna EU för medborgarnas insyn. Vi anser att sådana reformer måste ha hög prioritet under ordförandeskapet.

Det kanske mest häpnadsväckande exemplet på det motsägelsefulla språk som florerar i EU är Schengenavtalet. Syftet sägs vara gränser utan

kontroll. Men av Schengenkonventionens 142 artiklar handlar 138 om kontroll och 4 om rörelsefrihet.

Rörelsefriheten är med andra ord kraftigt begränsad, och syftet blir allt tydligare att hålla oönskade individer borta från EU:s territorium. Sådana människor är bl.a. flyktingar som flyr undan krig och tortyr. Tanken är att stoppa inträdet redan vid gränsen, något som inte minst manifesteras i Schengensystemets alltmer rigida visumregler. Genom att införa stränga visumregler har man tänkt sig att minska antalet flyktingar som ens kommer fram till ett EU-land, eftersom det är först där man kan söka asyl. Detta förfarande har kritiserats av många och frågan är om det är förenligt med Europarådets konvention om de mänskliga rättigheterna.

Schengensystemet är en stor byggsten i det som brukar kallas Fästning Europa, ett Europa osolidariskt stängt mot omvärlden, något som vi och alla andra gröna partier inom EU är motståndare till.

På grund av Amsterdamfördraget och resultatet av toppmötet i Tammerfors förra hösten är Sverige förhindrat att driva en egen asylpolitik, och det går inte heller längre att ge asyl till flyktingar från andra EU-länder. FN har klagat på detta eftersom det strider mot Genèvekonventionen. En viktig fråga för Sverige att driva inom EU måste vara att återföra asylpolitiken till nationell nivå. Tills så sker anser vi att Sverige ska driva att alla förslag som innebär en mer restriktiv asyl- och invandrapolitik stoppas.

EU:s jordbrukspolitik är kanske det mest skrämmande exemplet på hur fel en centralisering kan slå. Jordbrukspolitiken tar halva EU:s budget i anspråk, samtidigt som den gynnar storskalig produktion baserad på bekämpningsmedel och konstgödsel, vilket skapar stora miljöproblem. Vi i Miljöpartiet anser att en viktig fråga de närmaste åren måste vara att driva att den gemensamma jordbrukspolitiken förändras så att EU bara ger stöd åt ett ekologiskt hållbart, småskaligt och djurvänligt jordbruk samt att större delen av den i dag gemensamma jordbrukspolitiken flyttas till nationell nivå. Sverige bör också verka för att djurskyddet stärks och för att de rent ut sagt vidriga djurtransporterna inom EU upphör.

EU och sund miljöpolitik står tyvärr i ett motsatsförhållande. Den inre marknaden är i sig ett miljöhot på grund av alla de transporter som skapas. Eftersom den inre marknaden alltid kommer först kan inget land heller gå före med hårdare miljökrav på varor.

Efter Sveriges EU-anslutning har vi också tvingats acceptera kemikalier och tillsatssämnen i mat som tidigare varit förbjudna av hälso- och miljöskäl. Den progressiva nationella kemikaliepolitik som vi förde före medlemskapet i EU är som bortblåst och många tidigare framgångsrika myndighetsprojekt har fått frysa inne eller helt enkelt avvecklas. Denna feghet måste offensivt brytas när Sverige tar över ordförandeskapet, och arbetet med att få bort farliga kemikalier från marknaden måste återupptas och intensifieras.

EU:s arbete med uppföljningen av Kyotokonferensen har gått mycket trögt och några steg i riktning mot att bekämpa växthuseffekten har egentligen inte tagits. I stället ökar alltjämt koldioxidutsläppen och den stora boven i dramat är transportsektorn. Utvecklingen går alltjämt mot ökade utsläpp av de flesta växthusgaser, inte bara koldioxid.

EU saknar helt och hållet ett aktionsprogram för hur man ska kunna uppnå sina åtaganden i Kyotoprotokollet som gäller en minskning med

8 % av utsläppen av växthugaser mellan 1990 och 2010. Enligt beräkningar som Världsnaturfonden gjort, vilket Lars Leijonborg också talade om förut, är det bara Storbritannien som har en möjlighet att klara sina åtaganden.

Det som krävs för att man ska kunna medverka till en ekologiskt hållbar utveckling är en rejäl omorganisering och ett radikalt nytänkande inom hela unionens politik. Sverige bör som ordförandeland driva på för att miljöfrågorna ska få spela den centrala roll som de förtjänar och som krävs för att vi ska få en framtid värd namnet. Den globala uppvärmningen, försurningen och andra miljöproblem kan inte motverkas om vi inte tar krafttag nu.

En konkret åtgärd vore att införa en koldioxidskatt på EU-nivå, en minimiskattenivå på koldioxid.

Ett stort bakslag i och med Amsterdamfördraget var, enligt vår mening, utvecklingen inom den s.k. andra pelaren, dvs. EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Ländernas vetorätt försvagas samtidigt som EU får ett gemensamt utrikesdepartement och en gemensam EU-utrikesminister. Den posten innehåller nu av den tidigare generalsekretären i Nato, Javier Solana. Det har resulterat i en kraftig ökning av de militära kontakterna mellan Nato och EU, något som vi menar är ett allvarligt hot mot svensk alliansfrihet.

VEU, EU:s militära del, har nu kopplats till EU så att EU:s ministerråd kan besluta om militära aktioner. Detta beslutades på toppmötet i Helsingfors, och efter det har vi sett en utveckling som Miljöpartiet varnat för sedan länge, nämligen en ökad militarisering.

Kommissionen, med kommissionärsordföranden Romano Prodi i spetsen, är mycket tydlig med hur man vill ha den fortsatta utvecklingen av EU:s gemensamma utrikes- och säkerhetspolitik. Det man vill ha är ett gemensamt försvar.

Det handlar inte om territorialförsvar, sade utrikesministern förut. Nej, inte i dag, men kanske i morgon. Det här är något av ett grundproblem. Varje steg mot ökad militarisering, liksom varje steg mot ökad överstatlighet motiveras med de steg som tagits tidigare, medan man ligger väldigt lågt med slutmålet.

Frågan om EU:s militarisering och dess konsekvenser för den svenska neutraliteten och alliansfriheten har varit en het potatis länge nu, och regeringens otydlighet och glidande i frågan har varit och är en påfrestning för det rödgröna samarbetet. Därför är det välkommet med det förtydligande som vi länge har efterlyst, och som Anna Lindh kom med tidigare i debatten, att Sverige vid krishantering oftast ska agera på FN-mandat, men att det alltid kommer att krävas FN-mandat när det gäller fredsframtvängande insatser. Om jag har missuppfattat detta får utrikesministern gärna kommentera det sedan.

Men Sveriges alliansfrihet är hotad genom att regeringen är på väg att binda upp oss till EU:s militära krishantering; och detta utan att en seriös och öppen diskussion förts i frågan. För att vår doktrin om alliansfrihet i fred och neutralitet i krig ska kunna fungera måste den uppfattas som trovärdig. Det blir svårt med trovärdigheten om vi medverkar i militära operationer inom ramen för en sammanslutning som uppträder som en militärallians.

Uppgifter tyder på att EU-styrkan kommer att bestå av 80 000 man, 300 flygplan och 80 fartyg. Det är viktigt att poängtera att EU:s säkerhetspolitiska ambitioner inte är begränsade till Europa. Enligt EU:s planeringsmål ska styrkan kunna ingripa upp till 4 000 kilometer bort.

Med denna utveckling kommer Sverige mycket snart att bli så indraget i EU:s militära krishantering att vi kan få svårt att säga nej till att medverka i EU:s militära tvångsoperationer. Detta urholkar vår alliansfrihet.

Regeringen borde tydligt och klart deklarerat att Sverige specialiserar sig på fredsbevarande och humanitära insatser, på civil krishantering. Nu är det precis tvärtom. Det går mycket långsamt att skapa de civila delarna av krishantering och den konfliktförebyggande politiken, medan vi snabbt ordnar fram de militära. Jag har en lista på de bidrag som regeringen tidigare i dag har beslutat att vi ska skicka till EU:s militära krishantering: En ledningsresurs med 50 stabsofficerare, en mekaniserad bataljon, ett ingenjörskompani, ett militärpolisbataljon, ett sjöminröjningsförband, en ubåt – minsann, ett korvettförband, spaningsflyg med Viggenmaskiner som 2003 ska bytas till JAS, ett transportflygförband med Herkulesmaskiner – iallles 1 900 man.

Det tycker vi är en felaktig prioritering. Risker är överhängande att generalerna tar över kommandot inom ett område som i huvudsak borde fokusera på civila och konfliktförebyggande insatser.

Vi anser att Sverige ska driva att utrikes- och säkerhetspolitiken helt ska avföras från EU:s kompetensområden. Tills så sker bör Sveriges linje vara att aktivt arbeta för att göra EU:s internationella politik så solidarisk som möjligt. Likaså måste Sverige arbeta för att säkerhetssamarbetet inte definieras i enbart militära termer utan också i sociala, ekonomiska och ekologiska termer med en breddad och modernare definition av säkerhetspolitik.

Slutligen, fru talman: Hur kommer den framtida utvecklingen inom EU att se ut? Naturligtvis finns det många tänkbara scenarier. Att *både* fördjupa och utvidga samarbetet *såväl* geografiskt som politiskt torde dock bli en svår uppgift.

I Sverige har den nödvändiga debatten om EU:s framtid länge varit lågmäld och för det mesta icke-existerande. Ofta beror detta på att ja-sägarna inte vill ha en debatt om det långsiktiga utan snarare om direktiv och dagspolitik.

I det här sammanhanget är frågan om en anslutning till EMU naturligtvis helt avgörande. Ett ja till EMU kan på sikt leda till att Sverige blir en delstat i ett Europas förenta stater. Detta förtigs tyvärr av ja-sägarna. Tidigare, innan han blev ja-sägare, erkände statsministern detta faktum och förklarade offentligt att "EMU kan göra EU till en stat", men nu är han inte längre lika tydlig på den punkten. Också hans borgerliga kompis i den här frågan, Bo Lundgren, brukar ivrigt förneka att EU på något sätt rör sig i riktning mot en federal stat. Frågan är varför. Inser man kanske att detta är alltför osmältbart för de svenska väljarna och att det därför är bäst att ligga lågt?

Ja-sägarna har det inte lätt nu. De har inte alls folket med sig. Den senaste opinionsmätningen visar att hela 56 % skulle rösta nej till EMU och att bara 31 % skulle rösta ja. En central fråga som jag vill ställa är: Erkänner ni ja-sägare att EU utvecklas i riktning mot en federal stat och

att EMU kommer att förstärka den utvecklingen? Anser ni att Sverige på sikt ska bli en delstat i ett Europas förenta stater? Om inte, hur avser ni att förhindra att en svensk EMU-anslutning leder till detta?

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 32 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik:

Fru talman! Det blir lite svårt när Matz Hammarström inte kan svara på mina frågor, men låt mig svara på Matz Hammarströms frågor till mig när det gäller krishantering.

Vad det handlar om när vi nu inleder både en förebyggande verksamhet, en civil krishantering, och en militär krishantering är att vi ska kunna reagera i tid. Hinner vi inte reagera i tid måste vi också ha en militär kapacitet, men den ska användas på ett sådant sätt att den inte står i strid med Sveriges alliansfrihet eller med Natomedlemmars intressen. Vi skiljer ut det nationella försvaret, territorialförsvaret och militär krishantering.

Ett skäl till att man nu bygger upp sådana styrkor som det här handlar om är att om, vilket jag inte tror, Bush som eventuellt blivande president i USA skulle göra allvar av sitt tal om att ta bort alla amerikanska styrkor från Kosovo, måste Europa vara berett att ha tillräckligt stora fredsstyrkor på plats för att det inte ska bli nya oroligheter.

Det är den typen av möjligheter som EU nu bygger upp. Det är viktigt för freden i Europa, och det är även viktigt att vi kan ställa sådana här styrkor till FN:s förfogande för att kunna agera i militära konflikter.

Jag hade också tänkt fråga Matz Hammarström vad han säger till medborgarna i alla de länder i Östeuropa som nu vill bli medlemmar i EU. Hur förklarar han för dem att Miljöpartiet samtidigt vill att Sverige ska gå ut ur EU?

Och vem skulle ha kunnat driva klimatpolitiken om inte EU hade funnits? Det hade inte ens existerat ett Kyotoprotokoll utan EU. Det hade inte funnits några strängare försumningsregler som skyddar svenska skogar och svenska sjöar från utländska utsläpp om inte EU hade funnits. Klimatpolitiken och försumningspolitiken är bara två exempel.

Anf. 33 LENNART DALÉUS (c) replik:

Fru talman! Jag håller gärna med utrikesministern om att det blir lite stökigt att föra en debatt med Matz Hammarström när han inte kan eller möjligen inte vill debattera.

Jag vill också säga ytterligare en sak som berör utrikesministern. Det måste vara lite stökigt att från talarstolen ständigt höra miljöpartister säga att om utrikesministern inte uttrycker sig på rätt sätt, äventyras det röd-gröna samarbetet. Jag har inget emot att den diskussionen förs, men jag kan förstå om regeringen tycker att detta är lite trist. Det kan naturligtvis också återspegla en politisk situation.

Matz Hammarström tar upp miljöfrågorna och säger att Miljöpartiet vill vara flitigt och flinkt i EU-arbetet i dag därför att vi är med i EU. Han för fram en principkritik mot överstatligheten, och det är här som Matz Hammarström får bekymmer. Han säger åt Miljöpartiets vägnar med rätta att miljöfrågorna kräver överstatlighet. Samtidigt vill man lämna EU därför att det är överstatligt.

Som vanlig enkel medborgare har man lite svårt att förstå denna intellektuella härdsmalta. Hur får man detta att gå ihop? Vilket berättigande

har man för sin principkritik? Jag håller med Matz Hammarström om att miljöfrågorna kräver överstatlighet, och det är därför som vi behöver ett starkt och välordnat EU, som kan bita ifrån sig i de för mänskligheten viktiga frågorna. Vi behöver inte Miljöpartiets agerande.

Anf. 34 Utrikesminister ANNA LINDH (s):

Fru talman! Dagens debatt har visat att det finns en gemensam syn på ordförandeskapet och även en gemensam syn på utvidgningen. Jag tycker att det är positivt och glädjande. Jag tror också att den gemensamma synen på utvidgningen är ett skäl till att Sveriges medborgare är de som är mest positiva i hela Europa till att Öst- och Västeuropa nu återförenas.

Vi har bl.a. ett väldigt aktivt vänortarbete och lokalt partiarbete. Vi har också många aktiva skolor och kommuner att tacka för denna positiva syn på utvidgningen. Det är bra att den är förankrad i alla svenska partier.

Vi kan också se att det finns skillnader. Vi har här i debatten fått höra att det finns olika sätt att se på sysselsättningssamarbetet. Moderaterna skiljer ut sig genom att inte vilja ha ett samarbete om sysselsättningen. Marknad ja – samarbete kring jobben nej. Folkpartiet tövar.

De ideologiska skillnader som vi ser i den nationella debatten finns också i EU-samarbetet och i EU-debatten. Det är viktigt för att vi ska kunna fortsätta att ha en spännande Europadebatt. Det är viktigt för debattens skull att vi inte alltid har samma uppfattningar utan att det också finns frågor där vi kan fortsätta debatten.

Anf. 35 BO LUNDGREN (m) replik:

Herr talman! Det är ju lite pinsamt för oss alla att riksdagen har avsatt så lite total tid för den viktiga EU-debatten att det inte blir en fullständig debatt. Det är också lite pinsamt, men det är möjligtvis avsett, att utrikesministern gör av med sin talartid för att slippa svara på repliker på sitt 1 minut och 19 sekunder långa anförande.

Anna Lindh har rätt i att jag talade om den svenska regeringens sätt att företräda Sverige i den europeiska unionen. Det är faktiskt det som den här debatten handlar om. Det var bra att utrikesministern klargjorde att regeringen tänker fortsätta att sträva efter att uppfylla de viktiga ursprungliga målen för utvidgningen. Men det är fortfarande intressant, om inte i kammaren i dag så för framtiden, att få klarhet om det som Margot Wallström varnar för, nämligen det hugskott från Göran Persson som Margot Wallström menar leder till mindre öppenhet, sämre effektivitet och sämre demokratisk kontroll.

Utrikesministern tycker att det är pinsamt att ta upp det här, men ta upp det med Göran Persson och tala om att det, liksom det som skedde vad gällde Österrike och Tjetjenien, var fel. Klara ut det för statsministern.

En annan fråga som man skulle ställa till utrikesministern, som hon inte har tid att svara på, är hur länge socialdemokraterna kan samarbeta med Vänsterpartiet och Miljöpartiet – två partier som inte ser vikten av det europeiska samarbetet och som inte inser att grunden för fred och frihet ligger här. Här ligger möjligheterna till ekonomiskt framåtskridande för människorna i det europeiska området. Detta är väsentligt. En

regering kan egentligen inte bygga ett parlamentariskt mandat i den globaliserade framtid vi har på Vänsterpartiet och Miljöpartiet.

Jag skulle naturligtvis vilja ha svar på frågan när regeringen tänker sluta med sin ”största möjliga tystnad” om euron. Förutsättningarna för att utnyttja dess stora fördelar får vi först när socialdemokratin vågar ta i frågan.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 36 JOHAN LÖNNROTH (v) replik:

Herr talman! Vi hann inte riktigt med i det förra replikskiftet att klarlägga ansökarländernas rätt att stå utanför EMU. Men jag tolkade faktiskt formuleringen så, även om hon sade att hon inte vill att de ska stå utanför, att hon anser att de har den rätten. Då kan kanske någon senare företrädare för regeringspartiet klarlägga om jag har missuppfattat den saken.

Sedan fick jag heller aldrig något svar på frågan om artikel 133. Jag är helt enkelt så fräck att jag tolkar det så att regeringen inte tänker tillåta en sådan öppning att vi får se ett nytt MAI-avtal.

Anf. 37 ALF SVENSSON (kd) replik:

Herr talman! Eftersom utrikesministern har förbrukat sin tid vill jag vara generös och önska regeringen lycka till under ordförandeskapet och uttala en livlig förhoppning om att den öppenhet som det har talats om här kommer att prägla ordförandeskapet under detta halvår i Sverige visavi samhällsdebatt och politiska partier.

Anf. 38 LENNART DALÉUS (c) replik:

Herr talman! Jag och vi i Centerpartiet tror, liksom många av dem som har deltagit i debatten – så även utrikesministern – på en stark utveckling för den europeiska unionen, där Sverige inte minst under ordförandeskapet, som jag hoppas blir lyckosamt, ska spela en viktig roll. Jag tror att det avgörande i det arbetet och i arbetet som kommer är att ordförandeskapet görs till hela svenska folkets angelägenhet – att det inte bara är regeringens eller riksdagens verksamhet och angelägenhet, utan att det är hela svenska folkets.

Det kommer att kräva stora insatser från regeringens sida och en stor öppenhet om man ska få folkrörelser, organisationer, företag och inte minst enskilda människor i Sverige att just känna delaktighet i det som sker.

Hanteras det på rätt sätt, och slipper vi ett ordförandeskap som består av många långa svarta bilar som får den svenska landsbygden förbi, tror jag att det finns förutsättningar för ordförandeskapet att också lägga grunden för en fortsatt bra utveckling i EU och för det svenska deltagandet i EU. Jag hoppas verkligen att regeringen tar till vara dessa möjligheter. Förutsättningarna finns. Man får väl önska lycka till.

Anf. 39 BO LUNDGREN (m):

Herr talman! Låt mig använda den tiden för att notera att det på den inre marknad som den europeiska unionen byggt för att skapa fred genom nedrivna gränser och genom frihandel, som också ger ökat välbefinnande, är naturligt att man har *en* valuta och *ett* sätt att betala för varor och tjänster och få lön. *En* valuta, inser var och en, gör det enklare, men det ger

också en stor marknads fördel genom ökad konkurrens. Det skapar förutsättningar inte minst i Sverige, där priserna är väsentligt högre än i andra länder i Europa, för lägre priser. Det är en av de viktiga fördelarna med en gemensam valuta.

Anf. 40 JOHAN LÖNNROTH (v):

Herr talman! Jag har inte svarat Lennart Daléus. Han har två gånger ställt frågor till mig. Anledningen till att jag inte svarade på den andra frågan var helt enkelt att jag inte riktigt visste svaret. Han påstod nämligen att Gudrun Schyman skulle ha sagt att hon hoppades på att det inte skulle hända någonting i Nice och att man inte skulle komma fram till något som helst beslut.

Jag ville kontrollera saken, och nu har jag gjort det. Det var naturligtvis fel. Så har hon inte sagt. Vi kommer i själva verket att överlämna en rad synpunkter och idéer om vad vi vill ska hända i Nice till utrikesministern och till regeringen.

Det är kanske detta som varken Daléus eller Leijonborg eller någon av de andra som har angripit oss har förstått. Man kan faktiskt både arbeta på att förändra hela EU-systemet i grunden och vara djupt kritisk mot hela systemet och samtidigt verka för att det ska hända någonting konstruktivt.

Det är inte märkvärdigare än att ni folkpartister, som i själva verket vill avhända er väldigt mycket av makten här i riksdagen och överge den till en federal förbundsstat, här i riksdagen arbetar för att göra saker och ting bättre. Det är likadant med Centerpartiet.

Kom ned på jorden och tänk efter.

Anf. 41 LENNART DALÉUS (c):

Herr talman! Vi får fortsätta att försöka kontrollera vad Gudrun Schyman säger, även om det inte alltid är lätt. Men vi kan gemensamt gå till ett referat ur Sydsvenska Dagbladet den 4 november, som återfinns också i engelsk version i EU:s material. Gudrun Schyman säger att hon "would applaud a failure" i Nice. Ska man tolka det som att hon önskar EU och arbetet i Nice all framgång får man säga att hon använder ett språkbruk som vi inte brukar använda. Dessutom är detta det intryck man får av Vänsterpartiets förhållningssätt till EU, och inte verkar det direkt kärleksfullt.

Anf. 42 VIOLA FURUBJELKE (s):

Herr talman! EU:s dagliga arbete är det viktigaste fredsfrämjande arbetet för Europa. EU:s civila dagliga arbete ger länderna en samarbetsform, en trygghet och förtroende för varandra, som i sig skapar fred för Europa. EU skapades ju för att upprätthålla freden inom unionen. Framför allt gällde det för Tyskland och Frankrike, som flera gånger hade varit i krig med varandra. I nästan fyra decennier var detta tillräckligt.

Men när det internationella samfundet FN misslyckades med att lösa sin uppgift som huvudansvarig för global fred och säkerhet blev det en väckarklocka för EU. Man beslutade att gå vidare och försöka stärka samverkan för att säkra freden också utanför unionens område. Det här tycker jag, till skillnad från Matz Hammarström, var ett väldigt klokt beslut.

Det började med att man inrättade den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Därefter beslutade man också att bygga upp strukturer för en krishantering. Det skedde efter ett initiativ från Sverige och Finland, och man fick in de s.k. Petersbergsuppgifterna i Amsterdamfördraget. Det var förstås kriget i Bosnien som var väckarklockan för EU. När man hade kriget så nära inpå unionens gränser var EU tvungen att agera när nu världssamfundet inte förmådde göra det.

Sveriges långa erfarenhet av konfliktförebyggande och fredsfrämjande arbete i FN ledde till att vi ville stärka det konfliktförebyggande arbetet och den civila krishantering i den här nya strukturen. Det här har regeringen framgångsrikt arbetat för. Vid Europeiska rådet i Feira uttalade man att EU:s krishantering ska stå på tre ben, nämligen konfliktförebyggande arbete, civil krishantering och militär krishantering.

I debatten, också här i kammaren i dag, har man framför allt fokuserat på den militära krishantering, som om den skulle vara ett huvudnummer. Bo Lundgren tog upp den. Och Matz Hammarström uttryckte från ett helt annat perspektiv sina farhågor för att detta ska leda till en federal stat med ett försvar. Det är egentligen alldeles fel angreppssätt när man ska debattera EU:s krishantering, enligt min mening.

Jag menar att det mest önskvärda naturligtvis är att vi kan bygga upp en struktur och en kultur för konfliktförebyggande arbete och en civil krishantering, så att vi kan agera tidigt och förebygga att väpnade konflikter bryter ut. Det är en svensk ambitionsnivå. Det är min förhoppning att den kommer att bli väldigt tydlig under det svenska ordförandeskapet.

Alltfler av EU:s medlemsländer talar i dag också om nödvändigheten av att stärka den tidiga konflikthanterande kapaciteten. Det råder egentligen inte någon konflikt mellan militär och civil kompetens eftersom man kanske även vid tidig krishantering i syfte att undvika väpnade konflikter måste inkludera militär personal. Men det leder tanken helt fel att låtsas som om fredsframtvingande insatser skulle bli det vanliga som vi kommer att få se. Det är inte målet för socialdemokratisk EU-politik och inte målet för regeringens EU-politik.

Jag har en känsla av att vi gemensamt säkert står bakom strävandena när det gäller att bygga upp de här andra strukturerna. Det är naturligtvis svårt, och det har sina problem. Det innebär att vi måste lära oss att tidigt analysera konflikter och se när det är möjligt att gripa in. Vi måste, som jag sade, införa en konfliktförebyggande struktur. Vi måste vässa instrumenten, och alla de åtgärder som finns i FN-stadgans artikel 33 måste utvecklas ytterligare. Vi ska stärka normsystemet, och vi måste samverka i det här arbetet med det akademiska samhället.

Jag tror att det är viktigt att vi riksdagsledamöter faktiskt fokuserar på möjligheten att bygga upp ett nytt sätt att hantera konflikter, så att vi inte bara fastnar i debatten om det gamla konventionella sättet att lösa konflikter med militära medel. Det kan tyvärr, återigen, komma att bli nödvändigt. Men om vi lyckas i vår politik och står eniga bakom detta ska det inte behövas. Då ska inte det som inträffade i Bosnien och Kosovo behöva inträffa igen.

Jag tror att det är en väldigt viktig psykologisk faktor att vi faktiskt inriktar oss på att det kan bli något nytt när nu EU bygger upp någonting. I ett nytt årtusende bör vi kunna ha en ny syn på konflikthantering över huvud taget. Det skulle spara mänskligt lidande och otroliga ekonomiska

kostnader om vi kunde komma till start med en konfliktförebyggande kultur. Vi vet att vi fortfarande betalar för Bosnienkriget i form av återuppbyggnad. Kosovokriget kostade 800 miljoner kronor om dagen plus kostnaden för flyktingmottagande och återuppbyggnad för att det ska bli fred i regionen.

Människors säkerhet ska vara utgångspunkten i vår politik, och vi främjar den bäst genom ett tidigt agerande, ett konfliktförebyggande arbete, en civil krishantering och genom att förebygga väpnade konflikter.

Anf. 43 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Först vill jag säga att jag helt håller med om det som Viola Furubjelke sade om att vi borde hitta andra sätt. Det nya är ju i så fall att hitta metoder för konfliktförebyggande arbete.

Men min fråga till Viola Furubjelke är då: Är det inte precis tvärtom som EU gör just nu, att man behåller de gamla militära strukturerna och bygger upp en militär organisation för att bemöta kriser på exakt samma sätt som man har gjort de senaste åren med en militär styrka?

Petersbergssuppgifterna var ju något annorlunda än det som man nu håller på med. Det är den skillnaden som jag vill att Viola Furubjelke tydliggör. Kan inte Viola Furubjelke också se att det finns en skillnad mellan det som det talades om i Petersbergssuppgifterna och det som nu håller på att ske med den nya militära strukturen?

Anf. 44 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Sedan Sverige blev medlem i EU har man verkligen på ett helt nytt sätt fört in begreppen civil krishantering och konfliktförebyggande arbete. Detta har vunnit gehör i allt vidare kretsar. Allt fler regeringar talar nu också om civil krishantering och konfliktförebyggande arbete. Det är inte bara vår fråga längre.

Sedan är det riktigt att man bygger upp den militära kapaciteten och att det går ganska fort därför att de militära strukturerna, den organisationen och den materielen finns där redan från början. Det är betydligt större utmaningar när man ska bygga någonting nytt. Men vår regering och flera andra regeringar kämpar för detta.

Det var en enighet i Feira kring att det här skulle vila på de här tre benen. Det kommer an på oss och andra att nu utveckla detta till likställda delar av EU:s krishantering. Det är dessutom min uppfattning att det är viktigt att man har en militär kapacitet för att stödja de här verksamheterna men också för att kunna sätta kraft bakom orden om man skulle misslyckas. Vi hoppas naturligtvis att den inte ska behöva användas, men den militära strukturen är nödvändig i alla fall.

Anf. 45 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Det låter bra, Viola Furubjelke, men jag tycker att verkligheten ser lite annorlunda ut.

Vad är det som regeringen just nu är på väg att besluta om? Jo, 1 900 militärer som ska ingå i den gemensamma militära styrkan och t.o.m. en ubåt. Än så länge har jag faktiskt inte sett något tydligt konkret förslag på hur mycket resurser som man är villig att avsätta för civil krishantering i form av duktiga människor som på ett tidigt stadium kan gå in och jobba

förebyggande. Vilka resurser har den delen i förhållande till den militära delen? Vilken avsättning av medel gör regeringen i prioriteringen mellan de här båda delarna? Det är naturligtvis jätteviktigt att regeringen driver på i den här frågan. Men det måste föranleda att man faktiskt prioriterar den delen ekonomiskt före den militära delen.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 46 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Det är just en av huvudpoängerna i mitt resonemang att den civila krishantering och det konfliktförebyggande arbetet inte är lika resurskrävande, vare sig när det gäller uppbyggnaden eller användningen, som den militära organisationen och den militära strukturen är. Men den är ändå oerhört svår att genomföra, för den kräver ett helt nytt sätt att tänka. Den kräver att vi tar till vara den kunskap som finns i det akademiska samhället om fred, konfliktförebyggande och konfliktforskning. Den kräver att vi orkar och att vi, tillsammans med övriga EU-länder, förmår att etablera en konfliktförebyggande kultur som gör att den politiska viljan att ingripa tidigt finns där.

Vi har också varit pådrivande för att i de här strukturerna inrätta en kommitté för civil krishantering och en struktur för konfliktförebyggande. Det har alltså inte saknats sådana initiativ. Lyckligtvis kostar de inte lika mycket som den militära delen. Då skulle vi kanske inte ha varit lika framgångsrika.

Anf. 47 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Jag håller naturligtvis helt med Viola Furubjelke om vikten av civil krishantering. Vi har ju fått en skrivelse på vårt bord här i riksdagen om just detta, en mycket bra sådan. Hela EU-arbetet går egentligen ut på det från början; att försöka hantera kriser på ett civilt sätt.

Ändå är det ju så som Viola Furubjelke säger, att man ibland också måste ha militär styrka bakom. Inte minst har vi sett det i Europa när vi också måste gå in i fredsframtvängande åtgärder, när vi måste gå in kraftfullt. Det är här som diskussionen börjar bli lite svår när det gäller vilket mandat som den här styrkan ska ha. Jag skulle vilja att Viola Furubjelke klart redogjorde för vilket mandat det ska vara, för det finns en liten glidning i olika sammanhang. Ibland ska det finnas ett rent FN-mandat innan man genomför en sådan här operation, ibland ska det bara vara enligt FN:s principer.

Anf. 48 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! När det gäller de civila insatserna, de som kan ske med de involverade parternas medgivande, krävs det inget FN-mandat. Om det är fredsframtvängande insatser som man kan jämföra med dem som beskrivs i FN-stadgans kapitel 7 ska det vara ett FN-mandat i botten. I fördraget står det att det ska ske i enlighet FN-stadgans principer. Vår utrikesminister har översatt detta, och tolkat detta, mycket tydligt till att det för svensk räkning innebär att det ska finnas ett FN-mandat i botten.

Anf. 49 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Det är klart att om parterna är överens i fråga om civila insatser så är det inget problem. Då är problemet borta. Problemet upp-

står när man inte är överens om tagen men folk ändå lider för att de tråkasseras, dödas osv. Då är min fråga: Om det nu måste till ett FN-mandat i ett läge och vi har ett veto av t.ex. Kina, är det då Kina som ska diktera hur EU ska hantera en sådan situation inom sina egna gränser?

Anf. 50 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Detta leder till en FN-debatt, men jag vill ändå säga att vi i samband med reformeringen av säkerhetsrådet ska arbeta hårt för att FN:s säkerhetsråd ska bli så reformerat och beslutsfärdigt att detta inte ska behöva ske. Men jag vill upprepa att för en svensk regering gäller att det vid fredsframtvängande insatser ska finnas ett FN-mandat i botten – för en svensk socialdemokratisk regering kanske jag skulle lägga till, för jag vet att det finns andra uppfattningar. Från moderat håll kanske man inte tycker att det är så nödvändigt.

Jag ser att Karl-Göran Biörsmark faller i den fälla som jag inledde mitt anförande med att tala om, att fokusera på det allra svåraste och det som hela politiken syftar till att undvika. Han talar nämligen om en militär insats där man skulle behöva använda hela våldsmaskineriet och tvinga fram fred. Jag hoppas verkligen att den svenska politiken ska leda till att vi hittar en helt annan organisation, en helt annan struktur och kultur, för krishantering inom EU.

Anf. 51 GÖRAN LENNMARKER (m):

Herr talman! Det finns anledning att vara något bekymrad över de signaler som nu har kommit om att utvidgningen av EU kan komma att skjutas upp. Därför är det oerhört viktigt att Sverige nu driver att den ursprungliga linjen i EU ska hållas kvar, att EU självt ska vara klart att ta emot nya medlemmar år 2002 och att därmed också de länder som är redo att komma in den 1 januari 2003 ska få möjlighet till detta.

Att det ska bli möjligt kommer också att kräva ett politiskt genombrott under Sveriges ordförandetid. Det kommer att kräva att de länder som har kommit långt kan få ett genombrott i sina förhandlingar så att de känner att ett medlemskap är möjligt. Vi kan ju själva erinra oss vad det politiska genombrott som vi fick julen 1993 innebar för vårt eget EU-medlemskap.

Många kandidatländer har gjort goda framsteg, som kommissionens rapport visar. Det är också intressant med den rapport som man skriver om Turkiet. Turkiet är varmt välkommet som medlem men måste uppfylla samma krav som andra medlemmar, varken mer eller mindre. Kommissionen är mycket tydlig i de krav man ställer på Turkiet såväl ekonomiskt som, framför allt kanske, vad gäller brister i demokrati och mänskliga rättigheter.

Låt mig också säga någonting om konflikthantering. Det är ingen tvekan om att Europa måste ta ett större ansvar för konflikthantering på sin egen kontinent och kanske också i sitt eget närområde. Vi har mycket länge varit beroende, och är fortfarande beroende, av USA. USA har något slags fundamentalt ansvar för säkerheten i Europa, Medelhavet och Mellanöstern.

Vi får inte hamna i den situation som vi hamnade i 1995. Jag tycker att det är så oerhört viktigt att erinra sig detta. Vi var för svaga. Vi klarade inte av det på europeiskt håll. Det var många döda i Bosnien, fram-

för allt bland Bosniens befolkning men också bland de fredsbevarande styrkorna. Därför är det så viktigt att vi har förmågan i Europa att faktiskt hantera kriser.

Jag tycker att det är viktigt att komma ihåg att det här med civil kris-hantering inte är något nytt. Där tycker jag faktiskt att Viola Furubjelke har fel. Det har funnits i 50–60 år. Själva idén har ju varit att bygga strukturer för att förhindra konflikter. EU självt är ett exempel på detta liksom Europarådet, Nato och frihandeln. Allt detta är ju strukturer för att se till att det över huvud taget inte uppstår kriser. Hela Medelhavspoliti-ken, som syftar just till detta, är också ett sådant exempel.

Likväl måste man också ha kapaciteten att ingripa om saker och ting går snett. Det kan vara som den mycket lyckade operationen i Makedo-nien, där USA, Finland, Norge, Sverige och Danmark tillsammans hade trupp av ganska beskedlig storlek. Det skickade en tidig signal om att Makedonien inte kunde angripas. Det var naturligtvis framför allt USA:s närvaro som gjorde att det krig som annars skulle ha kommit aldrig kom.

Men det finns också en lärdom från Bosnien. Man får inte vara för svag, för då kan det hända som hände i Bosnien, där hela konflikten trappades upp. Den militära tyngden var för liten. Därför är det oerhört viktigt att gå in militärt tungt – t.o.m. övertungt – och sedan kunna dra bort om det går bra. Ofta är ju förutsättningen för att det civila ska funka att det inte är stridigheter. Råder det stridigheter klarar man inte av allt det andra, den viktiga civila delen av krishantering. Man får inte ha något slags motsatsställning mellan militär och civil krishantering. Ofta är just den militära krishantering en förutsättning för att den civila krishantering ska fungera.

Därför är det också viktigt nu att vi bygger en ordentlig krishante-ringsförmåga, att vi inte gör en papperstiger och att vi inte förskjuter och försenar detta. Det är väl den oron man kan ha; att de europeiska länder-na, Sverige och åtskilliga andra, har för liten kapacitet. Ytterst i ryg-gmärgen förlitar man sig på att USA ändå på något sätt ska komma till hjälp om det går illa. Det är den oansvarigheten som vi i Europa kanske har haft och fortfarande har, tycker jag, i alltför stor utsträckning. Vi måste se till att vi faktiskt tar ansvar för vår egen säkerhet.

Dessutom bör vi faktiskt kunna se till att vi också kan använda detta utanför Europa. Jag tänker framför allt på Afrika, en kontinent där en tredjedel av befolkningen finns i länder som befinner sig i krig. Där omtintetgörs naturligtvis utvecklingsansträngningarna. Det behövs en afrikansk fredsordning. Det behövs stöd och hjälp för att komma till rätta med det här. Det borde finnas ett erbjudande från EU om att vara med och klara av detta. Det saknas lite i regeringens skrivelse om krishante-ring. Det borde man kanske ha tagit upp tydligare.

Herr talman! Låt mig avslutningsvis ta upp några saker vad gäller Sveriges ordförandeskap som kanske inte varit uppe i debatten så mycket tidigare.

Det ena är chansen att tillsammans med den inkommande administ-rationen i USA driva på i frihandelsfrågor. EU bör ha nolltullar, i första hand gentemot u-länderna, i det längre perspektivet gentemot hela övriga världen. Man bör även ta bort antidumpningsåtgärder som skadar så många andra länder. Det här bör Sverige ta initiativ till och driva när Sverige är ordförandeland. Det är exakt rätt tid.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Det andra, och det har varit uppe tidigare i debatten, är koldioxidfrågorna, Kyotoprotokollet, att man ser till att länderna i Europa faktiskt följer de internationella överenskommelserna. Det förutsätter också att Sverige gör det. Det är svårt att ha moralisk ledning om man själv struntar i det.

En tredje sak gäller en konsumenträttighetsfråga, att ge de svagaste konsumenterna av alla, svårt sjuka patienter, rätten att söka sjukvård över gränserna. Det borde vara en av de kanske viktigaste konsumentfrågorna av alla. Tyvärr har den svenska regeringen agerat i rakt motsatt riktning vad gäller detta.

Anf. 52 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt, Göran Lennmarker, att vi har ägnat oss åt fredsfrämjande, konfliktförebyggande insatser i FN:s regi tidigare. Men vi har aldrig utvecklat metoderna på ett sådant systematiskt sätt att de har kunnat hävda sig i förhållande till den militära strukturen. Ofta har diskussionen om insatser bara varit ett snabbt rundningsmärke, för att man sedan i stället skulle kunna sätta in militära, hårdare bandage.

Göran Lennmarker säger själv att en tredjedel av Afrikas befolkning befinner sig i krig i dag. Det är väl ett exempel så gott som något på att vi inte har lyckats med det konfliktförebyggande arbetet.

Jag tror inte riktigt att Göran Lennmarker har förstått vad det här egentligen innebär. När han säger att man måste ha ett tungt militärt maskineri för att sedan dra sig tillbaka och ge plats för konfliktförebyggande, kan det naturligtvis undantagsvis vara så att det också har krävts en militär insats från början. Men syftet är självfallet att man tidigt och långt innan man ens har tänkt tanken ”militär intervention” ska ha börjat arbeta systematiskt och metodiskt konfliktförebyggande.

Anf. 53 FÖRSTE VICE TALMANNEN:

Jag får be ledamöterna respektera de tider vi har kommit överens om. Det är en minut per replik.

Anf. 54 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Själva poängen är ju att vi ska skapa strukturer för att inte ens behöva ha krishantering. Där är EU ett föredöme för andra kontinenter. För övrigt inte bara EU, jag vill också säga Europarådet, som har varit en viktig del i detta. Att bygga samarbetsstrukturer för demokrati, mänskliga rättigheter, ekonomi och handel och att öppna för mänskligheten är det centrala.

Men om det misslyckas måste man i bakfickan ha möjlighet att hantera konflikten, när det har gått så illa. Det kan finnas behov av en tung konflikthantering när det har gått illa. Då är rekommendationen att inte gå in för svagt. Det är framför allt den lärdom vi har från Bosnien, att inte gå in för svagt, så att våldet fortsätter i en spiral uppåt, som det gjorde där. I så fall ska man gå in tillräckligt tungt för att få stopp på våldet och sedan fylla i med de civila insatser som gör att man kan bygga upp det civila och fredliga samhället. Det tror jag är vår alldeles centrala lärdom.

Anf. 55 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Det är förvirrande att höra Göran Lennmarker. Det han beskriver är självklart ett misslyckande av en konfliktförebyggande insats i ett tidigt skede. Att vi sedan också ska återupprepa de insatserna för att man inte återigen ska falla tillbaka i krig är alldeles självklart.

Men det jag talar om är ett nytt sätt att se på konflikthantering som gör att man agerar så tidigt att man över huvud taget inte behöver använda det tunga militära maskineriet. Det ska finnas där om man skulle misslyckas. Men vi måste bygga upp en struktur för att som första option sätta in konfliktförebyggande civil krishantering, allt i syfte att undvika väpnade konflikter och blodspillan.

Anf. 56 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det är väl rätt. Men jag förstår inte var det nya i detta ligger.

När vi fattade beslutet om Makedonieninsatsen 1992, att sätta in militär trupp i förebyggande syfte så att Makedonien inte angreps av Serbien – det var ju det som var syftet – var det väl ett i högsta grad förebyggande tänkande. Det var oerhört lyckat. Det kanske var FN:s mest lyckade operation på sitt sätt. Där fanns just insikten att man inte behövde ha så tunga styrkor. Det var ganska lätta styrkor som behövdes för att Makedonien inte skulle bli möjligt att angripa. Det var ett exempel på hur man kan resonera i djupt förebyggande syfte.

Det andra är som sagt att bygga strukturer. Hela EU:s västra Balkanstrategi är ju en del i detta. De här länderna, som nyligen har befunnit sig i krig och har trassliga relationer, ska ha något gemensamt att jobba för, gemensamma strukturer och på sikt också naturligtvis ett medlemskap i EU. Via EU kan man bygga upp mycket av det som har raserats.

Men det är ju inget nytt. Det är inget originellt. Det är lika gammalt som hela Europatanken.

Anf. 57 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Det är fascinerande att lyssna på Göran Lennmarker. Först gör han en utläggning om vikten av utvidgningen och vikten av samarbete, för det skulle kunna vara en garanti för att i framtiden ha fred. Men tilltron till detta tycks hos Göran Lennmarker vara noll och ingen, för i nästa andedrag säger Göran Lennmarker att vi måste ha resurser för att gå in militärt övertungt.

Dessutom tycker Göran Lennmarker att dessa resurser ska kunna användas utanför Europa, t.ex. i Afrika.

Jag blir väldigt bekymrad över de här uttalandena. Är det den moderata linjen att vi, utan FN-mandat, men på EU:s direktiv, tillsammans med kärnvapenlandet Frankrike ska bidra till att övertung militär går in för att lösa konflikterna och få fred i Afrika? Jag tror att vi kommer att bidra till att väldigt många människor inte kommer att finnas kvar efter det övertunga ingreppet.

Anf. 58 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Men, Marianne Samuelsson, Sverige har ett försvar. Det innebär inte att vi strävar efter att använda försvaret, men vi har sagt att vi måste ha det som en yttersta garant för vår nationella självständighet.

Vi samarbetar på många olika sätt i Norden, Efta, nu EU, Europarådet och kanske i framtiden Nato.

Dessa saker står inte emot varandra. Själva idén är ju att ha möjlighet att hantera situationen om det går snett, om det går illa. Det har vi tyvärr sett ganska många exempel på, inte minst på vår egen kontinent den senaste tiden. Då måste vi faktiskt hantera detta. Vi kan inte vända oss bort och säga: Vi struntar i att det är krig i Bosnien. Vi bryr oss inte om det. Eller att det pågår krig i Afrika: Det bryr vi oss inte om. De får väl ha ihjäl varandra då.

Vi har faktiskt ett ansvar, Marianne Samuelsson. Kanske vi inte minst har ett ansvar från Europas sida mot bakgrund av allt Europa har gjort mot Afrika tidigare. Därför kanske vi har ett ansvar att hjälpa till den här gången, om de så vill och på inbjudan naturligtvis. Det handlar inte om att gå in utan deras vilja, utan med deras vilja.

Jag vill säga att Storbritannien gör en viktig insats för att det över huvud taget ska vara möjligt att leva i Sierra Leone. Vi ska vara innerligt tacksamma att Storbritannien gör denna militära insats i Sierra Leone.

Anf. 59 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Ja, Göran Lennmarker, vi har ett försvar. I huvudsak har vi byggt upp det försvaret för att kunna försvara oss och vårt land om någonting inträffar. Men det Göran Lennmarker säger nu är att vårt försvar ska användas i konflikter i Afrika, utan FN-mandat. På vems sida i Afrikakonflikten tänker Göran Lennmarker att svenska soldater ska jobba?

För mig är den syn som moderaterna tycks ha på freds- och nedrustningsarbetet väldigt alarmerande, liksom att det tycks vara övertung militär som ska lösa konflikter.

Anf. 60 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Jag förstår inte riktigt vad Marianne Samuelsson syftar på. Det stora problemet i Afrika är väl de krig som pågår. Det finns väl inte för många försök till fredsbevarande insatser i Afrika?

Någon proportion får det väl vara på det hela? Människor dör i mängder dagligen i Afrika. Då är det väl angeläget att vi kan bidra med att i första hand försöka skapa fred och sedan vidare kunna bygga upp ett samarbete så att krig inte ska återuppträffa. Det är det alldeles centrala problemet.

Jag förstod inte riktigt detta med att gå in utan FN-mandat. Det normala är väl ändå att söka FN-mandat? Det kan finnas extrema situationer – folkmordet i Rwanda är ett sådant exempel – där man måste ingripa även utan mandat om det inte går att få ett sådant. När människor mördas – ett folkmord – kan det vara en humanitär plikt att hjälpa till att stoppa detta. Det tror jag att de flesta civiliserade människor är överens om. Vi känner till det förfärliga som skedde i Rwanda för sex år sedan.

Anf. 61 HOLGER GUSTAFSSON (kd):

Herr talman! Regeringen har redovisat sina prioriteringar inför ordförandeskapet. Kristdemokraterna har tidigare gett uttryck för att vi i huvudsak står bakom prioriteringarna. Jag tänker på utvidgningens påskyn-

dande, en stabil sysselsättning genom tillväxtfrämjande åtgärder och att flytta fram positionerna för miljöfrågorna.

Men jag vill framhålla att vi dels har synpunkter på hur detta ska ske, dels att vi har ett tilläggsområde som jag senare särskilt vill markera i debatten.

Herr talman! Utvidgningsprocessen måste påskyndas både vad avser EU:s förhandlingskapacitet och vad avser viljan från EU:s sida att ge ansökarländerna ett effektivt stöd i deras utveckling så att de passar in i en västeuropeisk demokrati och marknadsekonomi.

Vid internationella möten som jag har deltagit i har man larmat om en tilltagande trötthet i medlemskapsförhandlingarna. Man anser att långbänken i förhandlingarna bottnar i en tilltagande likgiltighet från nuvarande medlemsländer. Den svenska regeringen måste ta detta på största allvar om EU inte ska misslyckas med Europas största fredsprojekt genom tiderna. Den svenska regeringen bör ta initiativ till att sätta upp måldatum – som det tidigare har givits uttryck för i dag – för en första grupp länder att följa upp kommissionens beslut i medlemsländerna. Detta ska öka tempot i förhandlingarna och anpassningen till EU:s regelverk för de enskilda länderna.

Herr talman! Kristdemokraterna anser att sysselsättningspolitiken i första hand är ett nationellt ansvar. Man ska inte kunna gömma sig bakom EU vid ökad arbetslöshet. Men det finns vissa angelägna erfarenhetsutbyten som bör göras på EU-nivå. Det gäller främst gränsöverskridande ekonomiska frågor som strukturella åtgärder inom ekonomin, lönebildningsmodeller och kunskapstillväxt genom forskning. Där är det viktigt att vi utbyter erfarenheter.

Men vi accepterar inte att Sverige exporterar snedvridande åtgärds paket av modell AMS.

Herr talman! Om regeringen ska kunna flytta fram positionerna för EU på miljöområdet måste man acceptera skillnaden mellan styrande miljöavgifter och skatter som är avsedda för finansiering. För att komma till rätta med förorenade utsläpp måste EU skapa en beslutskapacitet genom majoritetsbeslut.

Herr talman! Så kommer jag till tilläggsområdet. Kristdemokraterna anser att regeringen borde ha prioriterat ett annat viktigt område under ordförandeåret. Det gäller fattiga och utsatta människors rättssäkerhet.

Jag arbetar inom Europarådet för mänskliga rättigheter. Där kan vi konstatera att demokrati och mänskliga rättigheter nu sprider sig väl till de flesta ländernas regeringar i och runt Europa. Men samtidigt växer det fram en fruktansvärd maffiaorienterad verksamhet i de gamla kommunistländerna, där människovärdet nu fullständigt trampas under fötterna.

I nyhetsprogrammet Rapports sändning onsdagen den 7 november – för några dagar sedan – visades ett reportage om att ca 500 000 kvinnor har försatts i prostitution mot sin vilja. Det är fattiga, unga kvinnor från f.d. kommuniststater som lockas med ett bättre liv i väst. I stället fångas de in i tvångsprostitution och kriminalitet. Kvinnor säljs för 15 000 kr per styck. Någon som hade blivit intervjuad hade haft 15 olika ägare! De som fysiskt protesterar blir, enligt Rapportinslaget, skjutna.

Kristdemokraterna kräver att regeringen, som blivande ordförande i EU, i jämställdhetens, solidaritetens och människovärdets namn tar de initiativ som erfordras för att skapa en motkraft till dessa djävulska hand-

lingar mot kvinnor. Kvinnor behandlas i det här fallet som kreatur! Vi kan inte åse detta. Sker inte det finns inte heller någon trovärdighet i regeringens jämställdhetsarbete.

I ett land som ska bli medlem i EU måste det skapas ett fungerande rättssamhälle som kan skydda sina medborgare till liv och lem. Därför kräver Kristdemokraterna att EU ska hjälpa och stödja genom att bygga upp institutioner som polis, åklagare, försvarare, domstolar och sociala myndigheter. Här måste regeringen ta ett initiativ under ordförandeåret.

Vi stöder EU:s arbete med en stadga för mänskliga fri- och rättigheter. Men kom ihåg att de hallickar och rövare som dagligen trampar på kvinnors identitet och människovärde varken läser eller bryr sig om en sådan stadga. Det måste till åtgärder på fältet av myndigheter och socialarbetare.

Herr talman! Vårt krav ställs för den enskilde, drabbade medmänniskans skull. Men det finns också en sekundär baksida som inte ska underskattas, nämligen att nuvarande medlemsländer när de tar del av denna avskyvärda hantering av människor självklart tvekar inför utvidgningen. Detta samhällets bakgård kan hota hela fredsarbetet i Europa om vi inte gör den synlig och vidtar åtgärder. Detta är inom knappt två månader den svenska regeringens ansvar.

Anf. 62 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp):

Herr talman! I den replikomgång som jag för en stund sedan hade med Viola Furubjelke menade Viola Furubjelke att jag gick i den fälla som hon varnade för i sitt inledningsanförande, nämligen att fokusera på militär kapacitet och militärt ingripande. Nej, jag gick inte i den fällan. Jag sade att det som Viola Furubjelke koncentrerade sig på, civil krishantering, är vi överens om. Precis som Göran Lennmarker har påpekat här går mycket av det arbete som görs i Europa ut på detta. Där är vi överens, och därför blir det ingen större debatt på det området. Debatten uppstår på grund av den tveksamhet som både Viola Furubjelke och Marianne Samuelsson har gett uttryck för, nämligen att det är fel att använda sig av militär styrka.

Jag tycker att bevisbördan ligger på dem som hävdar att vi inte behöver ha någon sådan kapacitet. Det låter åtminstone så när jag lyssnar på Marianne Samuelsson, dvs. den behövs över huvud taget inte. Då ställer ni oss som har denna uppfattning till svars, dvs. att vi kan hamna, har hamnat och kommer att i framtiden hamna i den situationen att vi måste ingripa militärt och med kraft.

Då har den civila krishanteringen misslyckats. Det beklagar vi naturligtvis. Det är mycket olyckligt. Samtidigt kan vi inte stillatigande se hur folk massakreras, hur folk förföljs och fördrivs från sina hem. Menar ni då att vi på grund av att den civila krishanteringen har misslyckats ska "gilla" läget? Det kan vi inte göra. Det är där ett ansvar kommer in i bilden. Då måste man ibland ta till sådana medel som vi såg exempel på i Kosovo. Det beklagar jag naturligtvis; det är mycket olyckligt. Men vad är alternativet i det skedet, när vi står i den situationen? Det skulle jag vilja veta.

Debatten i dag har på många sätt varit intressant att lyssna till. En sak som jag har saknat och som jag skulle vilja lyfta fram är EU:s ansvar

utanför Europas gränser, det globala ansvar som EU har. Jag tycker att vi med fog kan rikta en hel del kritik mot EU:s biståndspolitik.

Den europeiska gemenskapen är inte bara en ekonomisk förening utan också en union som bygger på gemensamma värderingar. Kampen för demokrati, rättsstatens principer och försvaret för mänskliga rättigheter är grundläggande värden för det europeiska samarbetet. Inte minst Europaparlamentet har ett stort engagemang i mänskliga rättigheter och har betytt och betyder mycket. I framtiden måste dock EU-institutionerna arbeta med dessa frågor enligt en mer sammanhållen, konsekvent och tydlig strategi. Det gäller det interna såväl som det externa arbetet.

EU:s internationella ansvar får inte stanna vid gränserna. Som ett av de rikaste områdena på vårt klot har Europa ett ansvar för att minska klyftorna mellan rika och fattiga. EU bör fördjupa sitt samarbete med länder i Asien, Afrika och Latinamerika för att främja en demokratisk, ekonomisk och social utveckling för människorna där.

Den viktigaste utvecklingshjälpen är frihandel. Europa ska gå i spetsen i kampen för global frihandel. Stark kritik måste dock riktas mot en hel del av det arbete som sker inom EU:s gemensamma politik när det gäller u-länderna. Det förefaller inte alltid vara utvecklingsambitioner som styr, utan ofta lyser andra, exempelvis koloniala eller ekonomiska, intressen igenom.

De mänskliga rättigheterna måste bli en viktig del inom EU och inom EU:s utvecklingspolitik. EU:s utvecklingspolitik måste också präglas av högre kompetens och en större närvaro i de länder som man samarbetar med.

Det är att beklaga att det arbete som gäller att bryta ned tullarna gentemot de fattiga länderna tar så lång tid. Vi fick häromdagen en dragning i utrikesutskottet som visar att de förhandlingar som gäller t.ex. tekoindustrin går mycket trögt. Det kan betyda att det som är målet, att avveckla tekotullarna före 2005, inte kommer att uppfyllas. Det drabbar de fattigaste i världen.

Anf. 63 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Vi är överens om att vi ska ha en civil krishanteringsförmåga, säger Karl-Göran Biörsmark. Ja, men vi är också överens om att vi ska ha en militär kapacitet för att understödja detta. Jag förstår inte varför man då inte kan prata lika mycket om den civila krishanteringen och det konfliktförebyggande som om den militära kapaciteten. Vi är överens om alla de tre delarna, åtminstone mellan våra båda partier.

Genom att fokusera enbart på det militära, som om det vore den kraftfulla och verkningsfulla lösningen på konflikthanteringen, innebär tankens makt över handlingen att det är detta som snabbast tillgrips.

Vi behöver en mental beredskap för att arbeta tidigt och agera på tidiga varningssignaler och att göra det med andra medel än de som konventionellt har använts för konflikthantering. Det är politiskt, moraliskt och ekonomiskt en skyldighet för oss att försöka skapa en sådan konfliktförebyggande struktur att vi inte behöver bomba fram fred som sedan ska vaktas i 20 år.

Anf. 64 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Vi är överens om detta. Jag pratar gärna om civil krishantering, och jag gör det ofta, också i många inlägg här i kammaren. I civil krishantering ingår bl.a. det som jag avslutade mitt anförande med, nämligen biståndsarbete. Det är också krishantering. Det är en investering i en bättre situation för människor som kan förhindra stora konflikter.

Att det blir en debatt just på den militära sidan beror på att många glider och inte vill se realiteterna i fråga om vad som fordras i vissa situationer när vi har misslyckats, när människor lider, när folk förföljs, massakreras och inte får vara i sina hem och när vi måste gå in med emfas för att styra upp en sådan situation som den i Kosovo. Då säger jag att det är beklagansvärt men att det måste till. Det är ofta det som gör att vi fastnar i den diskussionen.

Anf. 65 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Om vi hamnar i en situation som den i Kosovo, som Karl-Göran Biörsmark exemplifierar med, har vi självklart misslyckats med tidigare insatser. Vi vet ju inte, och vi får sällan facit, om det skulle ha lyckats tidigare med andra metoder. Det känner vi inte till i Kosovo. Det enda vi vet är att det var oerhört kostsamt, att det krävde och fortfarande kräver många liv att lösa konflikten på det sätt som skedde.

Även om det då inte fanns något alternativ – det är jag enig med Karl-Göran Biörsmark om – ser jag det som ett stort misslyckande att vi inte förmådde hantera de tidiga varningssignaler som kom i tio års tid innan konflikten bröt ut och att vi inte förmådde hantera den med andra medel. Då hade vi i dag kanske inte behövt stå med en sönderbombad infrastruktur såväl i Serbien som i Kosovo, och då hade vi inte behövt se folkfördrivning och massmord av såväl albaner som serber.

Det är svårt att utveckla det här, och jag har inte lösningarna. Jag menar bara att vi måste tala mera om det så att det känns att det finns ett krav från folket att man utvecklar lika noggranna metoder för den här verksamheten som man har gjort för den militära, som är minutiöst planerad.

Anf. 66 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Det är betydligt billigare att satsa pengar och resurser i tid. Jag är övertygad om det. Det är därför som Folkpartiet i sin biståndsbudget, i det internationella samarbetet, i de internationella organen osv. satsar mer pengar än något annat parti i denna riksdag, just av den anledningen att vi ser möjligheten att arbeta preventivt. Det är småpengar i de här sammanhangen, när alternativet blir att gå in militärt.

Men var finns engagemanget då? Jag väntar på mer engagemang i det internationella solidaritetsarbetet från alla partier, för det är en billig investering.

Anf. 67 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Karl-Göran Biörsmark säger att han väntar på mer internationellt engagemang. Det låter positivt, men jag tror att vi har helt olika åsikter om hur det internationella engagemanget ska se ut.

Biörsmark vill ju bygga upp ökad militär makt. Vi vill jobba för global nedrustning, och inte upprustning, som för Folkpartiet nu tycks vara en av de viktiga delarna i det internationella arbetet.

Jag tycker att det är viktigt med fördjupat samarbete i världen. Men vi ska vara medvetna om att det för några år sedan fanns vapen i vår värld som kunde förgöra jorden och dess människor flera gånger om – flera gånger om! Jag vet inte om man kan bli ihjälskjuten mer än en gång – jag tror inte det. Jag tycker att det är för mycket.

Jag förstår inte varför man ska utöka den militära kapaciteten så att man kan förgöra ännu mer. Det är inte lösningen, som jag ser det.

Anf. 68 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! När det gäller den militära kapaciteten och nedrustningen i världen finns det ändå signaler som visar att vi är på rätt väg totalt. Det finns ett nedrustningsprogram globalt sett. Men sedan gäller det att ändå ha en viss kapacitet i vissa situationer, som jag har försökt att belysa här, när vi misslyckas. Jag har fortfarande inte fått höra, eller också har jag inte riktigt förstått, vilka instrument Marianne Samuelsson vill använda sig av när vi har misslyckats. Vi är ju överens om allt det andra – även om jag skulle vilja se ett större engagemang från Miljöpartiet när det gäller det internationella solidaritetsarbetet och resurserna till detta. Där tycker jag definitivt att Miljöpartiet har tappat tempo. Men när vi har misslyckats med det, när vi inte kommer längre och människor mördas – vad vill Marianne Samuelsson göra då?

Anf. 69 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Det som jag ser som den viktiga delen är att satsa på att förebygga konflikter. Det gäller att förebygga konflikter av många olika slag som vi kan se i dag. Vi har förebyggande arbete på miljöområdet, där bl.a. vattenfrågorna ingår. Hela frågan om rättvis fördelning och rättvis handel är en annan stor och viktig fråga i det här sammanhanget. Om vi ska få en global solidaritet och fred tror jag också att vi måste vara mycket mer öppna mot omvärlden när det gäller rättvis handel.

Det som skrämmar mig i det här sammanhanget är att man nu är på väg att upprusta, att skapa en ny militärmakt i Europa – och jag har förstått att Folkpartiet är en av de ivriga tillskyndarna till detta – för att kunna använda internationellt. Det är en väldigt stor skillnad på att å ena sidan vara ett land som har en egen armé, som vi har haft i Sverige, men jobbar internationellt för fred och nedrustning och att å andra sidan, som vi nu kommer att göra, bidra med militärmakt i det här sammanhanget. Det tror jag gör att vår trovärdighet globalt kommer att minska.

Anf. 70 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Marianne Samuelsson undviker minutiöst att ge ett svar på min fråga: Vad gör vi när vi har misslyckats? Inte med ett ord vill Marianne Samuelsson ta i den frågan. Allt det andra som Marianne Samuelsson talar om – internationellt arbete, att lösa vattenproblem och miljöproblem, rättvisefrågorna – är vi ju överens om – åtminstone i ord, enligt Marianne Samuelsson. Jag efterlyser fortfarande lite mer kraftfullt agerande här i riksdagen när det gäller resurser till den här delen. Detta

klarar vi nämligen inte utan resurser. Vi måste öka biståndet, för det är en bra investering i just det vi diskuterar.

Så långt är vi alltså överens – inga problem! Men vad är svaret när vi har misslyckats? När människor körs bort från sina hem, deras hem bränns ned, de mördas, barn blir hemlösa osv. – vad gör vi då? Det har inte Marianne Samuelsson något svar på.

Anf. 71 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det var en detalj i det Karl-Göran Biörsmark sade som jag tycker är viktig att något tillrättalägga. EU i sig är ju inte ett organ som har arbetat mot frihandel och öppnare gränser. Tvärtom har EU arbetat för frihandel, både internt och externt. Även om vi moderater, och jag tror att även Karl-Göran Biörsmark delar detta, ville ha nolltullar får vi erkänna, när vi ser tillbaka på Västeuropas historia, att EU varit en kraft *för* frihandel och tagit ned tullnivåer jämfört med hur det var när man hade nationell handelspolitik.

Det är talande att de tre västeuropeiska länder som står utanför EU på det område där man helt står utanför, nämligen jordbrukspolitiken, har dubbelt så höga tullnivåer som EU.

Anf. 72 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Det är riktigt att EU verkar för frihandel och har lyckats på vissa områden. Vad jag gav uttryck för och ville understryka var att jag tycker att det går för långsamt. Inte minst inom tekoindustrin skulle jag vilja se lite högre tempo i det hela. Det var det jag gav uttryck för.

Det finns som sagt en viss oro för att man kommer att misslyckas på tekoområdet. På grund av det här med WTO verkar det inte som om man kommer i mål 2005, som planen var och som man har åtagit sig. Det var det jag gav uttryck för.

Anf. 73 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Det är bra om vi är överens. Då är det väl lika bra att vi säger nolltullar, att vi inte ska ha några tullar över huvud taget på produkter – i första hand när det gäller u-länder men sedan, faktiskt, över hela linjen. Det måste väl vara den rimliga målsättningen.

Men som sagt: Vi får inte underkänna EU:s betydelse i att vara med och göra detta.

Anf. 74 KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik:

Herr talman! Det verkar som om Göran Lennmarker är lite mer nöjd med EU:s agerande på det här området än vad jag är. Jag är lite mer ivrig och vill ha lite mer klös, så att säga, i förhandlingarna och i framgången med att komma fram till de här nolltullarna.

Det finns ingenting som lyfter de fattiga länderna mer än att vi får frihandel, att de kan sälja sina varor till oss och att vi från Europas sida inte dumpar priset genom att subventionera jordbruksprodukter och hitta på alla möjliga handelshinder. Får de komma till skott och komma in på den globala marknaden blir det ett enormt resurstillskott för dessa länder. De har också produkter som är intressanta för oss och som vi kan köpa och de tjäna pengar på. Det är så vi ska lyfta dem.

Herr talman! Jag kan också konstatera att när det gäller det svenska ordförandeskapet råder det en bred samsyn i den här debatten. Det gäller också regeringskonferensen och det stundande toppmötet i Nice. Det är en stor enighet här bakom förhoppningen att förhandlingen i Nice ska kunna avslutas som det är tänkt och att unionen därmed ska kunna vara beredd att ta emot nya medlemsländer enligt den tidtabell som sattes upp i Helsingfors.

Jag tänkte ta upp en annan aspekt som jag har tagit upp tidigare här. När man gör det är det alltid en risk att man blir betraktad som något slags papegoja. Jag tror dock att flera talare har berört dessa aspekter förut. Det gäller de nationella parlamentens roll i EU-samarbetet. Många har talat om bristande legitimitet emellanåt och att det måste föras en debatt närmare befolkningen i medlemsländerna. Där tror jag, och jag vet att de flesta i Sveriges riksdag delar den uppfattningen, att de nationella parlamenten spelar en stor roll.

Vi har i Sverige och i Sveriges riksdag nyligen genomfört en översyn som nu har landat hos Riksdagskommittén. Vi hoppas naturligtvis att det snart kommer förslag till beslut som gör att vi kan skärpa vår egen roll i det sammanhanget. Det är ju utan tvekan så att EU-frågor inte längre är utrikesfrågor. De är inte en angelägenhet för utrikesutskottet eller EU-nämnden, utan de är en angelägenhet för hela riksdagen. Det är naturligtvis angeläget att riksdagen och dess organ kommer in tidigt i processen, kan vara med och forma besluten och se till att de så småningom blir så bra som möjligt. Det har ett stort demokratiskt värde.

Vi har inte velat störa debatten inför Nice med att föra fram nya, radikala förslag. Det skulle snabbt riskera att processen skulle stannas upp. Det är nu viktigare än någonsin att Nicetoppmötet resulterar i ett förslag till ett nytt fördrag som möjliggör att nya medlemsländer kan anslutas. Men efter Nice, och vi är ju snart där, hoppas jag att vi kan få till stånd en bred och visionär debatt om EU:s konstitutionella frågor. Jag tror att det är nödvändigt.

Om den här unionen ska fungera med flera medlemmar, så måste man se på den konstitutionella uppbyggnaden och hitta rationella former för det och framför allt se till att EU-arbetet får en demokratisk förankring. Det handlar om att som en tidningsmakare, en journalist, försöka sammanfatta det hela. Det gäller då att fånga upp och följa upp det som Fischer, Blair och Persson har diskuterat.

Jag tror för egen del att vägen till ökad legitimitet för EU-samarbetet inte går via att ge Europaparlamentet mer inflytande. Det är i stället de nationella parlamenten som måste få mer att säga till om. Jag tror personligen att man skulle kunna diskutera möjligheten att ge parlamenten en initiativrätt. I dag är det ju formellt så att initiativrätten ligger hos kommissionen. Men vi vet ju att det i reella sammanhang är ministerrådet och framför allt Europeiska rådet men även Europaparlamentet som kan ta initiativ och föra fram förslag till kommissionen, som kommissionen sedan lägger fram. Jag tror att det skulle vara av stort värde att även de nationella parlamenten emellanåt kunde samla sig och lägga fram förslag på beslutsborden som EU:s institutioner sedan skulle vara skyldiga att behandla.

En annan fråga i detta sammanhang handlar om den andra kammaren, det som Joschka Fischer en gång lanserade. Detta har missförståtts på många håll och kanter. Jag tror nämligen att hans utgångspunkt har varit att han har upptäckt hur svårt det är att ge legitimitet till Europaparlamentet. I och med att man införde direktvalet så klipptes banden till de nationella parlamenten av. Jag tror att bakgrunden till hans förslag är att han vill knyta ihop banden igen och därav diskussionen om den andra kammaren. Jag tycker att det är en intressant diskussion som vi ska följa upp. Jag tror att det går att hitta en konstruktiv linje i detta sammanhang som innebär att de nationella parlamenten får inflytande i viktiga centrala frågor, t.ex. budgetfrågor.

För att denna debatt ska kunna bli visionär och bred så hoppas jag också att vi i Sverige kan få till stånd lite institutionella förändringar för detta. Det är många som har efterlyst att EU 96-kommittén som en gång jobbade skulle återuppstå. Jag har förstått att regeringen intensivt funderar på att hitta någon ny form. Och jag skulle verkligen välkomna att vi fick ett parlamentariskt organ eller ett organ med parlamentariskt inflytande som skulle kunna ge oss denna input, eftersom det behövs i den europeiska diskussionen här i riksdagen.

Anf. 76 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag tycker att det är bra att Sören Lekberg tar upp de konstitutionella frågorna. Jag blev dock lite förvånad när han sade att man vill vänta med dessa diskussioner till efter mötet i Nice. Men det är ju de facto så att det är då som stora delar av detta spikas, vilket innebär att vi efteråt visserligen kan diskutera det, men vi har ju inget inflytande på hur det ska se ut.

Jag skulle gärna vilja höra lite grann om hur Sören Lekberg tänker sig det folkliga inflytandet. Vad som håller på att ske är ju att man får mindre av folkligt inflytande inom EU. Det blir färre och färre som är med och fattar besluten. Det är svårt för oss här i riksdagen att följa vad som är på gång. Och då funderar jag på hur vanliga Svenssons över huvud taget ska kunna följa frågorna och veta vad som är på gång, särskilt som man tycker att man inte vill störa processen utan kan föra debatten efteråt.

Anf. 77 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Det är intressant att Marianne Samuelsson som tillhör ett parti som är motståndare till ett svenskt medlemskap i Europeiska unionen vill delta aktivt när det gäller de konstitutionella frågorna inom EU.

När det gäller mötet i Nice så vet vi alla vad det handlar om, nämligen de s.k. Amsterdamresterna. De måste klaras ut. Om vi inte gör det så kan vi inte genomföra utvidgningen av unionen. Därför måste vi klara ut detta nu, koncentrera oss på det, fokusera på det. Därefter har vi möjlighet att ta upp det som en del redan nu kallar för Niceresterna. Då tycker jag att vi i Sverige ska kosta på oss att föra en bred visionär debatt om hur vi vill ha det i den framtida europeiska unionen.

Anf. 78 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik:

Herr talman! Jag är inte så helt övertygad om att människor vet vad Amsterdamresterna är. Det vet vi alla, säger Sören Lekberg. Men jag undrar om vanliga Svenssons vet att det blir mer av överstatlighet, att man flyttar fler beslut till överstatlig nivå, att det kan bli så att varje land inte får en egen kommissionär och att det också kan innebära färre EU-parlamentariker från svenskt håll som en del i det hela.

Frågorna är ganska komplicerade i sig. Det innebär att det egentligen behövs mer debatt och inte mindre. Det är därför som jag är orolig. Hur tror socialdemokraterna att de ska få svenska folket med sig i EU-sammanhangen om man inte öppet och i större utsträckning drar i gång debatter och diskussioner om framtiden? Och där kan man också knyta an till det som händer på den militära sidan, där det i rasande takt sker någonting som under diskussionerna om Amsterdamfördraget över huvud taget inte var aktuellt.

Anf. 79 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Marianne Samuelsson blandar in väldigt mycket här. Men hon är faktiskt lite motsägelsefull och varnar för väldigt mycket överstatlighet. Vad det handlar om nu inför mötet i Nice vet ju vi i kam-maren mycket väl, nämligen de återstående frågetecken som måste rätas ut för att unionen ska kunna ta emot flera nya medlemmar. Det måste vi klara ut. Vi är ju överens om att unionen ska vara öppen utåt. Det handlar inte om att öka överstatligheten.

Det märkliga med Marianne Samuelssons resonemang är ju att Mil-jöpartiet på andra områden, när det gäller miljöfrågor och skattefrågor, faktiskt vill öka överstatligheten. Vi ska i denna diskussion försöka hålla oss till vad den ska handla om. Och det som jag tycker är viktigast nu är att vi klarar av mötet i Nice. Sedan får vi ha en bred diskussion om det framtida EU och om hur det ska utformas för att få så stor demokratisk förankring som möjligt.

Anf. 80 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Jag undrar om man ändå inte får väldigt många målkon-flikter när man egentligen fattar besluten i fel ordning. Man säger att man först måste göra det praktiska, det som behöver göras för att utvidga. Sedan får man se hur man vill göra avvägningarna mellan nationalstater-na och EU, som – det ska vi inte fördölja – håller på att bli mycket mer överstatlig än för fem eller tio år sedan. Och målet för de sydeuropeiska staterna har ju varit att göra organisationen överstatlig.

Då vill jag fråga: Råds inte Sören Lekberg lite grann att börja med det praktiska och inte föra den mer generella diskussionen först? Det brukar inte leda till så bra beslut.

Anf. 81 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Nej, jag är inte rädd för den diskussionen. Det är i detta sammanhang inte fråga om att ta det i fel ordning. Vi vet ju att man under förhandlingarna i Amsterdam var nästan framme vid en lösning. Men man orkade på natten inte slutföra förhandlingarna om de s.k. Amster-damresterna, dvs. antalet kommissionärer, röstviktningen och möjlighet-en att utöka antalet beslut med kvalificerad majoritet i stället för med

enhällighet. Detta var frågor som var kända då, och Sveriges riksdag hade faktiskt tidigare ställt sig bakom de ståndpunkter som gällde inför dessa förhandlingar.

Om vi nu vill ha utvidgningen, som ju alla så varmt har talat om i dag, måste vi se till att Amsterdamförhandlingen kan slutföras i Nice. Det är först då som vi kan få utvidgningen. Går vi tillbaka kommer utvidgningen att försenas en lång tid framåt.

Anf. 82 MARGIT GENNSER (m) replik:

Herr talman! Amsterdam var misslyckat. Man kom fram till sådant som, folkligt uttryckt, ofta leder till hästhandel – det är makt och inflytande som man ska byta. Jag tror att sådana frågor mycket lättare löses ifall alla först har tagit ställning till principerna och sedan till röstreglerna. Jag vet att det kan leda till en försening av utvidgningen men man hade kunnat göra detta mycket bättre genom att se till att handel, arbetskraft och sådant lättare hade kunnat flytta, utan att först utvidga EU. Vi kommer att få enorma problem där på grund av jordbrukspolitiken. Vad som händer i Frankrike i dag gör det hela ännu svårare.

Anf. 83 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Jag delar absolut inte uppfattningen att Amsterdam är ett misslyckande. Amsterdamförhandlingen ledde bl.a. fram till en ökad klarhet vad gäller EU:s roll. Den ledde ju fram till sysselsättningskapitlet och till att man fokuserade arbetet i unionen på det som angår dess medborgare, alltså frågor som gäller sysselsättning, miljö och jämställdhet samt konsumentfrågor. Amsterdam var således inget misslyckande. Nu ska vi slutföra det som blev över där och se till att unionen kan ta emot nya medlemmar.

Anf. 84 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Jag noterade Sören Lekbergs antydan om att det eventuellt kan bli en ny EU 96-kommitté. Jag är en av dem som nu i fyra fem år har tjatat om att vi under de här åren borde ha haft en möjlighet att parlamentariskt, tillsammans med bl.a. forskare och experter, belysa EU-frågor. Därför blev jag mycket glad när Sören Lekberg antydde att regeringen kanske kan tänka sig att tillsätta en sådan här kommitté.

När det gäller diskussionen om EU:s framtida struktur är det nog klokt att ha en bred debatt efter Nice. Men samtidigt är det viktigt att vi i Västeuropa inte på något sätt försöker ge en känsla av att vi ska klara av denna debatt innan östeuropéerna kommer in. Kandidatländerna från Central- och Östeuropa måste också finnas med i processen. Vi ska inte skynda så fort i detta sammanhang att vi ger en känsla av att västeuropéerna så att säga fixar till EU innan de nya länderna från Central- och Östeuropa tillkommer. Att göra så vore nog olyckligt. Dessutom skulle det kunna innebära ett nytt hinder för utvidgningen.

Anf. 85 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Avsikten med mitt inlägg var inte att vi efter Nice snabbt skulle ha en visionär debatt och att vi skulle få den avslutad innan nya medlemmar kommer in. Jag ser det mer så att en lyckosam förhand-

ling i Nice innebär startskottet för en debatt som kommer att ta flera år – en bred debatt i riksdagen och runtom i Sverige om hur vi vill ha EU utformat för framtiden. Jag här helt övertygad om att det inte handlar om *en* regeringskonferens som nu ska avslutas, utan det kommer flera regeringskonferenser framöver.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 86 GÖRAN LENNMARKER (m) replik:

Herr talman! Tack för det svaret! Kan vi få i gång en ny EU 96-kommitté som stimulerar en grundlig och djup debatt här hemma, tillsammans med de nuvarande EU-medlemmarna och kandidatländerna, då kan vi få en ganska fin process. Men det kommer att dröja inte några få år utan ganska rejält många år innan man mer kommer in i en beslutsfas beträffande det som följer av den här debatten.

Anf. 87 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Om det blir en EU 96-kommitté i tidigare skepnad eller form kan jag naturligtvis inte lova. Men såvitt jag förstår finns det ett stort intresse för att hitta en form för att inrätta ett organ som kan förse Sverige och intresserade riksdagsledamöter och också intresserade samhällsdebattörer över huvud taget med material, bränsle, för en bred debatt om Europafrågorna och framför allt om uppbyggnaden av den europeiska unionen.

Anf. 88 AGNETA BRENDT (s):

Herr talman! Förra veckan besökte jag och fem andra riksdagsledamöter Turkiet. Vi arbetar i Stödkommittén för mänskliga rättigheter i Turkiet. Vi kunde konstatera att en hel del har hänt sedan vi för ett och ett halvt år sedan besökte landet men att det fortfarande råder stora brister när det gäller mänskliga rättigheter. Till de positiva inslagen hör de offentliga institutionernas ansträngningar för att komma till rätta med den bristande efterlevnaden av detta med mänskliga rättigheter.

Trots vittgående löften från den turkiska regeringen om reformer har de förbättringar som hittills genomförts varit små. En förändring av lagstiftningen har påbörjats och en nationell kommitté har tagit fram ett program för utbildning i ämnet mänskliga rättigheter. Det är dock ett beslut som ännu inte fått något genomslag i praktisk politik och ute bland människorna.

Ordföranden för Turkiets människorättsorganisation står nu åtalad för att tillsammans med flera andra ha gett ut en antologi om yttrandefrihet. Han riskerar mellan 7 ½ och 22 års fängelse.

Undantagstillståndet för sydöstra Turkiet har än en gång förlängts med fyra månader trots att PKK nu har lagt ned vapnen. Det här undantagstillståndet förhindrar en normal och mycket efterlängtd utveckling i området. Inrikesministeriet stoppar gåvor och stöd från NGO:er till sydöstra Turkiet, av oförklarliga skäl. Behoven är nämligen mycket stora och akuta.

En svensk organisation som ansökt om att få skicka sjukvårdsmateriel och handikapphjälpmedel till den kommunala hälsovårdscentralen i Diyarbakir har t.ex. nyligen fått avslag. Ett tiotal NGO:er som önskat få hjälpa till med uppbyggnaden av nedbrända byar får inte alls svar från

ministern. Detta motverkar en fredlig utveckling av det här fattiga området.

Europeiska rådet fastställde vid sitt möte i Köpenhamn i juni 1993 vissa kriterier för bedömning av länder som önskar bli medlemmar i EU. Dessa s.k. Köpenhamnskriterier innebär att tillträdande stater ska ha rättsstatens karakteristiska kännetecken, dvs. demokrati, respekt för lagar och mänskliga rättigheter samt skydd och respekt för minoriteters rättigheter, fungerande marknadsekonomier och förmåga att hantera konkurrensen och marknadskrafterna inom unionen.

Ett land som önskar bli medlem måste alltså uppfylla de krav på en rättsstat som ställs på befintliga medlemsstater och kunna delta i det rättsliga samarbetet inom unionen.

Sverige har under det kommande halvåret ett stort ansvar för att genom EU verka för att Turkiet uppfyller Köpenhamnskriterierna och ge kurdiska, assyriska/syrianska och övriga minoriteters politiska organisationer möjlighet att fritt verka i det turkiska samhället. Minoriteternas egendomsrätt och kulturarv bör skyddas i enlighet med internationella åtaganden.

Herr talman! En fredlig utveckling i sydöstra Turkiet och hävandet av undantagstillståndet är av stor vikt för hela regionen. När situationen i området nu förbättrats ges möjligheter för den turkiska regeringen att, delvis med stöd från EU, satsa på ekonomisk och social utveckling i regionen.

Det är i dag möjligt att flytta tillbaka till de byar som tidigare evakuerats, men för detta krävs ekonomiskt stöd till de familjer som drabbats. EU måste agera för att i första hand Turkiet kompenserar dessa familjer. Sverige bör dessutom under ordförandeskapet verka för att EU försöker få till stånd en fredlig utveckling i sydöstra Turkiet och en lösning av kurdfrågan och av situationen för övriga minoriteter. Frågor som rör avvärjning, demobilisering och reintegrering är viktiga för en lösning av denna konflikt.

Herr talman! Åtgärder som förbättrar yttrandefriheten i Turkiet är angelägna. Sverige och EU bör fortsatt uppmuntra den turkiska regeringen till reformer på detta område. EU kan genom sitt partnerskap stimulera Turkiet till att bättre respektera de mänskliga rättigheterna. Målet att bli medlem i EU kan utgöra en stark drivkraft för fortsatt reformarbete, säkrad demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Sverige och EU måste vara pådrivande för att Turkiet ska upprätta institutioner som även i praktiken garanterar demokrati, rättssäkerhet, mänskliga rättigheter och skydd för minoriteter.

Anf. 89 WILLY SÖDERDAHL (v):

Herr talman! Jag vill börja med att ansluta till det som EU-nämndens ordförande Sören Lekberg har sagt i sitt anförande om behovet av en debatt om de konstitutionella frågorna i EU. I fredags hände någonting ganska ovanligt i EU-nämnden – regeringen fick inte majoritet för sin linje i en i och för sig liten fråga. Oenigheten var då på ett mycket högre plan. Det gällde huruvida ett yttrande kunde tolkas som ett klartecken för ännu mer överstatlighet. Det är en viktig principiell fråga. Därför är det bra att det kom upp till debatt på det här sättet.

EU är ju en blandning av överstatligt och mellanstatligt. Det innebär att väljarna inte kan utkräva ansvar för en del av de fattade besluten. Detta menar jag är EU:s grundläggande problem. Från Bryssel, där de flesta EU-institutionerna finns, kommer det ideligen förslag om att alltför många frågor ska övertas av EU-institutionerna. Jag kan till viss del förstå det, för den heterogena samlingen som det blir i EU-sammanhang kan bli mycket kreativ och producera många idéer. Men eftersom så många inom EU-institutionerna har så lite kontakt med väljare och medborgare läggs förslagen i ett uppifrånperspektiv. Förankringen bland medborgarna är, som jag ser det, mycket svag. EU-maskineriet rullar som en snöboll och blir bara större och större utan att befolkningen i Europa kräver det. Som Johan Lönnroth sade förut: Var i Europa hör vi folket ropa efter mer makt till EU? Är det någon som har sett en bred folklig rörelse som kräver att EU ska ta över fler beslut från den nationella, kommunala och regionala nivån? Ändå rullar det bara på.

Det finns en tydlig gång i hur en fråga förs över till EU:s kompetens. Förslaget kommer från kommissionen, eller rättare sagt, från någon som fått kommissionen att lyssna. Det kan vara rådet, men det kan också lika gärna vara en lobbyist, eller så är det något som kastas in i sista minuten när statscheferna möts kanske för att sy ihop en överenskommelse. Ett exempel på detta är stadgan för de grundläggande rättigheterna. Nu sitter vi med den, trots att ingen folkrörelse eller stor medborgargrupp har krävt en sådan. Den diskuterades knappast alls i Sverige innan den plötsligt bara fanns där. Många förslag blir först en rekommendation eller en deklaration. Nästa steg är samordningen, och till slut kommer det som ett direktiv som ska implementeras i den nationella lagstiftningen.

Problemet med det här tillvägagångssättet är att debatten ofta uteblir. I början är förslaget så harmlöst att det inte finns några klara ställningstaganden t.ex. här i kammaren. Men man har ändå satt bollen i rullning. Det är mycket få förslag som sedan inte slutar som ett direktiv.

En aktuell fråga som nu satts i rullning är säkerhetspolitiken, som vi talat om här innan. Det finns i Europa många olika tolkningar av de beslut som är fattade. Vi hörde här i kammaren också: Är det ett EU-mandat eller inte? Långt ifrån alla gör samma försiktiga tolkning som den svenska regeringen gör. Var ska detta sluta? Var vill vi att det ska sluta?

Även om man är för att EU ska ta över alltmer bör man se beslutsprocessen inom EU som ett problem, kanske ett stort problem. En effektiv beslutsprocess måste innehålla en öppen debatt, möjlighet till ansvarsutkrävande och en stark legitimitet för det beslutande organet. Finns det någon här som kan säga att allt detta passar in på beslutsprocessen inom den europeiska unionen?

Herr talman! Till sist vill jag ta upp en annan fråga som vi ser med oro på, och det är densamma som Agneta Brendt tog upp, nämligen Turkiet och dess status som kandidatland. I ett TT-meddelande från i går kan man läsa: "Turkiet får besk EU-kritik. Läget i Turkiet har inte förbättrats sedan landet gavs status som kandidatland till EU förra hösten. Tvärtom återstår mycket att göra innan Turkiet ens får börja förhandla om medlemskap, skriver EU-kommissionen i en rapport."

Man konstaterar att det har skett vissa förbättringar i ord men ej i handling. Kommissionens uttalande är inte dåligt, men kommissionen

väljer här att inte nämna förtrycket mot den kurdiska befolkningen. Här finns glidningen igen. Uppfyllandet av Köpenhamnskriterierna är ett oefftergivligt krav, och jag vill uppmana utrikesministern, även om hon inte är här, att vara mycket klar på denna punkt både i EU-sammanhang och vid sitt kommande besök i Turkiet.

Anf. 90 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara korrigera Willy Söderdahl på en punkt. Det var när han nämnde att det dyker upp frågor helt plötsligt utan att man har fått möjlighet att diskutera dem. Då nämnde han säkerhetspolitiken. Där vill jag påpeka att det var en fråga som reglerades i Maastrichtfördraget. Där talade man om EU:s försvarspolitik. Vi i Sverige var inte medlemmar när Maastrichtfördraget förhandlades fram. Vi blev medlemmar senare, och vi har lyckats, tillsammans med Finland, att se till att det i stället har blivit en fråga om krishantering, där EU nu med den arsenal som faktiskt EU har till sitt förfogande av olika åtgärder effektivt kan delta i krishantering. Jag tycker att det är en svensk framgång. Det visar också på att ett litet land eller ett mellanstort land som Sverige kan påverka EU i sin helhet.

Anf. 91 WILLY SÖDERDAHL (v) replik:

Herr talman! Sade jag på det viset att det bara plötsligt dök upp har jag sagt fel, eller också har Sören Lekberg uppfattat mig fel. Det jag menade var stadgan om de grundläggande rättigheterna. Den dök upp helt plötsligt. Säkerhetspolitiken har diskuterats. Det jag tror på när det gäller säkerhetspolitiken är just det som Sören Lekberg sade i sitt anförande, att vi behöver ha en bred och allmän debatt om målet, vart vi är på väg i säkerhetspolitiken. Det är skrivet i sådana ordalag att vi gör olika tolkningar om vart vi är på väg någonstans beroende på var man lyssnar på det här i Europa.

Anf. 92 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Jag tror inte att det är någon större risk för att det blir olika tolkningar av det, utan man ska läsa vad som står i fördraget och vad som blev resultatet av överläggningarna i Köln och som sedan har stadfästas – om jag får använda det uttrycket – i Helsingfors. Det blev ett framsteg för Finland, för Sverige. Det är klarlagt nu att EU ska koncentrera sig på Petersbergsuppgifter, för EU har en unik möjlighet jämfört med andra organisationer. Här har man en verktygslåda som man kan använda sig av på ett effektivt sätt för att förhindra uppkomsten av kriser och för att lösa kriser.

Återigen: Det svenska medlemskapet gav oss möjlighet att påverka en så stor organisation som den europeiska unionen.

Anf. 93 WILLY SÖDERDAHL (v) replik:

Herr talman! Jag menar i alla fall att det finns olika tolkningar ute i Europa om det beslut som finns om säkerhetspolitiken. Det har besannats när vi har varit på COSAC-mötena och lyssnat på olika företrädare för olika länder som talat om hur de ser på detta. Här i kammaren har vi i dag haft en debatt om, och någon har frågat: Är det FN-mandat eller är

det FN:s rekommendationer som ska gälla? Där har vi en oklarhet, och man kan tolka det lite olika.

I IGC ingår frågan om den gemensamma utrikes- och säkerhetspolitiken. Delar av den ska komma in under omröstning med kvalificerad majoritet. Så visst finns det folk som tycker att man kan göra mer än det som Sverige har sagt att man kan göra.

Anf. 94 AGNE HANSSON (c):

Herr talman! I går offentliggjordes kommissionens årliga genomgång av kandidatländerna. Det var en nedslående läsning för alla som är vänner av en snabb utvidgning av den europeiska unionen. Centerpartiet är vän av en snabb utvidgning. Kommissionens genomgång är en tydlig signal till oss som är övertygade om utvidgningens fördelar om att sätta press på kommissionen för att man ska hålla tempot uppe i utvidgningsprocessen och i förhandlingarna med kandidatländerna.

När kommissionen försöker att förhala och skjuta framför sig de besvärliga frågorna, då måste vi signalera att vi inte godtar detta. Signalerna måste vara klara och entydiga om att vi är beredda att tidigt ta tag också i de riktigt svåra frågorna. Jag utgår ifrån att regeringen är beredd att använda sitt inflytande i rådet för att sätta press på kommissionen.

Ett viktigt led i förberedelsearbetet har varit att internt inom EU diskutera och genomföra de institutionella förändringarna för att EU ska klara av att ta in de nya medlemmarna, hitta en modell som är hanterlig för att klara demokratin och att ge alla medlemsländer inflytande och möjligheter att påverka på ett hanterbart sätt. Detta arbete pågår i den regeringskonferens som förhoppningsvis framgångsrikt ska kunna avslutas i december i Nice – flera har ju varit inne på dessa frågor i debatten.

EU-nämndens ordförande sade att det är viktigt att man klarar ut dessa frågor. Jag håller med om det. Men det är också viktigt hur vi klarar ut dem.

Från Centerpartiet har en viktig utgångspunkt varit att värna de små medlemsländernas inflytande samtidigt som vi varit medvetna om att man måste godta att de stora länderna måste ha viss kompensation för sin storlek. Det är utifrån denna utgångspunkt som vi tycker att det är viktigt att fästa avseende vid att varje medlemsland garanteras en kommissionär, även om det innebär ett system med juniorkommissionärer. Även om kommissionen inte är en direkt medlemslandsanknuten institution är det viktigt att varje land finns representerat. Det gäller inte minst för de små länderna.

Det är utifrån den utgångspunkten som vi också har kommit fram till att en ändrad röstviktning är den lämpligaste och mest ändamålsenliga metoden för detta. Denna bör dock kompletteras med en begränsningsregel där det förutom röstviktning ska krävas att en majoritet av medlemsländerna står bakom förslaget för att t.ex. förhindra att en grupp stora länder ska kunna köra över små länder. Jag vill fråga om regeringen är beredd att driva en sådan linje fortsättningsvis.

Sedan handlar det också om flexibel integration, och då måste jag fråga socialdemokraterna och moderaterna varför ni är så njuget inställda till en sådan. När EU-samarbetet förbereds för en omfattande utvidgning är det oklokt att avfärda ett samarbete byggt på en varierande grad av integration mellan medlemsländerna, alltså en mer flexibel gemenskap.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Vi från Centerpartiet bejakar en flexibel integration och ser det som en möjlighet att tillåta vissa länder att gå före och stärka samarbetet på vissa områden samtidigt som en utvidgning inte förhalas. Redan inom dagens EU-samarbete finns särskilda undantag och lösningar för enskilda medlemsländer. Således har vårt land t.ex. förbehållit sig rätten att avstå från deltagande i den ekonomiska och monetära unionen även om vi uppfyller konvergenskraven.

Det är viktigt att vi kan avstå från deltagande i den ekonomiska och monetära unionens tredje etapp. Centerpartiet ser ingen anledning att Sverige ska ansluta sig eller hindra andra stater från att delta i ett sådant samarbete.

Herr talman! När vi internt inom unionen kraftsamlat oss och tagit oss samman för att jämka ihop oss och kompromissa om nödvändiga förändringar för att kunna utvidga unionen får vi inte låta kommissionens rapport kasta in grus i maskineriet.

Utvidgningen av EU – att förena öst och väst – är en historisk uppgift, ett moraliskt imperativ, en politisk nödvändighet och en ekonomisk möjlighet. Låt oss alla se till att detta angelägna uppdrag som åvilar vår tids politiska ledare fullföljs och inte drar ut på tiden. Det är vi skyldiga dagens och morgondagens generationer av européer.

Anf. 95 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Jag vill svara Agne Hansson på den direkta frågan som gällde vår inställning till flexibel integration.

Syftet med att ingå som medlem i en union är att man ska söka styrka i de gemensamma handlingslinjerna och det gemensamma programmet, att alla ska vara med. Men det finns inte ett kategoriskt avståndstagande från att några går före. Så är det inte på EMU-området där Sverige står utanför det tredje steget och där andra har gått före.

Men det kan vara problematiskt på vissa områden, inte minst på säkerhetspolitikens område där man skulle kunna hamna på olika ståndpunkter i en konflikt om några valde att göra en insats medan andra står utanför. Det är inte så enkelt att detta gäller alla områden på ett och samma sätt.

Anf. 96 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Självfallet finns det möjlighet att resa problem på en rad områden. Bäst vore det om man kunde hitta en konstitutionell modell som är långsiktigt hållbar även i dessa delar. Men om jag uppfattade Viola Furubjelke rätt är man mer benägen att peka på problem än att se de möjligheter som det innebär att tillåta en flexibel integration.

Jag har väldigt svårt att se hur man kan vara vän av en utvidgning och värna den nationella integriteten och inte arbeta för en sådan lösning.

Anf. 97 VIOLA FURUBJELKE (s) replik:

Herr talman! Det är ju en del av den debatt som handlar om ett A- och ett B-lag, något som vi inte vill se förverkligat. Jag tycker inte att det ska finnas bättre och sämre EU-medlemmar. Alla ska kunna vara med i det som man gemensamt bestämmer om. Man ska också kunna invänta en mogenhetsgrad i de länder som har vissa svårigheter. Det ska byggas på konsensus.

Men som jag sade kan det vara fel att kategoriskt säga nej till detta i alla sammanhang. Det kan finnas situationer då det kan vara mindre skadligt för unionen, och då får man ta ställning till det.

Just på försvars- och säkerhetspolitikens område är det några som har sagt sig villiga att forma ett försvar gemensamt för unionen. Men det skulle kunna vara förkastligt för dem som står utanför och farligt för unionens sammanhållning. Dessa styrkor skulle då kunna användas på ett sätt som andra inte gillar. Man skulle t.ex. kunna hamna på olika sidor i en konflikt, och detta vore inte bra för unionens fortlevnad.

Anf. 98 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Jag kan dela Viola Furubjelkes farhågor på det området. Men jag menar att detta är möjligt att lösa genom de konstitutionella frågorna, och jag hälsar med tillfredsställelse den nyansering i svaret som jag nu får.

Detta med A- och B-lag kan vara en berättigad fråga. Men om man lyckas att klara ut det gemensamma regelverket på ett vettigt sätt, tror jag att den farhågan är överdriven. En riktig hantering av frågan om flexibel integration gagnar Europasamarbetet på rätt sätt.

Anf. 99 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Jag vill bara kommentera frågan om röstviktningen, som Agne Hansson tog upp. Den svenska ståndpunkten har ju faktiskt fastlagts av riksdagen en gång. Inför Amsterdam behandlades ett betänkande där riksdagen slog fast de svenska prioriteringarna, och det är ju de som gäller alltså. Vi vet också att efter Amsterdam var man i princip klar över att det skulle vara en kommissionär per land, att de stora länderna skulle släppa ifrån sig en kommissionär och att de skulle kompenseras med ett antal fler röster i ministerrådet. Från svensk sida har vi i alla sammanhang sagt att det är rimligt att så sker, men att införa dubbla majoriteter och sådana saker har vi varit mycket tveksamma inför. Vår ståndpunkt kvarstår att här ska man i stället försöka kompensera med röster i ministerrådet och inte gå in på krångliga metoder.

Anf. 100 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är alldeles riktigt, som Sören Lekberg säger, att beslutet är fattade. I stora delar är vi väl ensamma. Men nu pågår ju den här processen och det kan t.o.m. innebära att Sverige som ordförandeland kan få ta tag i detta om man inte hinner klara ut det, vilket jag hoppas att man gör. Då är det naturligtvis viktigt att fortsätta driva frågorna med kraft och åt det håll som gagnar syftena med och andemeningarna i de beslut som är fattade.

Jag tycker mig notera att regeringen glider något på kraven mellan å ena sida att varje land ska ha en kommissionär och å andra sidan röstviktningens fråga. Man fäster större vikt vid att varje land ska ha en kommissionär och mindre vikt vid röstviktningen. Det tycker jag är olyckligt, även om jag delar uppfattningen att man ska ha en kommissionär för varje land.

Men det är naturligtvis viktigt att vi håller oss borta från dubbel majoritet. Den uppfattningen delar jag helt.

Anf. 101 SÖREN LEKBERG (s) replik:

Herr talman! Det är naturligtvis så att regeringen måste följa det mandat som riksdagen har lagt fast. Sedan vet ju Agne Hansson att vi har möjlighet att diskutera de här frågorna i kammaren. Berörda utskott har diskuterat dem. I EU-nämnden följer vi ju förhandlingarna nära. Vi har en särskild grupp inom EU-nämnden som i detalj följer förhandlingarna och får därigenom möjlighet att hela tiden ta del av resultaten.

Men i det här skedet ska vi naturligtvis inte gå ut och rucka på de svenska ståndpunkterna. Vi ska hålla fast vid det som vi sade tidigare, att det ska vara en kommissionär för varje land, att de stora länderna ska ha kompensation när det gäller röstviktningen. När det gäller det förstärkta samarbetet, som också kallas för flexibel integration, ska vi vara försiktiga. Det är ju den svenska utgångspunkten.

Anf. 102 AGNE HANSSON (c) replik:

Herr talman! Det är riktigt, och Centerpartiet deltar ju i överläggningarna. Vi för dialogen vidare tillsammans med regeringen och de andra partierna i en andemening som jag tycker att vi är ense om när det gäller att försöka driva dessa frågor på ett sådant sätt att man undviker att ta in begreppet om dubbla majoriteter, vilket skulle vara det allra sämsta ur vår och alla små länders synpunkt. Vi har sagt att det är viktigt att införa en begränsningsregel.

Anledningen till att jag tar upp frågan i debatten är att jag vill höra synpunkter, men också att allmänheten ska få kännedom om hur vi diskuterar eftersom vi oftast gör det i slutna sammanträdesrum. Det är viktigt att vi kan ha en bred debatt även om de konstitutionella frågorna. Det är mitt syfte.

Anf. 103 HELENA BARGHOLTZ (fp):

Herr talman! EU står inför en rad stora och svåra utmaningar de närmaste åren. Jämställdhetsfrågan är *en* stor utmaning.

Generellt sett är kvinnor kraftigt underrepresenterade inom de flesta av EU:s organ och institutioner. Detta måste ändras, och här menar jag att Sverige kan komma att spela en viktig roll. Även om de politiska områden som sannolikt betyder mest för jämställdheten, t.ex. välfärdspolitiken, bör ligga kvar på nationell nivå, kan EU på olika sätt bidra till en mer progressiv utveckling när det gäller jämställdheten. Det kan t.ex. handla om att fortsätta att motverka diskriminering i arbetslivet och att föregå med gott exempel i unionsorganens egna personal- och utnämningsspolitik.

Men ett av de mest akuta och svårhanterliga problemen för EU just nu menar jag och många med mig, inte minst Holger Gustafsson här i talarstolen nyligen, är ju handeln med flickor och kvinnor. Vissa väljer att kalla det *trafficking*, andra kallar det för vit slavhandel. Vad vi än väljer att benämna det, kan vi alla enas om att det är en omskakande och fullkomligt oacceptabel behandling av kvinnor som pågår. Prostitution och handel med kvinnor har förekommit under lång tid världen över, men det specifika i dag är att handeln kraftigt kommit att öka i Europa.

Det finns i dag inga exakta siffror på antalet berörda kvinnor och mörkertalet anses vara mycket stort. Vissa uppgifter pekar dock på att det är upp till två miljoner kvinnor årligen som utnyttjas sexuellt.

Vidare tyder andra uppgifter på att kvinnohandeln globalt sett beräknas omsätta ca 7 miljarder dollar årligen, vilket motsvarar 60–70 miljarder svenska kronor. De kvinnor som lyckas fly från de vidriga förhållandena fångas ofta in igen. Antingen dödas de eller säljs till en annan handlare. Många av dessa flickor är under 18 år. Flickorna och kvinnorna lockas ofta in i prostitutionen av kriminella organisationer på grundval av falska löften om guld och gröna skogar, dvs. löften om seriösa jobb och en bättre framtid.

I Europa är det framför allt östeuropeiska och ryska kvinnor som skickas till olika länder i Europa för att arbeta som prostituerade. En del av kvinnorna har sålts till handlare av sina familjer, andra kvinnor har kidnappats av handelssyndikat. Frivilligorganisationerna rapporterar också om flera exempel på kvinnor från EU som kidnappas och säljs till andra världsdelar.

I Europa är handeln med kvinnor klart styrd av professionella internationella ligor och utgör en stor del av den organiserade brottsligheten. Många av kvinnorna har sålts till bordeller i länder i Europeiska unionen, medan andra kvinnor hamnar i sexindustrin i andra länder. Flera EU-länder används också som genomfartsländer för handeln.

Herr talman! Sedan några år tillbaka finns det konventioner som förbjuder handel med kvinnor och barn. Men på grund av brottets internationella karaktär är det ofta mycket problematiskt att upprätthålla bestämmelserna eftersom nationella domstolar ofta saknar befogenheter att göra något åt det.

Vi i Folkpartiet efterlyser ett mer omfattande polissamarbete, framför allt genom Europol. Informationskampanjer som riktar sig mot potentiella offer är också betydelsefulla.

Vi i Folkpartiet menar att det är mycket angeläget och viktigt att Sverige i högre grad agerar kraftfullt mot denna människorättsvidriga handel. Sverige har under sitt kommande ordförandeskap i EU nu en reell möjlighet att aktivt visa att vi från svenskt håll tar den här frågan på största allvar.

Jag är väldigt glad över att regeringen kommer att föra upp denna viktiga fråga högt på den politiska dagordningen under ordförandeskapet. Jag hoppas verkligen att regeringen vid det svenska ordförandeskapets slut har lagt fram förslag till en rad åtgärder för att få stopp på kvinnohandeln. Det räcker inte med välmenande resolutioner. Kommer inga konkreta förslag är vi många som blir mycket besvikna.

Anf. 104 CHRISTINA AXELSSON (s):

Herr talman! Vi är alla konsumenter med eller mot vår vilja. Redan för mycket, mycket länge sedan lärde vi oss vilka varor vi skulle samla och vad vi skulle göra med dem för att få föda, kläder eller bostäder.

Ju mer vi har civiliserat oss desto mer har vi engagerat oss i att förvärva nya kunskaper om metoder och material. Nuförtiden är det få av oss som själva tillverkar det vi behöver. Intresset har därför förskjutits mer mot kunskap om de produkter som vi köper.

I dag har vi tillgång till mycket information. Ändå kan vi inte lita ens på det vi äter. Jag tänker då närmast på det som just händer i Frankrike med BSE-smittat kött som kan föranleda att människor blir sjuka. Trots

ökad kunskap blir människor sjuka eller skadas av dåliga produkter varje dag.

Jag är därför mycket glad att David Byrne, kommissionär för hälsa och konsumentskydd, introducerade en kampanj riktad mot ungdomar om frågor som gäller just livsmedelssäkerhet när han deltog i konsumentmässan Handlings Kraft i Stockholm för ett par veckor sedan.

Boken *Matpraktika*, med recept och råd med anknytning till livsmedelssäkerhet, kommer att spridas till skolelever, och för allmänheten finns en hemsida på Internet med information.

Fru talman! Det är av vikt att komma ihåg att konsumentfrågor inte endast baseras på lägsta pris. Konsumenterna vill också ha reda på hur varan produceras. Är den miljövänligt förpackad? Är den tillverkad av barn? Är den tillverkad av arbetare med fackliga fri- och rättigheter?

Fru talman! Det finns som sagt många frågor som intresserar konsumenterna. Det gäller inte minst miljön.

Vägtransporterna ökar explosionsartat i Europa. Samtidigt förlorar järnvägen marknadsandelar. Denna utveckling är ohållbar och är inte alls vad upplysta konsumenter väntar sig av den nya teknikens Europa.

Mycket av det gods som i dag körs på långtradare kors och tvärs över hela Europa måste i stället kunna föras över till järnväg. Transporternas påverkan på miljön är en av de stora utmaningar som EU-länderna har att arbeta med. Konsumenterna kan dra sitt strå till stacken genom att skaffa sig kunskap om hur varorna transporteras och välja därefter.

Krafttag måste alltså tas för att underlätta för godstransporter på järnvägen. I praktiken utesluter nationella regler i dag andra järnvägsföretag än landets egna genom tekniska och administrativa hinder och genom höga banavgifter.

EU har i dag en fri marknad med fria vägtransporter, fri flygtrafik och fri sjöfart men en nationellt skyddad järnvägstrafik. Många medlemsländer slår nogsnamt vakt om sina gamla järnvägsbolag i stället för att snabba på utvecklingen mot en gemensam och effektiv järnvägstrafik så att länderna kan forsla varor på ett hållbart sätt genom Europa.

Fru talman! Vi har numera också fått helt nya butiker, våra egna hem. Genom elektronisk handel med hjälp av dator kan vi numera beställa det mesta från julgranar till cd-skivor.

För att denna handel ska kännas bekväm och säker måste kunderna få tillgång till ordentlig information om varor och leveranser men också säkra betalningssätt. Först när vi som konsumenter känner att vi på ett säkert sätt kan köpa våra varor och tjänster över nätet kommer e-handel att slå igenom.

Det öppnar också nya möjligheter att sitta hemma och handla från företag i EU, ja faktiskt *world wide*. Det kan också få konsekvenser i framtiden. I butiker ser vi ofta bara priset. Nu kan vi skaffa information om transporter och villkor i landet där varorna produceras m.m.

Vi kan även välja att handla från producenter i tredje världen som inte tidigare haft möjligheter att marknadsföra sig i vårt land. Förhoppningsvis leder detta till en mer rättvis handel.

Sverige är nog det enda land i världen som genom konsumentmakt i form av köpbojkott och gemensam facklig kamp har lyckats tvinga ett amerikanskt företag att teckna kollektivavtal. Vi måste komma ihåg att missförhållanden inte bara sker bland barnarbetare i länder som Indien.

Fru talman! Genom den inre marknaden kan vi lyfta upp konsumentfrågorna. Vi måste anpassa oss till den nya tiden med e-handel och skapa regler som underlättar och ger säkerhet. Vi måste arbeta för att ge konsumenterna information om varor så att vi har annat än prislappen att ta ställning till när vi ska välja.

Vi ska kort och gott utnyttja de möjligheter som ges för att stärka oss som aktiva konsumenter och genom vår konsumtion påverka miljön också globalt.

Anf. 105 MARIANNE CARLSTRÖM (s):

Fru talman! De konsumentpolitiska frågorna är en viktig del av välfärdspolitiken. Det behövs starka och välinformerade konsumenter som kan ta till vara sina rättigheter och välja på en alltmer internationaliserad marknad. Att skydda konsumenternas hälsa och säkerhet är ett av de övergripande målen för den svenska konsumentpolitiken.

Det är också ett prioriterat område inom EU, där konsumentpolitiken under de närmaste åren kommer att bli ett eget fullvärdigt politiskt område. Sverige ligger långt framme när det gäller att tillvarata konsumenternas intressen, och det finns i Europa stora förväntningar att vi under vårt ordförandeskap ska lyfta fram konsumentfrågorna.

Konsumentfrågor handlar om att du och jag ska veta vad vi får när vi köper en produkt eller en tjänst. Vi ska kunna välja bort det som vi anser är oetiskt eller har producerats på ett farligt sätt. Med konsumentmakt påverkar vi marknaden genom medvetna val. Därför måste vi genom lagar och förordningar ge konsumenterna möjligheten att välja. Genom varudeklarationer, produktsäkerhet, standardiseringar och marknadskontroller har vi instrumenten att ge den information konsumenterna har rätt till.

Kunskap är nyckeln till medvetna val, och den måste alla få tillgång till. Kunskaper om konsumentfrågor måste ges tidigt. Det bidrar till att barn och ungdomar blir kunniga och kritiska konsumenter, och det lägger grunden till en stark konsumentroll i vuxenlivet.

Sverige har antagit FN:s barnkonvention. Den innebär bl.a. att barn ska växa upp under goda och trygga förhållanden i ett samhälle där de tillåts att utvecklas i sin egen takt och utifrån sina egna förutsättningar. Samtidigt vet vi att utbudet av bild- och ljudmedier har ökat kraftigt under 1990-talet.

Barnen har fått tillgång till nya TV- och radiokanaler, och video, cd-skivor, data- och TV-spel har fått allt större genomslag. Tillsammans med att informationstekniken alltmer blir en del av vardagen har detta medfört att barnens totala massmediekonsumtion blivit större.

Kopplat till konsumentpolitiken innebär det att etiska frågor kring marknadsföring riktad till barn och ungdomar och hur de ska kunna skyddas från skadligt medieinnehåll är väsentliga att lyfta fram. Det handlar framför allt om att skapa en acceptabel skyddsnivå för barn i ett medielandskap som kännetecknas av globalisering, snabb teknikutveckling och nya system för mediedistribution, och där informationen flyter allt friare över nationsgränserna.

Inom EU är medvetenheten och enigheten stor om att det nya medielandskapet kräver nya metoder för att skydda barnen. Ministerrådet antog 1998 dels en ny rekommendation om skydd av minderåriga, dels en

handlingsplan för att främja en säkrare användning av Internet. EU har också ett TV-direktiv där medlemsstaterna ska säkerställa att TV-sändningar inte innehåller program som kan skada den fysiska, mentala eller moraliska utvecklingen hos minderåriga.

I dag kan vi se en ny marknad som växer fram där barnen är målgruppen. Genom specialinriktade marknadskampanjer skapas olika trender där barnen förväntas följa med. Ett exempel är Pokémon, med samlarbilder, videofilmer, mjukisdjur m.m., som blivit en stor modefluga tack vare medveten marknadsföring. Barn är trendkänsliga, och riskerar att bli stora förlorare om vi inte sätter upp lagar och regler för marknaden och samtidigt ger barn och ungdomar kunskaper för att kunna välja och välja bort.

Produkter som kombinerar olika saker, t.ex. leksaker och godis, blir allt vanligare. Olycksfall där dessa produkter är orsaken har lett till många dödsfall ute i Europa. Dessa produkter måste därför granskas mycket noggrant och, i de fall de anses farliga, stoppas.

Det svenska konsumentskyddet har utvecklats och vuxit fram under en lång följd av år. Sveriges skydd är i de allra flesta fall bättre och bredare än det minimiskydd som för närvarande finns inom gemenskapen. Den svenska målsättningen ska fortsatt vara hög, men samtidigt måste vi ta ett ansvar för konsumentfrågorna i EU.

Kunskap är nyckeln till starka konsumenter. Men den kunskapen måste börja tidigt – redan i skolan. Barn och ungdomar är mer utsatta för riktad reklam, och riskerar att bli stora förlorare om vi inte gemensamt i EU kan arbeta för lagar och regler kring marknadsföring och produktsäkerhet. För att lyckas i det förebyggande arbetet behövs registrering av olyckor och produkter samt effektiva marknadskontroller.

Vi har kommit långt i Sverige, men i en alltmer globaliserad marknad räcker våra nationella regler inte till. Vi behöver ett effektivare samarbete inom EU. Under ordförandeskapet har vi möjligheter att föra upp frågorna på dagordningen och ge konsumenterna större makt. Låt oss ta vara på den möjligheten.

Anf. 106 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag delar naturligtvis Marianne Carlströms oro för vad som kommer att hända med våra barn i det framtida medielandskapet. Men jag är kanske mer pessimistisk om möjligheterna att rå på avarterna genom lagar och regler. Jag ser ju vilka enorma möjligheter som finns att på olika sätt kringgå det hela.

Jag vill fråga Marianne Carlström om hon anser att det verkligen är lagar och regler som är det viktigaste sättet att styra detta. Är det inte bättre att arbeta med upplysning, information och inte minst samtal med barnen? Vi ska komma ihåg att dagens barn och unga har en helt annan inställning till många av de frågor som vi förfasar oss över som vuxna. Det kanske inte alltid är våra normer som är de riktiga. Är det inte bättre att försöka få till stånd en diskussion och ett samtal kring de här frågorna än att så väldigt strikt med lagar försöka reglera sådant som vi antagligen inte kan efterleva?

Anf. 107 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att det ena behöver utesluta det andra. I vissa fall är det lagar och regler som gäller, men många gånger är det också viktigt att man tillsammans i dagisgrupper, i skolor och på föräldramöten tar upp sådana här saker. Föräldrarna kan då diskutera detta tillsammans, sätta upp gemensamma regler och komma överens om vad man kan göra.

Anf. 108 HELENA BARGHOLTZ (fp) replik:

Fru talman! Jag vill gärna höra med Marianne Carlström vad det är för konkreta lagar och regler som vi borde arbeta för här i Sverige nu i samband med ordförandeskapet för att få till stånd en gemensam europeisk lagstiftning när det gäller att skydda barn från olämpliga program i TV t.ex.

Anf. 109 MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik:

Fru talman! Jag tror inte att jag kan stå här i talarstolen och säga exakt vilka program det är som barn inte ska få lova att titta på, eller vilken reklam som man inte ska få lova att visa. Jag vet att det finns reklam som är direkt olämplig att visa för barn, men jag överlämnar till dem som tittar mer på barnprogram än vad jag gör att besluta om detta. Jag vet alltså att det finns sådant som är direkt olämpligt, och det ska man nog förbjuda.

Anf. 110 MARTIN NILSSON (s):

Fru talman! Den här debatten har belyst ett antal av de problem som finns i en globaliserad värld. Det har handlat om arbetslöshet, jämställdhet, krishantering och flyktingpolitik. Jag håller med om den problembeskrivningen. De problemen finns ofta, och ofta är de relaterade till att vi lever i en mer globaliserad värld.

Ofta har de här problemen följts av invändningen: Vi ska inte göra något på det här området, för detta är en nationell frågeställning och ett nationellt ansvarsområde.

Det har sagts att EU borde syssla med färre, men viktigare områden. Det har sagts att man vill ha en smalare och effektivare union. Det har sagts att man vill ha en kompetenskatalog.

Jag tror i mångt och mycket att gränsdragningarna är konstgjorda. Jag tror att den arbetslöse i Sverige eller i andra EU-länder tycker att det viktiga är att han eller hon får de åtgärder som kan föra tillbaka till en arbetsmarknad – sedan kan den åtgärden ha sitt ursprung i beslut i kommunen, i riksdagen, i EU eller kanske i det civila samhället.

Min utgångspunkt är att åtgärder mot samhällseliga problem bör beslutas om och sättas in där de är effektivast. Jag tror att man måste ha klart för sig att i en alltmer globaliserad värld så sker det allt oftare utanför nationalstaten. Det sker allt oftare på en internationell nivå.

Det sysselsättningssamarbete som Sverige har tagit initiativ till är ett gott exempel på detta. Det har förändrat, och det förändrar, verkligheten. Det synliggör och det driver på medlemsstaterna att höja ambitionerna när det gäller arbetslöshetsbekämpningen. Och det behövs, därför att i en global värld med ett globalt rörligt kapital finns det en stor risk att kapital kommer att förflytta sig dit där man kortsiktigt får lägst kostnadsnivå.

Därför är det också viktigt att det faktiskt fattas gemensamma beslut och antas gemensamma riktlinjer på ett antal av de här välfärdsområdena.

Vi förde i riksdagens EU-nämnd för inte så länge sedan en diskussion om kompetensutveckling som en del av sysselsättningspakten. Somliga av riksdagens partier hävdade att det är ett nationellt ansvar. Ja, det är det i många frågor. Men det finns också problem med att säga att det bara är ett nationellt ansvar.

Det är väldigt populärt och lätt att säga att just miljöfrågorna är ett överstatligt problem eftersom de rör sig över gränserna. Produktionen flyttar dit där kostnaderna är lägst, och vi får del av problemen via utsläpp i luften. Ja – men så är det även med sociala problem. Produktionen flyttar ifrån ställen där man ställer stora krav när det gäller välfärdspolitik och socialpolitik. Även konsekvenserna av de sociala problemen, som fattigdom och arbetslöshet, sprider sig över gränserna.

Det finns färre och färre renodlat nationella frågor. Fler och fler frågor berörs av det internationella samarbetet. Fler och fler frågor där man vill se en effektiv politik bör också kunna fattas beslut om på internationell nivå. Därför är det sysselsättningssamarbete som vi driver, och ska fortsätta att driva under ordförandeperioden, en viktig del. Det är bra med kvantitativa och kvalitativa gemensamma mål. Det skapar förutsättningar för en effektiv politik och högre ambitioner i politiken. Men det ger också förutsättningar för mer sund och mer lika konkurrens mellan länderna. Det är klart att det i vissa fall hade varit bättre om man hade kunna fylla detta med mer av överstatlighet och fått starkare och tydligare beslut inom området. Det hade kunnat öka handlingskraften och åstadkomma en mer öppen process.

Men just hanteringen av sysselsättningspakten och frågorna om kompetensutvecklingen här i riksdagen visar ju hur besvärligt det är. Det finns en höger som inte riktigt engagerar sig och bryr sig om sysselsättningsfrågorna. Det finns en vänster och ett miljöparti som i normalfallet kanske bryr sig, men som i det här fallet, av principiella skäl, säger nej till allt som handlar om EU-samarbete.

Jag tror att det är viktigt att försöka höja ambitionerna och försöka få in många av de här sociala och välfärdspolitiska frågorna inom EU-samarbetet. Det handlar om att fatta de beslut som medborgarna ställer krav på. Det handlar om en effektiv politik och en politik som fungerar när det gäller sociala och välfärdspolitiska mål. Där är sysselsättningsunionen ett bra första steg. Det behövs fler sådana områden. Det behövs mer av internationellt fattade beslut för att kunna stärka och trygga välfärdsstaten.

Anf. 111 MARGIT GENNSER (m) replik:

Fru talman! Jag vill alltid vara konkret. Här talade Martin Nilsson om behovet av att integrera sociala frågor. Jag antar att han även menade vissa socialförsäkringsfrågor.

Jag såg i en tidning häromdagen att någon EU-instans hade tittat på pensionssystemen. Man konstaterade att de var mycket dåliga i alla de större länderna utom Storbritannien. Det är faktiskt så att Storbritannien, Nederländerna och nu också Sverige har bra pensionssystem. Man hade på förslag att man nog borde integrera detta. Då skulle jag vilja fråga Martin Nilsson om det är riktigt lyckat. Är det inte bättre att vi säger till

dem att lära av våra erfarenheter så de kan rätta till sina system? Är det verkligen så att vi ska integreras med det italienska systemet där kvinnor går i pension vid 54 års ålder?

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Anf. 112 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Nej, så är det självfallet inte. En integration behöver inte innebära konformism eller likhet i alla avseenden. Men det innebär att man fattar gemensamma beslut.

Jag tror exempelvis att det är ett problem att man har väldigt olika strukturer på en gemensam arbetsmarknad när det gäller kompetensutveckling, möjlighet för kvinnor att delta i förvärvsarbete och barnomsorg. Det finns ett antal områden där det är uppenbart att man skulle ha behövt fler gemensamma beslut för att få en fungerande gemensam arbetsmarknad. I dag har man tagit sig an den ena sidan, men långt ifrån den andra.

När det gäller det italienska pensionssystemet får Margit Gennser ursäkta. Mina kunskaper är alltför begränsade för att jag ska kunna uttala mig riktigt om det.

Anf. 113 MARGIT GENNSER (m) replik:

Fru talman! Med detta vill jag visa att man ska precisera vad man talar om. Jag tror att det är väldigt svårt att tala om kompetensutveckling, sysselsättningspolitik, arbetslöshetsförsäkringar, pensionssystem och sjukförsäkringssystem på en gång. Problemen är väldigt olika. Tyvärr måste man också dra in skattesystemen i det.

Därför ville jag höra om det fanns mer substans i det, men det gjorde det tydligen inte.

Anf. 114 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det var ju substans i den bemärkelsen att jag tycker, till skillnad från Margit Gennsers parti, att EU borde försöka sätta upp målsättningar när det gäller kompetensutveckling. Alla säger att kompetensutveckling är viktigt, men varför kommer det inte i tillräckligt stor utsträckning? Jo, därför att vi har strukturer som gör att det är väldigt svårt för ett rörligt kapital att göra de investeringar i kompetensutveckling som behövs. Då borde olika länder kunna fatta gemensamma beslut. Det vill EU:s medlemsstater till största delen göra. Moderaterna i denna kammare var motståndare men ändrade sig när de fick en något mer modifierad version. Jag tycker att det är ett problem att man inte vill gå tillräckligt långt i den riktningen och försöka ta fram gemensamma riktlinjer. Det hade varit bra på det området, precis som det har varit bra på sysselsättningsområdet. Där har det visat sig ge effekt. Det har visat sig ge resultat. Det är bra.

Anf. 115 BENGT-OLA RYTTAR (s) replik:

Fru talman! Jag uppskattar Martin Nilssons ambitioner på arbetsmarknadsområdet. Man jag har en liten fundering. Har Martin Nilsson tänkt på vad det kan innebära för svensk arbetsrätt och för svensk kollektivavtalsrätt när vi plockar in fler grejer under EU-paraplyet? Då kommer ju frågorna också under EG-domstolen. I den domstolen finns det inte

någon riktigt stor förståelse för vår svenska arbetsmarknadsmodell där kollektivavtalet är norm.

Anf. 116 MARTIN NILSSON (s) replik:

Fru talman! Det Bengt-Ola Rytter tar upp är självfallet en aspekt som bör beaktas i det arbete som pågår. Jag kan bara huvudsakligen referera till det som faktiskt har varit, det man faktiskt har fattat beslut om och det som Sverige faktiskt redan har påverkats av. Jag tror att den allmänna uppfattningen är att arbetsrätten i Sverige i många avseenden har skärpts beroende på EU-beslut. Det gäller bl.a. övergångsbestämmelser och inom ett antal olika områden.

Jag kan också se att i de beslut som hittills har fattats har man haft en djup förståelse för att det finns olika traditioner. I vissa länder har man mer lagtraditioner och i andra länder har man mer kollektivavtalstraditioner. Det är självfallet en viktig aspekt att fundera över, så att man i sådana beslut kan försöka se till att olika länders tradition beaktas. Det innebär inte att man ska ha en lägre ambition. Jag tycker att man hittills har lyckats ganska bra med att kombinera de nationella traditionerna med höjda gemensamma målsättningar inom välfärdspolitiken. Det tycker jag är bra.

Anf. 117 BIRGITTA AHLQVIST (s):

Fru talman! Kvinnor utgör i dag 51 % av jordens befolkning. Det är ett faktum som många alltför sällan tycks vara medvetna om. Kvinnor är dessutom starkt underrepresenterade i beslutsfattandet i många länder. I många länder innebär samhällets normer svåra problem och konsekvenser för kvinnor. Kvinnohandel är ett sådant svårt problem.

Handeln med kvinnor fortsätter att öka inom EU. Kvinnor smugglas in, oftast från Öst- och Centraleuropa men också från tredje världen. Enligt FN smugglas en halv miljon kvinnor in i Europa varje år. Väl inne i Europa tvingas de, ofta under slavliknande förhållanden, till prostitution på bordeller och på gatan. De är offer för våld, hot, misshandel, inlåsnings och utpressning. Dessa aktiviteter pågår i större eller mindre grad i samtliga EU:s medlemsländer. Det är grova brott som begås mot dessa kvinnors mänskliga rättigheter.

Kvinnorna är ofta oförmögna att göra sina röster hörda på grund av att de uppehåller sig illegalt i landet i fråga. Deras illegala vistelse och avsaknaden av pengar och identitetshandlingar omintetgör varje hopp om att deras situation ska förbättras.

Fru talman! Redan 1996 antog EU-kommissionen på initiativ av Anita Gradin en uppsättning förslag på hur problemet ska angripas. Förebyggande insatser, forskning, polisinsatser och stöd till offren var några av dessa förslag. Dessutom pekade EU-kommissionen på att det också är viktigt att involvera frivilligorganisationerna i detta arbete eftersom dessa ofta har lättare att komma i kontakt med och bygga upp ett förtroende hos offren än vad myndigheter har.

Sedan dess har medvetenheten ökat, och vi har också fått i gång ett internationellt samarbete som involverar både FN och EU. Eftersom mycket tyder på att denna brottslighet utvecklas inom internationella nätverk är det viktigt att dessa problem beaktas och angrips av både FN och EU. Att bekämpa de skickligt organiserade nätverken som inte bara

arbetar med kvinnohandel utan även med alla andra sorters brottslighet bör få högsta prioritet i EU.

År 1999 antog Europaparlamentet en resolution om vidare åtgärder i kampen mot kvinnohandel. Där uppmanas bl.a. medlemsländerna och de blivande medlemsländerna, kandidatländerna, att i sin lagstiftning definiera kvinnohandel och därmed förknippade slaveriliknande villkor som ett brott och se till att befintliga lagar efterlevs, dessutom att inrätta eller stärka särskilda polisenheter som bekämpar kvinno smuggling. Straffet för narkotikasmuggling är t.ex. hårdare än för kvinnohandel. I dag är brottet för kvinno smuggling 1–2 år och för narkotikasmuggling 10–15 år.

Trots stora ansträngningar av EU kvarstår problemen. EU har dock som jag tidigare nämnde skapat en medvetenhet. Men mycket återstår att göra, bl.a. att se till att det finns en fungerande lagstiftning på området och efterlysnings- och åtalsmetoder som följer denna. För att bedöma läget och sedan få förändring i de olika medlemsstaterna och i kandidatländerna måste EU undersöka vilken lagstiftning som är tillämplig i dag, vilka åtgärder och initiativ som vidtagits samt vilket stöd som offren erbjuds. Det är också viktigt att kandidatländerna, varifrån många kvinnor kommer, skapar sysselsättningsmöjligheter, jobb, till dessa kvinnor. Detta arbete måste utgöra ett centralt inslag i EU:s och kandidatländernas insatser inför utvidgningsförhandlingarna. Och där har Sverige, som nu blir ordförandeland, ett stort ansvar.

Anf. 118 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag är glad att Birgitta Ahlqvist tar upp samma ärende som jag gjorde för en liten tid sedan här i kammaren. Det är i stort sett identiskt.

Nu vill jag ställa en fråga. Om knappt två månader är det här vår regerings ansvar. Vad kommer regeringen att göra? Jag skulle ha riktat den frågan till utrikesministern, men hon är tyvärr inte i kammaren. Därför riktar jag i stället frågan till Birgitta Ahlqvist. Vad kommer man att göra som ordförandeland? Det räcker ju inte att tala om detta, utan det handlar om mycket handgripliga åtgärder på fältet för att rädda dessa människor om vi ska kunna försvara mänskliga rättigheter.

Anf. 119 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:

Fru talman! Tyvärr var jag inte i kammaren just när Holger Gustafsson höll sitt anförande. Men när det gäller vårt ordförandeskap nästa halvår har vi från svensk sida sagt att jämställdhetsfrågorna och kvinnofrågorna är prioriterade frågor. Det här är en kvinnofråga, och den ska vara prioriterad i de förhandlingar vi har med kandidatländerna när det gäller att skapa sysselsättning, att ge de här unga kvinnorna ett arbete på hemmaplan, men också när det gäller att skapa en lagstiftning inom unionen som gör att de som tjänar pengar på denna handel åker fast.

Anf. 120 HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik:

Fru talman! Jag tackar för svaret. Jag tycker att det är intressant. Eftersom Birgitta Ahlqvist inte var här i kammaren när jag höll mitt anförande kan jag säga att vi nästan kan lägga kalkerpapper över våra anföranden. Det är precis samma ärende, men jag tog upp det med lite andra ord.

Prot. 2000/01:24
9 november

EU-debatt

Jag har haft uppe detta vid två tillfällen vid samtal med utrikesministern för att få det som ett prioriterat ärende under ordförandeperioden. Men det finns inte med. Jämställdhetsfrågor finns med i en andra etapp, så att säga. Jag menar att man inte kan tala om jämställdhet med trovärdighet om vi inte gör något åt de här frågorna. Delar Birgitta Ahlqvist den uppfattningen?

Anf. 121 BIRGITTA AHLQVIST (s) replik:
Fru talman! Absolut!

Anf. 122 MARGIT GENNSER (m):

Fru talman! Willy Söderdahl talade för en dryg timme sedan om beslutsfattandet inom EU och sade att det var långt från människorna.

Även vi här i riksdagen fattar beslut. Även vi kan vara långt borta från många människor. Men vi kan i alla fall anstränga oss att fatta så vettiga beslut som möjligt.

Vi ska komma ihåg att de beslut vi fattar påverkar många människors liv. De påverkar materiella värden, men det finns också beslut som egentligen inte har materiella värden men som ändå har oändligt stor betydelse. Det är bl.a. frågan gällande EU och EMU.

Hur gör man då det allra bästa vägvalet? Det vet ingen av oss. Men det finns en väg för att undvika de verkligt stora misstagen. Det är att inte säga ja till beslut som är oåterkalleliga, som inte kan ändras om vi har fattat beslutet.

Ett EMU-beslut är nästintill omöjligt att backa från. Därför ska vi säga nej. Nej är till skillnad från ja ofarligt. Ett nej kan alltid bli ett ja, ett ja till att överge sina pengar, sin penningpolitiska suveränitet, sin riksbank och en egen finanspolitik. Det leder till förlorad självständighet. Det är ett ja till överstatlighet, och det är detsamma som att säga ja till en gemensam straffrätt. EMU innebär egentligen att vi avskaffar riksdagens kanske viktigaste uppgift. Vi avskaffar riksdagen till gagnet men inte till namnet.

När danskarna folkomröstade om EMU i september förstod vanligt folk vad frågan rörde sig om, och de sade nej. Etablissemangen förstod det inte. Det är ett allvarligt hot mot demokratisk legitimitet. Överstatligheten som EMU leder till erkänns i dag. Det gjorde den inte i går. Denna fråga har också en praktisk och materiell sida.

Euron introducerades till för hög kurs. Eurons värde har sjunkit kraftigt. Riskerna var kända, men beslutsfattarna brydde sig inte om det. Handeln utanför Euroland svarar bara för 10 %, så man sade: Det gör ingenting hur vi sätter kursen.

Paul Volcker, tidigare Fedchef, varnade tidigt i en hearing i det engelska överhuset. Han sade att det är en illusion att tro att en stor valuta inte behöver vara stabil. De ansvariga har nu försökt skylla på USA, dess högre tillväxt, dess bättre aktiemarknad. Euron har blött. Orsaken är bl.a. att tyska företag har köpt amerikanska eftersom de är mer lönsamma än de tyska.

Om eurons depreciering inte begränsas kommer till slut relationerna mellan EU och USA att bli frostiga. Den nye amerikanske presidenten – vem det nu blir – möts av en blödande euro. Det blir inte särskilt angelämnt. Euron blir konfliktskapande i utrikesrelationer och inom euroland. Ekonomiska spänningar har redan vuxit fram mellan Irland, Spanien, Nederländerna och Finland – som har överhettade ekonomier – och Tyskland och Italien som har låg tillväxt. Men de är alla bundna till samma politik. En storlek ska passa alla.

Spänningar leder till konflikter. Konflikter kan naturligtvis i förlängningen skapa djupa motsättningar.

Varför vill då kommissionärer som Wallström, Patten, Kinnock och, den störste av alla, Prodi skapa en eurostat? Det finns olika skäl, men man kan inte bortse från makt, status och pengar.

Målet i en stat är klart för kommissionen och EU-parlamentet. Det uppnås steg för steg, men vägen kamouflerar man ofta. I EU-parlamentet arbetas det för en EU-straffrätt och en europeisk åklagarmyndighet. Ett första steg är Eurojust som ska bekämpa narkotikahandel, terrorism, pengatvätt och bedrägerier.

Jag har tänkt på det förut, och efter att ha hört debatten, förstår jag att det är målkonflikter. Men det är viktigare att upprätthålla nationalstraffrätt och ha samarbete så att man kan komma åt de otäcka effekter vi kan få när förhållandena är olika i olika länder.

Man kan fråga sig om regeringen vill att vi ska bli överstatliga. Det tror jag inte alls att man vill. Den relevanta frågan är: Är regeringen beredd att säga nej till alla de många små eller större beslut som leder till överstatlighet? Är regeringen t.o.m. beredd att använda sitt veto? Är man beredd att i Nice använda sitt veto för att vi ska få behålla vetot och enhälliga beslut?

Jag tror att man ska lyssna på oss svenskar för vi vill behålla vår suveränitet. Jag vill därför fråga: Är regeringen beredd att med veto försvara vår självständighet och vår suveränitet?

Anf. 123 BENGT-OLA RYTTAR (s):

Fru talman! I början av den här debatten sade Lennart Daléus att vi måste söka unionens rötter för att kunna förstå den. Det tror jag är alldeles rätt. Det måste man göra.

Då ska man gå tillbaka och se på vilka överväganden som låg bakom Schumandeklarationen. Det var Jean Monnet som gjorde utkastet till Schumandeklarationen som sedan ledde till Kol- och stålunionen. Jean Monnet hade arbetat med att samordna transporterna under andra världskriget mellan de krigförande länderna. Han visste att det inte var lätt att få en mellanstatlig samordning.

Han ansåg att Europa befann sig i kris. Det gjorde naturligtvis Europa direkt efter andra världskriget. Hans erfarenhet sade honom att för att Kol- och stålunionen och dess förlängning skulle fungera måste den byggas på odemokratisk överstatlighet. Man måste bygga ett system som i sig självt gick framåt i den riktning som man en gång angav. Man måste ha ett system som såg till att konstruktionen inte föll på grund av ett beslut som någon av statscheferna fattade en måndagsmorgon när han var på dåligt humör.

Den här konstruktionen och tanken lever kvar i EU-konstruktionen än i dag. Kommissionen är faktiskt grundbulten i denna odemokratiska överstat. Det ska vi beakta när vi diskuterar EU-systemet och demokratiseringen.

Alf Svensson sade att vi var tvungna att finna vägar för internationell samverkan, och att om inte EU funnits hade vi varit tvungna att uppfinna det.

Som jag ser det fann vi inte EU efter debatt och analys av vilken form av internationellt samarbete vi behövde. Vi flydde in i EU när vi inte trodde på vår egen förmåga att lösa de problem vi hade vid den tidpunkten. Vi hade mycket stora allvarliga problem, och vi trodde inte att vi kunde lösa dem själva. Därför flydde vi in i EU-medlemskapet.

Det är naturligtvis fel sätt att närma sig och gå in i ett unionssamarbete. Det är kanske den ursprungliga orsaken till EU-systemets dåliga legitimitet här i landet. Det är ingen tvekan om att EU är en demokrati-förlust.

De som har läst Demokratiutredningen har sett att utredningen sätter 14 stora frågetecken för demokratin i EU-systemet. Det gör man trots att man inte över huvud taget tar upp EMU och ECB. De två förkortningarna förekommer över huvud taget inte i Demokratiutredningens betänkande.

Bo Lundgren försvarade EMU-medlemskapet och vill driva på EMU-medlemskapet med samma frejdiga mod som han och vi övriga visade när vi satt i riksdagen och bedrev EMU-politik i början av 1990-talet. När vi knöt kronan till ecun i maj 1991 gjorde vi inget annat än utövade EMU-politik. Det gick till fullständigt kaos. Ur detta kaos försökte vi resa oss genom att gå med i EU.

En beklaglig följd av detta var att på resan in i EU bytte den svenska samhällseliten definition av demokratibegreppet. Det gick inte att hålla fast vid det klassiska demokratibegreppet som hade varit en stor gemensam nämnare i svensk politik i ganska många år.

Det gjorde man utan att redovisa, utan debatt och utan analys.

Jag har full förståelse för alla dem som framhåller att EU är ett fredsprojekt. Men jag tror att det bara finns en sak som är den verkliga garanten för fred. Det är demokrati och ingenting annat.

Anf. 124 HILLEVI LARSSON (s):

Fru talman! Ordförandeskapet i EU är ett lysande tillfälle att ta upp frågan om barnarbete.

EU:s möjligheter att bekämpa barnarbete i världen ligger framför allt på två nivåer. Den första handlar om att driva på inom FN, självklart i samarbete med de länder där detta förekommer. Målet är naturligtvis att begränsa omfattningen och skadeverkningen av barnarbete.

Den andra vägen handlar om att utnyttja EU:s marknad för att driva på de länder som tillämpar barnarbete. EU:s marknad är av sådan omfattning att man faktiskt kan påverka berörda handelspartner i den här frågan. Självfallet även här gärna i samarbete med FN. Jag tror att det går snabbare med EU. Inom FN kommer det ju att röra sig om frivillighet medan EU kan ställa bindande krav.

I det här sammanhanget får vi inte glömma bort att många av barnen är beroende av de inkomster som deras arbete ger. Det är inte heller ovanligt att barnen har ett familjeförsörjningsansvar där barnens inkomster ska försörja en hel familj. Det är viktigt att barnen inte försätts i en ännu svårare situation än den som de redan befinner sig i. Det är nämligen risk för att samtidigt som man minskar barnarbetet ökar man antalet gatubarn.

Ett mycket tragiskt exempel på detta var McDonalds Happy Meal. Man lät asiatiska barn tillverka leksaker till Happy Meal, och när uppgifter om detta trängde fram till offentligheten avskedades alla dessa barn, som i stället hamnade på gatan.

Detta måste motverkas. Det handlar i första hand om att begränsa den tid under dygnet och veckan som barnen ska behöva arbeta och att se till att arbetet förenas med skolgång och möjligheter att träffa familjen. Man ska självklart också se till att de skadligaste formerna av barnarbete helt försvinner.

Vi måste alltså gå försiktigt fram för att inte förvärpa situationen för de utsatta barnen. Men det finns en form av barnarbete som vi inte ska gå försiktigt fram med. Det handlar om de fall när det inte är fråga om att barn tillverkar varor för försäljning utan där barnen själva har förvandlats till varor. Jag talar då om sexturismen. En del européer, framför allt män, åker till fattiga länder och utnyttjar barn där. Det förekommer även att barn importerats som sexslavar till europeiska bordeller.

Självfallet ska vi gå hårt fram i dessa sammanhang. Sverige har redan tagit upp denna fråga på EU:s dagordning, men det får inte stanna vid fina deklarationer, utan det måste ställas konkreta krav. Ett viktigt krav är att man försöker se till att den här typen av brottslighet jämföras med knarkbrottslighet. Det är i dag så att vinsterna inom den här branschen kan jämföras med vinsterna inom knarkbrottsligheten, men straffen är inte jämförbara. Risken för att åka fast är bara en bråkdel så stor för dem som jobbar inom sexbranschen jämfört med vad som gäller för dem som jobbar inom knarkbranschen. Straffskalan täcker dessutom bara en bråkdel av motsvarigheten för knarkbrotten.

Jag tror att en viktig väg att bekämpa de skändligheter som förekommer är att föra upp strängare straff på dagordningen. Jag tror inte på någon gemensam åklagarmyndighet. Då kommer vi verkligen in i ett överstatligt system. Vi måste gå fram i takt med att processen mognar fram och i takt med vad medborgarna är redo att acceptera. Däremot tror jag att man kan rekommendera att ljuset sätts på att fånga in dem som håller på med det här och även att vi ser till att de får straff som kan jämföras med straffen för knarklangare osv.

Överläggningen var härmed avslutad.

3 § Bordläggning

Anmälades och bordlades
Proposition
2000/01:40 Penningförfalskning m.m.

Motioner

med anledning av prop. 2000/01:34 Talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer

2000/01:L1 av Stig Rindborg m.fl. (m)

2000/01:L2 av Ana Maria Narti m.fl. (fp)

med anledning av skr. 2000/01:2 Att förebygga väpnade konflikter

2000/01:U4 av Lars Ohly m.fl. (v)

2000/01:U5 av Göran Lennmarker m.fl. (m)

med anledning av förs. 2000/01:RB3 Fullmäktiges i Riksbanken förslag om ändring i lagen (1988:1385) om Sveriges riksbank

2000/01:Fi1 av Marie Granlund (s)

2000/01:Fi2 av Karin Pilsäter m.fl. (fp)

2000/01:Fi3 av Lena Ek m.fl. (c)

2000/01:Fi4 av Gunnar Hökmark m.fl. (m)

4 § Anmälan om interpellationer

Anmälades att följande interpellationer framställdes

den 9 november

2000/01:98 av *Ola Karlsson* (m) till kulturminister Marita Ulvskog

Taltidningstjänster via Internet

2000/01:99 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till näringsminister

Björn Rosengren

Väg 73

2000/01:100 av *Kenneth Lantz* (kd) till näringsminister Björn Rosengren

Helsingborg

2000/01:101 av *Marietta de Pourbaix-Lundin* (m) till finansminister

Bosse Ringholm

Skattetryck och välfärd

2000/01:102 av *Carl Erik Hedlund* (m) till finansminister Bosse Ring-

holm

Skattekonkurrens eller skatteharmonisering

2000/01:103 av *Carl Fredrik Graf* (m) till finansminister Bosse Ring-

holm

Inkomstskatt

2000/01:104 av *Catharina Hagen* (m) till finansminister Bosse Ring-

holm

Skatterna på riskkapital

Interpellationerna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll tisdagen den 14 november.

Anmäldes att följande frågor för skriftliga svar framställdes

den 8 november

2000/01:180 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Rätten att hålla kommunen ansvarig vid mobbning

2000/01:181 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Skolministerns ansvar för skolans arbete mot mobbning

2000/01:182 av *Anne-Katrine Dunker* (m) till socialminister Lars Engqvist
Hjälpen till psykiskt sjuka missbrukare

2000/01:183 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Allergisanering av förskolor och skolor

2000/01:184 av *Annelie Enochson* (kd) till miljöminister Kjell Larsson
Spridning av legionellabakterier

2000/01:185 av *Magnus Jacobsson* (kd) till justitieminister Thomas Bodström
Piratkopiering och varumärkesintrång

2000/01:186 av *Barbro Hietala Nordlund* (s) till utbildningsminister Thomas Östros
Studiestöd vid teckentolkutbildning

2000/01:187 av *Amanda Agestav* (kd) till försvarsminister Björn von Sydow
Säkerheten vid dammar

2000/01:188 av *Harald Nordlund* (fp) till miljöminister Kjell Larsson
Koldioxidskatt på torv

Frågorna redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 november.

6 § Anmälan om skriftliga svar på frågor

Anmäldes att skriftliga svar på följande frågor inkommit

den 9 november

2000/01:103 av *Ewa Thalén Finné* (m) till statsrådet Ingegerd Wärnersson
Infrastruktursatsningar i Skåne

2000/01:105 av *Yvonne Ångström* (fp) till näringsminister Björn Rosengren
Luftfartsverkets rapport om Arlanda

2000/01:106 av *Marianne Andersson* (c) till näringsminister Björn Rosengren
Infrastrukturpropositionen

2000/01:110 av *Ingemar Vänerlöv* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Höjda lotsavgifter

2000/01:111 av *Mats Odell* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Strukturarbetslösheten
2000/01:119 av tredje vice talman *Rose-Marie Frebran* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Stöd till västafrikanska Guinea
2000/01:122 av *Margareta Viklund* (kd) till utrikesminister Anna Lindh
Inställningen till hiv/aids i Sydafrika
2000/01:129 av *Laila Bäck* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Nedsatta sociala avgifter
2000/01:136 av *Lars Björkman* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Public-private partnership-modellen
2000/01:138 av *Ann-Kristine Johansson* (s) till miljöminister Kjell Larsson
Ansvar för gamla dammar
2000/01:149 av *Inga Berggren* (m) till näringsminister Björn Rosengren
Småföretagsdelegationens förslag
2000/01:150 av *Maria Larsson* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Aktivitetsgarantin
2000/01:157 av *Ulla-Britt Hagström* (kd) till näringsminister Björn Rosengren
Långsiktigheten i 4-procentsmålet
2000/01:158 av *Susanne Eberstein* (s) till näringsminister Björn Rosengren
Krockkuddar (*airbag*)
2000/01:162 av *Lennart Värmbj* (v) till miljöminister Kjell Larsson
Farliga sjötransporter
2000/01:163 av *Per-Olof Svensson* (s) till statsrådet Britta Lejon
Betalningsanmärkning efter skuldsanering
2000/01:164 av *Sten Tolgfors* (m) till statsrådet Mona Sahlin
Arbetstidförkortning och pensioner

Svaren redovisas i bilaga som fogats till riksdagens snabbprotokoll
tisdagen den 14 november.

7 § Kammaren åtskildes kl. 16.53.

Förhandlingarna leddes
av talmannen från sammanträdets början t.o.m. 2 § anf. 34 (delvis),
av förste vice talmannen därefter t.o.m. anf. 104 (delvis) och
av andre vice talmannen därefter till sammanträdets slut.

Vid protokollet

ANNALENA HANELL CARPELAN

1 § Ledigheter, m.m.	1
2 § EU-debatt	1
Anf. 1 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	1
Anf. 2 BO LUNDGREN (m)	3
Anf. 3 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	6
Anf. 4 BO LUNDGREN (m) replik	6
Anf. 5 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	7
Anf. 6 BO LUNDGREN (m) replik	7
Anf. 7 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	8
Anf. 8 BO LUNDGREN (m) replik	8
Anf. 9 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	8
Anf. 10 BO LUNDGREN (m) replik	8
Anf. 11 LENNART DALÉUS (c) replik	8
Anf. 12 BO LUNDGREN (m) replik	9
Anf. 13 LENNART DALÉUS (c) replik	9
Anf. 14 BO LUNDGREN (m) replik	9
Anf. 15 JOHAN LÖNNROTH (v)	9
Anf. 16 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	12
Anf. 17 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	12
Anf. 18 LENNART DALÉUS (c) replik	13
Anf. 19 LARS LEIJONBORG (fp) replik	13
Anf. 20 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	13
Anf. 21 LARS LEIJONBORG (fp) replik	14
Anf. 22 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	14
Anf. 23 ALF SVENSSON (kd)	15
Anf. 24 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	18
Anf. 25 LENNART DALÉUS (c)	18
Anf. 26 LARS LEIJONBORG (fp)	19
Anf. 27 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	21
Anf. 28 LARS LEIJONBORG (fp) replik	22
Anf. 29 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	22
Anf. 30 LARS LEIJONBORG (fp) replik	23
Anf. 31 MATZ HAMMARSTRÖM (mp)	23
Anf. 32 Utrikesminister ANNA LINDH (s) replik	27
Anf. 33 LENNART DALÉUS (c) replik	27
Anf. 34 Utrikesminister ANNA LINDH (s)	28
Anf. 35 BO LUNDGREN (m) replik	28
Anf. 36 JOHAN LÖNNROTH (v) replik	29
Anf. 37 ALF SVENSSON (kd) replik	29
Anf. 38 LENNART DALÉUS (c) replik	29
Anf. 39 BO LUNDGREN (m)	29
Anf. 40 JOHAN LÖNNROTH (v)	30
Anf. 41 LENNART DALÉUS (c)	30
Anf. 42 VIOLA FURUBJELKE (s)	30
Anf. 43 MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik	32
Anf. 44 VIOLA FURUBJELKE (s) replik	32

Anf. 45	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	32
Anf. 46	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	33
Anf. 47	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	33
Anf. 48	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	33
Anf. 49	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	33
Anf. 50	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	34
Anf. 51	GÖRAN LENNMARKER (m)	34
Anf. 52	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	36
Anf. 53	FÖRSTE VICE TALMANNEN	36
Anf. 54	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	36
Anf. 55	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	37
Anf. 56	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	37
Anf. 57	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	37
Anf. 58	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	37
Anf. 59	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	38
Anf. 60	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	38
Anf. 61	HOLGER GUSTAFSSON (kd)	38
Anf. 62	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp).....	40
Anf. 63	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	41
Anf. 64	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	42
Anf. 65	VIOLA FURUBJELKE (s) replik.....	42
Anf. 66	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	42
Anf. 67	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	42
Anf. 68	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	43
Anf. 69	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	43
Anf. 70	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	43
Anf. 71	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	44
Anf. 72	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	44
Anf. 73	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	44
Anf. 74	KARL-GÖRAN BIÖRSMARK (fp) replik	44
Anf. 75	SÖREN LEKBERG (s)	45
Anf. 76	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	46
Anf. 77	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	46
Anf. 78	MARIANNE SAMUELSSON (mp) replik.....	47
Anf. 79	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	47
Anf. 80	MARGIT GENNSER (m) replik.....	47
Anf. 81	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	47
Anf. 82	MARGIT GENNSER (m) replik.....	48
Anf. 83	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	48
Anf. 84	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	48
Anf. 85	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	48
Anf. 86	GÖRAN LENNMARKER (m) replik.....	49
Anf. 87	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	49
Anf. 88	AGNETA BRENDT (s)	49
Anf. 89	WILLY SÖDERDAHL (v)	50
Anf. 90	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	52
Anf. 91	WILLY SÖDERDAHL (v) replik.....	52
Anf. 92	SÖREN LEKBERG (s) replik.....	52
Anf. 93	WILLY SÖDERDAHL (v) replik.....	52

Anf. 94	AGNE HANSSON (c)	53
Anf. 95	VIOLA FURUBJELKE (s) replik	54
Anf. 96	AGNE HANSSON (c) replik	54
Anf. 97	VIOLA FURUBJELKE (s) replik	54
Anf. 98	AGNE HANSSON (c) replik	55
Anf. 99	SÖREN LEKBERG (s) replik	55
Anf. 100	AGNE HANSSON (c) replik	55
Anf. 101	SÖREN LEKBERG (s) replik	56
Anf. 102	AGNE HANSSON (c) replik	56
Anf. 103	HELENA BARGHOLTZ (fp)	56
Anf. 104	CHRISTINA AXELSSON (s)	57
Anf. 105	MARIANNE CARLSTRÖM (s)	59
Anf. 106	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	60
Anf. 107	MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	61
Anf. 108	HELENA BARGHOLTZ (fp) replik	61
Anf. 109	MARIANNE CARLSTRÖM (s) replik	61
Anf. 110	MARTIN NILSSON (s)	61
Anf. 111	MARGIT GENNSER (m) replik	62
Anf. 112	MARTIN NILSSON (s) replik	63
Anf. 113	MARGIT GENNSER (m) replik	63
Anf. 114	MARTIN NILSSON (s) replik	63
Anf. 115	BENGT-OLA RYTTAR (s) replik	63
Anf. 116	MARTIN NILSSON (s) replik	64
Anf. 117	BIRGITTA AHLQVIST (s)	64
Anf. 118	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	65
Anf. 119	BIRGITTA AHLQVIST (s) replik	65
Anf. 120	HOLGER GUSTAFSSON (kd) replik	65
Anf. 121	BIRGITTA AHLQVIST (s) replik	66
Anf. 122	MARGIT GENNSER (m)	66
Anf. 123	BENGT-OLA RYTTAR (s)	67
Anf. 124	HILLEVI LARSSON (s)	68
3 §	Bordläggning	69
4 §	Anmälan om interpellationer	70
5 §	Anmälan om frågor för skriftliga svar	71
6 §	Anmälan om skriftliga svar på frågor	71
7 §	Kammaren åtskildes kl. 16.53	72

